

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Andrej Oček

Dogovor o zamolčanju.

Sociološki pogled na deviantne pojave v katoliški cerkvi

Magistrsko delo

Ljubljana, 2012

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Andrej Oček

Mentor: izr. prof. dr. Zoran Kanduč

Somentor: izr. prof. dr. Marjan Smrke

Dogovor o zamolčanju.

Sociološki pogled na deviantne pojave v katoliški cerkvi

Magistrsko delo

Ljubljana, 2012

*Zahvala gre v prvi meri moji Berni
in seveda vsem tistim dobrim ljudem,
ki so me podpirali med študijem!*

IZJAVA O AVTORSTVU

magistrskega dela

Podpisani **Andrej Oček**, z vpisno številko **21090941**, sem avtor magistrskega dela z naslovom: **DOGOVOR O ZAMOLČANJU. Sociološki pogled na deviantne pojave v katoliški cerkvi.**

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo magistrsko delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela;
- sem poskrbel, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem poskrbel, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem pridobil vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo, in sem to tudi jasno zapisal v predloženem delu;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata, bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja, bodisi v grafični obliki, s katerim so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorstvu in sorodnih pravicah, Uradni list RS št. 21/95), prekršek pa podleže tudi ukrepom Fakultete za družbene vede v skladu z njenimi pravili;
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za družbene vede;
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko magistrskega dela, ter soglašam z objavo magistrskega dela v zbirki »Dela FDV«.

V Ljubljani, dne 11.4.2012

Podpis avtorja: _____

Dogovor o zamolčanju. Sociološki pogled na deviantne pojave v katoliški cerkvi.

Kot samooklicana moralna varuhinja družbe se je rimskokatoliška cerkev v zadnjem desetletju znašla pred težko nalogo ohranjanja statusa vodilne in edine moralne avtoritete v moderni družbi. Kmalu po prelomu drugega tisočletja so z različnih koncev sveta prihajale novice o vse večji vpletenosti klerikov v spolne zlorabe otrok in oseb s posebnimi potrebami. Navkljub jasnim dokazom, da je cerkveno vodstvo vedelo za zlorabe svojih podrejenih, je početje posameznikov dolgo zavijalo v molk, izplačevalo odškodnine žrtvam in skrbelo za neomajen vzgled največje verske institucije v svetu. Navkljub molku in prikrivanju spolnih zlorab pa ravno cerkveni dokumenti, ki so bili izdani s strani papežev, kongregacij, komisij itd., kažejo na institucionalno prikrivanje deviantnega obnašanja svojih podrejenih. Čeprav temeljne knjige katoliške cerkve, Sveto pismo (Stare in Nove zaveze), Katekizem katoliške Cerkve (Kompendij) in Zakonik cerkvenega prava, jasno opredeljujejo vlogo verske dogme v odnosu do sveta in vernikov, predvsem pa otrok, rimska kurija v Vatikanu ni čutila potrebe po posredovanju zoper pedofile in po zaščiti žrtev spolnih zlorab. Bolj kot priznanja se je cerkev/institucija začela posluževati tehnik nevtralizacije, s katerimi je želela preusmeriti krivdo na vse razpoložljive možne krivce, ki seveda ne pripadajo Kristusovi hiši. Na podlagi kanona 1395 v Zakoniku cerkvenega prava, tajnega dokumenta *Crimen Sollicitationis* in medijskih odzivov papeža in ožjega vodstva RKC poskušam v svojem magistrskem delu dokazati vpletenost omenjenih v dogovor o zamolčanju spolnih zlorab otrok in prikrivanju delovanja deviantnih duhovnikov.

Gljučne besede: pedofilija, duhovščina, Crimen Sollicitationis, kanon 1395, molk in prikrivanje

Agreement on concealment. Sociological view on the deviant phenomena in Catholic Church.

The Roman Catholic Church as the self-proclaimed moral guardian of the society has been faced over the recent decade with the difficult task of retaining the status of the leading and sole moral authority in the modern society. Soon after the turn of the second millennium, news about growing implication of the clergy in sexual abuse of children and persons with special needs started to spread from various parts of the world. Despite clear evidence that the Church leaders knew about abuses carried out by their subordinates, the behaviour of individuals was long kept concealed, the damages for victims were paid and the unshakeable reputation of the largest religious institution in the world was being protected. Despite the silence about and concealment of sexual abuse, the ecclesiastical documents issued by Popes, congregations, commissions, etc indicate the institutional concealment of the deviant behaviour of their subordinates. Although the fundamental books of the Catholic Church *ie* the Bible (Old and New Testament), the Catechism of the Catholic Church (Compendium), and the Code of Canon Law give clear definitions of the role of religious dogma in relation to the world and the believers, especially children, the Roman Curia in the Vatican did not feel the need to act against paedophiles and protect the victims of sexual abuse. Instead of making the admission, the Church has rather started to resort to the techniques of neutralization in order to shift responsibility onto all possible culprits, who, naturally, do not belong to the House of Christ. Based on Canon 1395 of the Code of Canon Law, the secret document *Crimen Sollicitationis* and the reactions of the Pope and the narrow leadership of the Roman Catholic Church, the aim of my Master's degree thesis is to prove that the clergy are implicated in the agreement to conceal the sexual abuses of children and the deviant behaviour of clerics.

Key words: paedophilia, clergy, Crimen Sollicitationis, Canon 1395, silence and concealment

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	9
1.1	<i>KRATEK (PO)UVODNI EKSKURZ</i>	19
2	O CERKVI, MORALI, SPOLNOSTI IN DRUŽINI	20
2.1	<i>NEKAJ MISLI O (KRŠČANSKI) MORALI, STRASTI, VESTI, KREPOSTI IN MORALNI AVTORITETI</i>	21
2.2	<i>O SPOLNOSTI IN CERKVI NASPLOH</i> <i>... prokreacija v veri</i>	26
2.3	<i>KDO LAHKO SPOLNO OBČUJE IN S KOM</i> <i>... o homoseksualnosti kot zablodi in gnusobi</i>	29
2.4	<i>ZAKAJ SE SPOLNO OBČUJE</i> <i>... družina – temeljna zgradba cerkve/družbe</i>	33
2.5	<i>ALI KATOLIŠKI DUHOVNIKI LAHKO SPOLNO OBČUJEJO</i>	36
2.6	<i>NEKAJ KRITIK NA RAČUN NRAVNIH NAUKOV O SPOLNOSTI</i>	38
2.7	<i>KAJ JE SPOLNA ZLORABA OTROKA IN KAKŠNA JE PREDVIDENA KAZEN ...</i>	41
2.7.1	<i>... V LUČI ZAKONIKA CERKVENEGA PRAVA ...</i>	44
2.7.2	<i>... IN KAZENSKEGA ZAKONIKA RS</i>	45
2.8	<i>ŠE NEKAJ O ZAUPANJU V CERKEV IN DUHOVNIKE</i>	48
3	ŠKANDAL OB ODKRITJU SPOLNIH ZLORAB OTROK	
	... dokler je čreda molčala	51
3.1	<i>RAZKRITJE PEDOFILSKIH KLERIKOV</i> <i>... ko ovce ne molčijo več</i>	54
3.2	<i>ZANIKATI, DOKLER SE DA</i> <i>... ko pastirji ne sprejmejo obtožb</i>	60
3.3	<i>RACIONALIZIRATI, KO NE GRE DRUGAČE</i> <i>... usklajevanje dejstev z razumom ali zanikanje z izmišljanjem opravičljivih razlogov</i>	63
3.3.1	<i>POROČILO JOHN JAY PRVIČ</i> <i>... zakaj zloraba enajstletnega otroka ni pedofilija</i>	64
3.3.2	<i>ZAKAJ EFEBOFIL NI PEDOFIL IN ZAKAJ JE TO DOBRO ZA CERKEV</i> <i>... pedofilija je gnusna, efebofilija pa je nekaj povsem drugega</i>	68

3.3.3	<i>ZA PEDOFILSKE ZLORABE SO KRIVI HOMOSEKSUALNI DUHOVNIKI</i>	
	<i>... ko homoseksualnost in pedofilija postaneta ekvivalent</i>	70
3.3.4	<i>KAKO JE MORALNA PANIKA ŠKODOVALA CERKVI IN DUHOVNIKOM</i>	
	<i>... panika in histerija kot posledica napadov rumenega tiska</i>	72
3.3.5	<i>KO JE ZA ŠKANDAL KRIVO GNILO JABOLKO</i>	
	<i>... in zakaj ni o »sodu« niti besede</i>	74
3.3.6	<i>KO PRIDE ČAS ZA NADNARAVNO</i>	
	<i>... ali satan hodi po vatikanskih hodnikih</i>	77
3.3.7	<i>POROČILO JOHN JAY DRUGIČ</i>	
	<i>... je spolna revolucija res pokvarila cele generacije duhovnikov</i>	78
3.4	<i>NA KONCU NEVTRALIZIRATI NASTALO ŠKODO</i>	
	<i>... ko pastirji mirijo čredo</i>	87
3.4.1	<i>VATIKAN II</i>	88
3.4.2	<i>SACRAMENTORUM SANCTITATIS TUTELA/GRAVIORIBUS DELICTIS</i>	
	<i>... varovanje svetosti zakramentov in hudi zločini</i>	90
3.4.3	<i>IZZIVI ZA KATOLIŠKO CERKEV V NAŠIH KRAJIH</i>	95
4	ČESA PRAVZAPRAV CERKEV NOČE PRIZNATI	
	<i>... Crimen Sollicitationis in CIC, prepletanje in zapletanje</i>	99
5	ANALIZA PRIMERA ODKRITE SPOLNE ZLORABE, NJEGOVEGA ZANIKANJA, POSKUSA NEVTRALIZACIJE IN SANACIJA STANJA	
	<i>... da o komplikacijah niti ne govorimo</i>	102
6	SKLEPNE MISLI	108
7	LITERATURA	111

RAZLAGA UPORABLJENIH KRATIC IN OKRAJŠAV

(za lažje branje)

KKC	Katekizem katoliške Cerkve
KKKC	Kompendij Katekizma katoliške Cerkve
KZ-1	Kazenski zakonik
RKC	Rim(sk)okatoliška cerkev
SSKJ	Slovar slovenskega knjižnega jezika
VST	Veliki slovar tujk
ZCP/CIC	Zakonik cerkvenega prava/Codex Iuris Canonici
ZN	Združeni narodi

1 UVOD

»¹Tisti čas so učenci stopili k Jezusu in dejali: »Kdo je torej največji v nebeškem kraljestvu?»²Tedaj je poklical k sebi otroka, ga postavil mednje³in rekel: »Resnično, povem vam: Če se ne spreobrnete in ne postanete kakor otroci, nikakor ne pridete v nebeško kraljestvo!⁴Kdor se torej poniža kot ta otrok, bo največji v nebeškem kraljestvu,⁵in kdor sprejme enega takega otroka v mojem imenu, mene sprejme.⁶Kdor pohujša enega teh malih, ki verujejo vame, bi bilo bolje zanj, da se mu obesi mlinski kamen na vrat in se potopi v globino morja.⁷Gorje svetu zaradi pohujšanj! Pohujšanja sicer morajo priti, toda gorje človeku, po katerem pride pohujšanje.»¹⁰Glejte, da ne boste zaničevali katerega od teh malih! Povem vam namreč, da njihovi angeli v nebesih vedno gledajo obličje mojega Očeta, ki je v nebesih.»«

(Sveto pismo 2005, 1505)

Evangelij¹ po Mateju med drugimi svetopisemskimi resnicami vsebuje tudi zgoraj omenjeni citat (*Mt 18, 1–10*), v katerem Kristus odgovarja svojim učencem na vprašanje, kdo je največji v nebeškem kraljestvu in o skušnjavah, ki vodijo v greh. Podoben citat oziroma odgovor na zastavljeno vprašanje lahko najdemo še v evangeliju po Marku (*Mr 9, 33–37*) in v evangeliju po Luku (*Lk 9, 46–48*). Apostoli Matej, Marko, Luka in Janez so bili prvi Kristusovi učenci, ki so njegove besede in dejanja ne samo ustno posredovali naprej, temveč so jih zaradi možne pozabe začeli zapisovati.² Nastali so štirje kanonični³ evangeliji in ti so za cerkev najpomembnejši del Svetega pisma in temelj cerkve. V Svetem pismu (2005, 1473) lahko preberemo, da so vsi štirje evangeliji, ki jih cerkev razume kot *en štirioblični evangelij*, »dopolnjujoč se izraz ene resnice o Kristusu« (prav tam), njegovem življenju, smrti in vstajenju, kakor ga je zaznala in posredovala apostolska cerkev. Evangeliji tako predstavljajo izročilo najbližjih Jezusovih učencev, ki so jih, po navdihu Svetega duha, zapisali in izročili vernikom kot temelj krščanske vere. Peter Damaščan v delu *Philokalia* (Sveto pismo 2005, 1473) tako zapiše, da »za vero cerkve evangeliji niso le besede nekdanje izkušnje Duha, okamenele v črke, ampak »se v njih skriva sam Kristus»«, medtem ko R.

---

¹ Evangelij [nlat. *evangelium* iz gr. *euangelion* razveseljiva vest] vesela vest o zmagi na bojišču; v krščanstvu o prihodu Odrešenika (VST 2002, 312). V Novi zavezi pomeni blagovest, veselo novico, ki jo Bog svetu sporoča v Jezusu Kristusu, učlovečenem Božjem Sinu: njena vsebina je v najglobljem smislu Kristus sam (Sveto pismo 2005, 1473).

² Nastanek evangelijev sega v 1. in 2. stoletje našega štetja. Ločimo jih po: Mateju, nastal po letu 70 in pred letom 115, nekateri ugledni poznavalci nastanek evangelija umeščajo v obdobje od poznih 50. do zgodnjih 60. let; Marku, nastal v 60. ali 70. letih, morda celo okrog leta 40; Luku, nastal po letu 70, vendar si poznavalci niso enotni; Janezu, nastal med letoma 90 in 100, nekateri poznavalci trdijo, da je nastal pred letom 70 (Sveto pismo 2005, 1475–1604).

³ Kanon -a m [lat. canon pravilo predpis, vzorec; iz gr. kanon pravilo; vodilo; sklep; zakon; seznam] c) spisek svetopisemskih knjig, priznanih za pristen vir božjega razodetja (VST 2002, 542).

Devreesse v svojem delu *Les Evangiles et l'Evangile* trdi, da je v evangelijih »skrita moč življenja, ki presega umsko dojetje in pronica vse do najbolj notranjega tkiva človeškega srca; kakor Kristus, ki ga posredujejo, so evangeliji moč za odrešenje vsakomur, ki veruje« (prav tam).

Naj si ob zadnjem citatu dovolimo kratek odmik od vsebine svetih knjig in si vzamemo čas za kritičen premislek! Ne glede na izvor in brezpogojno avtoriteto *štiriobličnega evangelija* vse več raziskovalcev s pomočjo raziskav obstoječih tekstov in z analiziranjem časa, v katerem naj bi omenjeni avtorji ustvarjali krščanski temeljni dokument/dokumente, ugotavlja, da je trditev o verodostojnosti dokumentov vprašljiva in da velja brati Novo zavezo z določeno mero *skepse*. Greenberg je eden tistih sodobnih raziskovalcev, ki so se s posebno skrbnostjo lotili tako zahtevne (in za cerkev neprijetne) naloge, kot je analiza štirih evangelijev v Svetem pismu. Ugotovil je, da dokazi o avtorstvu (in avtorjih) počivajo na slabotnih in nezanesljivih zgodovinskih temeljih, in trdi, da so bili, tudi po ugotovitvah drugih strokovnjakov, vsi štirje evangeliji napisani v Grčiji, torej izven Palestine, med leti 65 in 110 našega štetja. Za strokovnjake ostaja odprto vprašanje, kdo je pravzaprav pravi avtor evangelijev, saj strokovne ugotovitve in razpoložljivi dokazi kažejo na to, da nihče od omenjene četverice ni bil priča dogodkom tistega časa in da avtorji niso bili povezani z nobenim od apostolov iz Kristusovega kroga (Greenberg 2011, 16–17). Greenbergovi argumenti temeljijo na naslednjih ugotovitvah:

1. V prvih dveh stoletjih krščanstva nihče od cerkvenih predstavnikov ni imel jasne predstave o tem, kdo je avtor evangelijev, zaradi česar je prišlo do različnih špekulacij in ugibanj. Sčasoma so ugibanja postala izročilo in izročilo je postalo resnica/dogma.
2. Prvi evangelij, ki ga je napisal Marko, najverjetneje datira v čas porušenja templja v Jeruzalemu (okoli leta 70 našega štetja).
3. Marko, Matej in Janez v svojih opisih niso izpostavili dejstva, da so bili židovski visoki svečeniki iz vrst saducejev⁴ in da so bili zaradi drugačne razlage o

---

⁴ Saducej -a m [nlat. *Sadducaeus* iz hebr. *cadduqim* po velikem duhovniku Zadoku iz časov kralja Davida] pripadnik svečeniške ločine, ki je zavračala vero v nesmrtnost in vstajenje mrtvih (2. stol. pr. n. št. – 70 pr. n. št.) REL. (VST 2002, 1020).

nesmrtnosti in vstajenju večni rivali farizejem.⁵ V vseh štirih evangelijih narava saducejev in njihov odnos do farizejev nista omenjena. Greenberg trdi, da takšno pomanjkanje vedenja o odnosih v družbi v tedanjem času kaže na to, da vsi štirje avtorji niso bili v nikakršni povezavi s Kristusom.

4. Matej in Luka sta v svoja evangelija umestila prvi približno osemdeset in drugi približno petinšestdeset odstotkov Markovega evangelija, kar predstavlja petdeset oziroma petintrideset odstotkov celotnega Matejevega oziroma Lukovega evangelija.
5. Navkljub ločenemu pisanju Mateja in Luke njuna evangelija vsebujeta približno petindvajset odstotkov enake vsebine. Raziskovalci podobnost evangelijev utemeljujejo s prepisovanjem iz »izgubljenega vira«, ki so ga poimenovali »vir Q«.⁶
6. Glede na opise Kristusovega poslanstva in njegovih zadnjih dni Matej ni mogel biti očividec Kristusove dejavnosti.
7. Luka in Janez sta si delila neznani pisni vir, v katerem je opisan Kristusov pasijon.
8. Lukovo razhajanje s trditvami in pisanjem Pavla o njegovih aktivnostih v tem času kaže, da sta le bežno poznala drug drugega.
9. Znanstveniki se ne morejo zediniti o tem, ali je Janez kot vir uporabil Markov evangelij. Raziskave kažejo na logično in tematsko povezavo, vendar obstaja pomembna razlika pri uporabi jezika. Mogoče je, da sta oba uporabila isti vir, vendar za sebi lasten knjižni namen.
10. Pri prevajanju evangelijev se je spreminjala tudi vsebina tekstov. Nekaj teh sprememb je opaziti tudi v uradno sprejetih prevodih evangelijev (*Textus Receptus*). Prav *Textus Receptus* moderni raziskovalci Nove zaveze zavračajo kot najbolj verodostojno rekonstrukcijo grških tekstov (Greenberg 2011, 164–166).

---

⁵ Farizej -a m [lat. Pharisaeus iz gr. Pharisaios iz hebr. parušim ločeni] 1. pripadnik verske sekte v Judeji v času pred Kristusovim rojstvom, znane po natančnem, a formalnem izpolnjevanju Mojzesovih zakonov ZGOD. 2. slabš. svetohlinec, hinavec (VST 2002, 326).

⁶ Vir Q (tudi Q dokument ali »Q«, iz nemške besede *quelle/vir*) je (hipotetično) pisani vir, ki je bil poleg Markovega evangelija uporabljen pri pisanju Matejevega in Lukovega evangelija. Domnevno naj bi »Q« vseboval Kristusove citate oziroma njegov logos (logos = beseda, misel, zakon) (wikipedia, VST 2002, 675).

Čeprav je Greenberg v svojem delu izpostavil dvom v uradne cerkvene dokumente, naj (navkljub tudi lastnemu dvomu o enem štiriobličnem evangeliju) nadaljujem s pregledom uradnih krščanskih temeljnih knjig.

Odgovor na vprašanje, zakaj Sveto pismo uči resnico, lahko preberemo v Kompendiju Katekizma katoliške Cerkve (2006).⁷ V njem je zapisano, da Sveto pismo uči resnico zato, ker je njegov avtor sam bog, zaradi česar je navdihnjeno in nas brez zmote uči vse tiste resnice, ki jih človek/smrtnik potrebuje za svoje zveličanje. Po navedbah v Kompendiju je namreč Sveti duh tisti, ki je navdihnjen človeške avtorje Svetega pisma, ki »so zapisali vse to in samo to, kar nas je Bog hotel naučiti. Krščanska vera ni religija knjige, ampak je religija božje besede, ki ni zapisana in nema beseda, marveč učlovečena in živa Beseda.« (KKKC 2006, 25). Kompendij nam v nadaljevanju ponudi razlago o dekalogu,⁸ med drugim tudi o šesti zapovedi, tisti, kateri v svojem magistrskem delu namenjam največ pozornosti in nam/smrtnikom zapoveduje: »Ne prešuštvuj« (KKKC 2006, 161). Sporočilo šeste zapovedi ni prešuštvovanje *stricto sensu*, temveč se razširi na krepost čistosti, to je uspele integracije spolnosti v osebo, kot jo razume rimskokatoliška cerkev. Po njenem prepričanju (in nauku) postane spolnost resnično človeška šele takrat, ko je na pravilen način zajeta v medosebni odnos, čistost pa le tako postane nravna krepost, božji dar, milost in sad delovanja duha (KKKC 2006, 162). Čistost se tako izraža predvsem v obvladovanju samega sebe/svoje spolnosti, takšno obvladovanje pa preko celovite in trajne vzgoje vodi k podarjanju samega sebe drugim ljudem/bogu in s tem dosegi lastne svobode. Vendar pot do čistosti ni tako enostavna, kot bi si lahko razlagali ob površnem branju Kompendija. Obstaja namreč *greh*,⁹ ki ni samo en, temveč jih je več in vsak od njih »po naravi svojega predmeta hudo nasprotuje čistosti« (KKKC 2006, 16). Grehi, katerim se je treba izogibati, so v dejanju prešuštva, masturbacije, nečistovanja, pornografije, prostitucije, posilstva in homoseksualnosti, predvsem pa cerkev omenjena grešna dejanja zoper mladoletne

---

⁷ Kompendij Katekizma katoliške Cerkve, ki ga je leta 2005 papež Benedikt XVI. predstavil vesoljni cerkvi, »je zvest in zanesljiv povzetek Katekizma katoliške Cerkve« in v »strnjeni obliki vsebuje vse bistvene in temeljne prvine vere Cerkve«. Prav tako se Kompendij zaradi svoje jedrnatosti, jasnosti in celovitosti »obrača na vse ljudi, ki sredi razpršenega sveta z raznovrstnimi sporočili želijo spoznati pot življenja, resnico, ki jo je Bog zaupal Cerkvi svojega Sina« (KKKC 2006, 6).

⁸ Dekalog -a m [fr. *decalouge* iz lat. *decalogus*] deset zapovedi REL. (VST 2002, 185). Dekalog (desetero božje zapovedi) pomeni deset besed in »predočuje zapovedi ljubezni do Boga (prve tri) in do bližnjega (ostalih sedem) ter za izvoljeno ljudstvo in za vsakogar posebej zarisuje pot življenja, ki je osvobojeno suženjstva greha« (KKKC 2006, 150).

⁹ Greh -a m (e) 1. REL. kršitev božje ali cerkvene zapovedi, kršitev božje postave v veliki stvari z jasnim spoznanjem in popolnim privoljenjem, pokvarjenost, nemoralnost (SSKJ 1998, 259).

osebe označuje kot hujši greh, saj kot takšna napadajo fizično in nravstveno integriteto vsakega otroka/mladoletnika (prav tam). Če človek ne spoštuje desetih božjih zapovedi oziroma božjih resnic, greši. Greh zato razumemo kot direktno žalitev boga, ki se izraža v nepokorščini do njegove ljubezni in je izražen v besedi, dejanju ali želji, ki je v nasprotju z večno postavo.¹⁰ Grehi so raznovrstni in jih je moč razlikovati po njihovem predmetu, ali po krepostih, ali po zapovedih, ki jim nasprotujejo, prav tako jih lahko razdelimo na grehe proti bogu, ali proti bližnjemu, ali proti nam samim. Imajo svojo »težo«, saj so lahko smrtni ali mali in grešniku nalagajo različne kazni. V prvem primeru gre za grešno dejanje, kjer gre istočasno za veliko stvar, za popolno spoznanje in za našo preiščeno privolitev, storjeni greh namreč v nas uniči ljubezen in nas oropa posvečujoče milosti, kar nas pahne v večno smrt pekla. V drugem primeru je bistvena razlika v tem, da je greh sicer lahko manjši ali velik, vendar se pregrešimo brez polnega spoznanja in popolne privolitve. Takšen mali greh sicer ne prelomi zaveze z bogom, zato pa oslabi ljubezen do njega in zasluži kazni očiščevanja (KKKC 2006, 134–135). Ko govorimo o grehu, ki je po prepričanju cerkve prisoten v celotni zgodovini človeka, ne moremo mimo Adama in Eve (predvsem slednje, v sodelovanju s prekanjeno svetopisemsko kačo in nesrečnim jabolkom z drevesa spoznanja dobrega in hudega) in njenega (njunega) greha (Sveto pismo 2005, 55). Cerkev namreč njun greh razume kot posledico prve skušnjave hudiča, po kateri je v njunih srcih umrlo zaupanje do njunega stvarnika, pa tudi kot prvi akt nepokorščine samemu bogu. Mojzes zato, v Genezi,¹¹ vidi dejanje Adama in Eve kot prvi greh človeka na zemlji, saj sta hotela »biti kakor Bog brez Boga in mimo Boga« (KKKC 2006, 46), s tem pa sta izgubila prvotno svetost, dano od stvarnika, in pravičnost zase in za vse ljudi. Obstaja pa še en greh, ki kot posledica in zapuščina dejanja prvega zemeljskega heteroseksualnega para doleti vsakega novorojenega človeka. To je izvorni greh. Ta je po razlagi v Kompendiju tisti, »ki smo si ga »nakopali» in ne »storili»; je stanje rojstva, ne osebno dejanje. Zaradi enote izvira vseh ljudi izvorni greh prehaja na Adamove potomce s človeško naravo, ne v posnemanju, ampak po razmnoževanju.« (KKKC 2006, 46–47). Zanimiva je trditev v istem delu, ki prenašanje izvirnega greha zavije v skrivnost, ki jo navadni smrtniki ne morejo v popolnosti razumeti. Zaradi takšne razlage/argumentacije prisotnosti izvirnega

---

¹⁰ Postava -e ž star. predpis, zakon: cerkvene postave (SSKJ 1998, 938).

¹¹ Geneza je prva od petih Mojzesovih knjig, imenovanih tudi Peteroknjižje (Pentatevh) v Stari zavezi, ostale štiri se imenujejo Eksodus, Levitik, Numeri in Devteronomij. Judje jo imenujejo Tora, kar Slovenci prevajamo kot Postava (Sveto pismo 2005, 49).

greha (pri slehernem posamezniku) vsak pomislek o resnici/obstoju omenjenega greha odpade.

Ker se v svojem magistrskem delu osredotočam na deviantne pojave rimskokatoliške cerkve, ne morem mimo nje same in vseh tistih, ki skrbijo za vero med vernimi in nevernimi člani človeške družbe povsod po svetu. Zapisano je, da cerkev »označuje ljudstvo, ki ga Bog sklicuje in izbira z vseh koncev sveta, da bi sestavljalo zbor tistih, ki po veri in krstu postanejo božji otroci, Kristusovi udje in tempelj Svetega Duha« (KKKC 2006, 63). Cerkev je po izročilu Svetega pisma izvor in dovršitev v božjem načrtu. Svoj začetek razlaga z izvolitvijo Izraela kot znamenjem zbiranja narodov, medtem ko delovanje Kristusa, predvsem njegova smrt in vstajenje, pomeni njeno utemeljitev in začetek njenega poslanstva v oznanjevanju in vzpostavljanju božjega kraljestva na zemlji. Cerkev je skrivnost, saj je njeno vidno in duhovno/božjo stvarnost moč videti le z očmi vere, je pa tudi božje ljudstvo, saj je Bog hotel posvečevati in zveličati eno samo ljudstvo, zbrano v edinosti očeta in sina in svetega duha (prav tam).

Ker pa cerkev kot takšna nima nobenega pravega pomena brez učiteljev/pastirjev, ki bi nadaljevali Kristusovo poslanstvo, je zaupana samemu izvoru, to je apostolom¹² oziroma preko apostolskega nasledstva njihovim naslednikom škofom, ki delujejo v občestvu samega Petrovega naslednika, papeža (Sveto pismo 2005, 1744–1747, KKKC 2006, 61). Ustanovitev cerkvene hierarhije je pravzaprav Kristusovo delo, namen podeljene avtoritete/oblasti pa je v tem, da vodi božje ljudstvo v njegovem imenu, do njegovega povratka na zemljo oziroma razodetja (*apokalipse*). Hierarhijo sestavljajo vsi posvečeni nositelji, ki se delijo na škofove, duhovnike in diakone.¹³ Prvi in drugi delujejo v imenu in osebi Kristusa/glave, medtem ko tretji služijo božjemu ljudstvu z besedo, bogoslužjem in ljubeznijo. Najvišji na hierarhični lestvici cerkve je papež, ki je rimski škof in naslednik apostola Petra, »trajno in vidno počelo ter temelj edinosti Cerkev. Je Kristusov namestnik, glava škofovskega zbora in pastir vesoljne Cerkev, nad katero ima po božji ustanovitvi polno, vrhovno, neposredno in vesoljno oblast.« (KKKC 2006, 71). Dolžnost škofov v občestvu s papežem je, da zvesto in z oblastjo oznanjajo božji evangelij kot nosilci Kristusove avtoritete in verodostojni pričevalci vere apostolov,

---

¹² Apostol -a m [gr. *apostolos* sel, odposlanec iz *apostellein* odposlati] 1. eden izmed dvanajstih Kristusovih učencev, oznanjevalec njegovega nauka REL. (VST 2002, 63).

¹³ Diakon -a m [gr. *diakonos* služabnik] 1. strežnik v prvih krščanskih občinah 2. kdor je dobil diakonat; pomožni duhovnik REL. (VST 2002, 209).

predvsem pa posvečujejo cerkev v smislu Kristusove milosti preko podajanja božje besede in podeljevanja zakramentov. Kot oskrbniki Kristusove milosti pa cerkev posvečujejo tudi s svojim zgledom in delom.

Zaradi zavedanja, da cerkev ni le božja skrivnost, temveč izraža svojo prisotnost v občestvu svojih verikov in družbi nasploh, potrebuje, kot je v Zakoniku cerkvenega prava¹⁴ (2006, 5) zapisal nekdanji slovenski metropolit, Alojzij Šuštar, »tudi pravno ureditev, določene smernice in obvezne predpise za svoje delovanje in za sožitje ljudi«. V Zakoniku, v apostolski konstituciji (*Sacrae disciplinae leges*), je papež Janez Pavel II. zapisal (2006, 11): »Zakone svetega pravnega reda je katoliška Cerkev po svoji navadi od časa do časa preoblikovala in prenavljala, da bi bili le-ti ob njeni nenehni zvestobi božjemu ustanovitelju čimbolj primerni za odrešenjsko poslanstvo, ki ji je zaupano.« V nadaljevanju pa ugotavlja, da »[...] zakonikov namen nikakor ni v življenju Cerkve ali vernikov nadomestiti vero, milost, duhovne darove in predvsem ljubezen. Nasprotno, zakonikov namen je dati cerkveni družbi takšno ureditev, ki daje prednost ljubezni, milosti in duhovnim darovom, hkrati pa olajša njihovo urejeno rast v življenju cerkvene družbe in posameznikov, ki ji pripadajo« (prav tam, 15–17). Po mnenju papeža Janeza Pavla II. je Zakonik, kot prvenstven zakonodajni dokument cerkve, »oprta na pravno in zakonodajno dediščino razodetja in izročila« (prav tam, 17) in zagotavlja red v zasebnem in družbenem življenju, prav tako pa skrbi za red v dejavnosti cerkve same. Zakonik, ki je bil dan v veljavo v Rimu, v vatikanski palači, 25. januarja 1983, se zaključuje s sledečo papeževo mislijo: »Vse ljubljene vernike torej spodbujamo, naj objavljene zapovedi iskreno in prostovoljno spolnjujejo, v trdnem upanju, da bo v Cerkvi spet vzcvetel dejaven pravni red in da bo zato s pomočjo svete Device Marije, matere Cerkve, tudi vedno bolj in bolj napredoval blagor vernikov.« (prav tam, 21).

Branje Svetega pisma (Stare in Nove zaveze), (Kompendija) Katekizma katoliške Cerkve in Zakonika cerkvenega prava kot temeljnih dokumentov rimskokatoliške cerkve bralcu predoči svetopisemske resnice, ki so nezmotljive in neizpodbitne (tako je zapisano). Odnos med svetim in posvetnim je jasen. Prav tako je jasna vloga cerkvene hierarhije pri širjenju resnic med vernike (in nevernike) po vesoljnem svetu. Jasen je

---

¹⁴ Zakonik cerkvenega prava (*Codex Iuris Canonici*) je, preveden v slovenščino, v imenu slovenskih škofov slovenski javnosti izročil ljubljanski nadškof in slovenski metropolit Alojzij Šuštar (1920–2007), 27. novembra 1983. Ob njegovem izidu je zapisal, da je »namenjen vsemu božjemu ljudstvu, tudi laikom, ki so po koncilu ob močnem poudarjanju njihovega skupnega duhovništva dobili svoje pravo mesto v Cerkvi tudi kot sodelavci hierarhičnega vodstva« (ZCP 2006, 5).

tudi pravilen odnos vernikov do spoštovanja božje besede in jasno je, kakšne sankcije doletijo vsakogar, ki se pregreši zoper božje zapovedi in božjo besedo/resnico. Strah pred trpljenjem v večnem ognju in posmrtnim druženjem s samim hudičem je nedvomno močno ukoreninjen v bogaboječem človeku.

Slabih trideset let po sprejetju prenovljenega (predvsem v smislu prenove krščanskega življenja) Zakonika cerkvenega prava in navkljub trdnemu upanju papeža Janeza Pavla II., da bo v cerkvi vzcvetel dejaven pravni red in da bo napredoval blagor vernikov, je najprej v Ameriki, leta 2002, in kasneje po vsem katoliškem svetu (pa tudi izven njega) izbruhnil največji škandal,¹⁵ kar jih pomni rimskokatoliška cerkev v času (pozne) moderne. Izkazalo se je, da so besede Janeza Pavla II., ko je zapisal, da je Zakonik cerkvenega prava »[...] Cerkvi v resnici potreben. Ker je tudi le-ta ustanovljena kot družbena in vidna tvorba, potrebuje določbe, da bo njena hierarhična in organska zgradba zaznavna, da bi bilo opravljanje od Boga ji zaupanih služb, predvsem svete oblasti in delitve zakramentov, pravilno urejeno, da bi pravičnost, ki sloni na ljubezni, uravnavala medsebojne odnose vernikov ob zajamčenih in opredeljenih pravicah posameznikov, in končno, da bi cerkvenopravni zakoni podpirali, utrjevali in pospeševali skupne pobude za čim popolnejše krščansko življenje.« (2006, 19), pravzaprav le želje prvega božjega namestnika na zemlji. Te želje pa so v temeljih spodkopali ravno njemu podrejeni sveti služabniki/pastirji.

Zaradi obsežnosti (in seveda trajanja) spolnih zlorab otrok s strani klerikov se mi je s sociološkega vidika postavilo vprašanje, kako je pravzaprav mogoče, da so ravno tisti, ki vesoljnemu svetu/vernikom razlagajo o morali in se imajo nasploh za moralno avtoriteto *eo ipso*, tisti, ki trdijo, da s svojim delovanjem in posredovanjem med stvarnikom/onkraj in stvaritvijo/tukaj širijo temeljne vrednote, kot so ljubezen, mir, spoštovanje, človekova nedotakljivost, svetost življenja itd., zlorabili zaupanje najmlajših članov katoliške skupnosti. In ne samo njih. Zlorabili so zaupanje vseh tistih vernih članov katoliške skupnosti, ki jim zaradi vere v posmrtno življenje slepo zaupajo in jim sledijo v času njim edinega/lastnega življenja. In (nadalje) ne samo njih.

---

¹⁵ Škandal -a m [nlat. scandalum iz gr. skandalon klinček, ki sproži past in povzroči ropot; pohujšanje] sramoten, nemoralen dogodek, ki vzbuja ogorčenje, zgražanje, fig. sramota, pohujšanje (VST 2002, 1122). Kardinal Franc Rode je pedofilski škandal v rimskokatoliški cerkvi, v eni od svojih izjav, označil za »avanturo«. Avantura -e [fr. *aventure* iz lat. *advenire* priti] 1. prigoda, čudovit doživljaj; pustolovščina, tvegano početje, sumljivo dejanje v smislu poštenosti (VST 2002, 87).

Zgražanje nad pedofilskim¹⁶ škandalom znotraj Petrove hiše/cerkve je zajelo tudi vse tiste člane družbe, ki jih cerkev stigmatizira s prekletstvom in večnim (posmrtnim) ognjem zaradi zavračanja katoliške dogme in jih deklarira kot ateiste, brezverne, hedoniste, heretike, komuniste itd., tiste, ki ne razumejo, da so lahko pedofilski duhovniki svoja deviantna dejanja nekaznovano prakticirali in bili v nekaterih primerih celo nagrajani. Ni namreč skrivnost, da so bili nekateri kleriki po dokazanih spolnih zlorabah otrok premeščeni na nova »delovna mesta« v Vatikan in s tem zaščiteni pred civilnim sodnim preganjanjem oziroma zaslužno zaporno kaznijo. In (ne nazadnje) ne samo njih. Med tistimi, ki jih je deviantnost stanovskih kolegov prizadela, so tudi kleriki, ki takšnega ravnanja – zlorab in molka odgovornih predstojnikov – ne razumejo in ga *a priori* odklanjajo. Tako je eden izmed njih, rimskokatoliški škof Edward J. Burns, v svojem članku »*Abuse hurts and so does the truth*« zapisal, da obstajajo razlogi, zakaj nekatere žrtve psihičnega in spolnega nasilja s strani klerikov ne spregovorijo o zlorabah. Burns trdi, da je molk zlorabljenih žrtev odraz strahu pred storilcem, strahu pred tem, da jim nihče ne bo verjel in da jih bo okolica/družba okrivila za zlorabo, strahu pred dejstvom, da zlorabe postanejo pogostejše, kar bo njihovo travmo »začaranega kroga spolnih zlorab« (Burns 2011) le še intenziviralo. Avtor v omenjenem članku prizna, da se zaveda »krivice, ki jo je povzročila katoliška cerkev s svojim molkom in zanikanjem spolnih zlorab nad otroki in mladostniki. Predolgo so bile spolne zlorabe zanikane s strani katoliške duhovščine in zabrisane s strani tistih, ki imajo oblast v katoliški cerkvi. S tem pa je cerkvi spodletelo pri zaščiti nedolžnih otrok.« (Burns 2011).

Spolne zlorabe otrok (in odraslih) so v katoliški cerkvi dejstvo, ki ga ne more zanikati nihče. In glavni problem, ki ga lahko izpostavimo na podlagi analiz (strokovnih, poljudnih in »rumenih«) člankov, poročil, dialogov itd., ni le v deviantni spolnosti z mladoletnimi otroki s strani klerikov, temveč tudi (in predvsem) v dejstvu, da najvišji predstavniki cerkvene oblasti (od očeta/papeža navzdol) trmasto zanikajo védenje/spoznanje o pol stoletja (čas zlorab je verjetno daljši) dolgem izkoriščanju otrok. Njihove vehementne razlage, da so, predvsem predstojniki škofij in nadškofij, storili vse, da se ta deviantna dejanja v kleriških krogih končajo, so le prazne floskule in

---

¹⁶ Ped-, pedo- [gr. pais, paidos deček otrok] v zloženkah: otrok, npr. pedagog, pediater; pedofil -a m [pedo- + -fil] kdor je nagnjen k pedofiliji; pedofilija -e ž spolno nagnjenje do otrok (VST 2002, 860–861).

metanje peska v oči vsem žrtvam, njihovim družinam in ne nazadnje vsem vernikom, pa tudi tistim, ki vesoljnosti cerkve ne priznavajo in v njihove dogme ne verujejo.

V sklopu spoznavanja in dojetja deviantnega (odklonskega) vedenja klerikov v sodobni poznomoderni družbi, predvsem škofov, nadškofov, kardinalov, vodij kongregacij in ne nazadnje samega svetega očeta/papeža, želim v svojem magistrskem delu predstaviti in pojasniti tisti del (hierarhičnih) odnosov znotraj verske institucije, ki je na eni strani zamolčal alarmantna poročila o spolnih zlorabah v katoliški cerkvi, po drugi strani pa preko institucije vere za molk žrtvam pedofilskega škandala plačeval visoke odškodnine, ki so marsikatero (nad)škofijo privedle na rob finančnega propada (pa tudi preko njega). Da o trpljenju žrtev in njihovem uničenem življenju niti ne govorimo.

V svojem razmišljanju o reakcijah cerkve ob vzniku pedofilskega škandala in njenega dotedanjega molka ter s kritično analizo prebranih tekstov bom poskušal s pomočjo cerkvene/religijske dogme¹⁷ pojasniti, kaj je po krščanskih postavah greh/deviantno in česa se mora pravi vernik zato, da ostane brez greha, izogibati. Predvsem pa bi želel pokazati in dokazati, da se je konzervativna miselnost katoliške cerkve obrnila proti njej sami. Na tem mestu bi citiral misel, ki jo je zapisal Žižek in se glasi: »[...] izolirane skrajne oblike seksualnosti brezbožnih hedonistov so takoj povzdignjene v vzorčna znamenja izprijenosti brezbožcev, medtem ko se vsako preizpraševanje, denimo zveze med precej bolj pogostim pojavom pedofilije med duhovniki in Cerkvijo kot institucijo, zavrne kot protiversko obrekovanje. [...] Kar je zares odvrtno na tem zaščitniškem odnosu do pedofilov, je to, da ga ne srečujemo pri tolerantnih hedonistih, ampak prav pri tisti instituciji, ki se izdaja za moralnega varuha družbe.« (Žižek, 6–7).

Metodologija, ki je uporabljena pri mojem delu, je preplet analitično-interpretativnega in kvalitativno-refleksivnega branja verske, sociološke in kazensko pravne literature, ki ga bom skušal nadgraditi s spoznanji iz tistih virov, ki v zadnjem času redno spremljajo pedofilski škandal (kot so časopisi, revije, svetovni splet, televizija itd.). Za dosego relevantnih odgovorov na zastavljena vprašanja bom poskušal kritično oceniti deviantna

---

¹⁷ Dogma -e ž [nlat. iz gr. *dogma* mnenje; načelo iz *dokein* zdeti se; meniti] 2. trditev, ki je sicer neznanstveno in avtoritativno poimenovana kot absolutna resnica; nedokazano mnenje ali trditev (VST 2002, 233).

dejanja klerikov (in cerkve), tako s strani rimskokatoliške cerkve kot tudi vseh tistih, ki so deviantna dejanja občutili kot žrtve ali pa so nastopali v vlogi zagovornikov oziroma kritikov cerkvene oblasti.

Za celovitejše razumevanje molka odgovornih v pedofilskem škandalu se je treba ozreti na krščansko miselnost o spolnosti, družini, otrocih, istospolnih zvezah in ne nazadnje o tem, ali lahko cerkev še vedno o sebi govori kot o edini moralni avtoriteti. In če želimo korektno obravnavati omenjena področja človeškega življenja (kar je tudi namen mojega dela!), moramo s pomočjo svetih spisov in v njih zapisanih resnic pojasniti, kaj cerkev razume za naravno/normalno in kako pravzaprav sprejema (če sploh!) lasten odklon od zapisanega (zaukazanega!) od samega stvarnika vesolja in zemlje in vsega, kar sodi nanjo.

1.1 KRATEK (PO)UVODNI EKSKURZ

Za konec uvoda in začetek razmišljanja o spolnih zlorabah otrok naj pojasnim, da se v svojem delu osredotočam na obdobje po letu 2002, ki bi ga lahko imenovali tudi »veliki pedofilski pok katoliške cerkve« (ki ni v konceptu teorije Stephena Hawkinsa¹⁸ o nastanku vesolja). Ob tem pa ne smemo zanemariti »manjših pokov«, ki so se dogajali skoraj dve desetletji pred razkritjem pedofilskega škandala v bostonski nadškofiji. Ko je namreč Doyle (1993) napisal članek o kleriških spolnih zlorabah, ki ga je nameraval objaviti v enem od časopisov, so nekateri uredniki, katerim ga je poslal, odklonili objavo z izgovorom, da je članek preveč »strasten in eksploziven« ali pa preveč »senzacionalističen in poln pretiravanja«. Nekateri pa so objavo zavrnil z nasvetom, naj odneha s »kritiziranjem škofov in popačenim pisanjem o problemu duhovniških zlorab, ki da niso več aktualne« (prav tam). Kmalu po tem (1993) je Joaquin Navarro–Valls¹⁹ v eni svojih izjav za javnost oznanil, da so kleriške spolne zlorabe otrok omejene le na Severno Ameriko, posebno na Združene države. Zlorabe so po njegovem mnenju posledica ameriškega sekularizma, vpliva materializma in dejstva, da se je veliko število

---

¹⁸ S. Hawkins s svojimi izjavami, da je »mogoče, da Bog obstaja, a znanost lahko pojasni vesolje, ne da bi potrebovala Stvarnika« in da »znanost vse bolj uspeva najti odgovore na vprašanja, ki so bila včasih domena religije. Znanost je izpolnila svoje poslanstvo. Teologija je postala nepotrebna«, jezi vrhovno cerkveno oblast in ruši njeno razlago nastanka vesolja/sveta. Hawkins, vodilni svetovni teoretski fizik, matematik, kozmolog in znanstvenik, pa je trmast in trdi, da »there is a fundamental difference between religion, which is based on authority, and science, which is based on observation and reason. Science will win because it works.« (Heussner 2010).

¹⁹ Joaquin Navarro–Valls je bil direktor tiskovnega urada svetega sedeža od leta 1984 do julija 2006 in je bil poleg papeža Janeza Pavla II. ena najvidnejših oseb Vatikana tistega časa (wikipedia.org).

ljudi odreklo spoštovanju tradicionalne spolne morale, ki jo je zagovarjala katoliška cerkev. Doyle v svojem članku izpostavi prvi primer zlorab otrok, ki je prišel v javnost daljnega leta 1983, ko so duhovnika Gilberta J. Gauthaja²⁰ osumili zlorabe (približno) stotih otrok. Avtor ugotavlja, da je, navkljub resnosti nastale situacije, cerkveno vodstvo ob prvih primerih javno odkritih zlorab in obsodb klerikov ravnalo enako kot desetletja po tem. Navkljub prijavam in opozorilom staršev, da je duhovnik prekoračil meje dopustnega (in razumnega) v stiku z otroki, so ga cerkveni oblastniki le ograjali in ga poslali v drugo župnijo. Ko se »selitve pedofilov« niso izšle, je cerkev poskušala urediti »neprijetne spodrseljaje svojega pastirja« z izvensodno poravnavo (Doyle 1993, 3–4).

In medtem ko je cerkveno vodstvo razmišljalo o rahlem valovanju pedofilskih aferic, prikritih znotraj cerkvene institucije, je pravi cunami pedofilskega škandala šele prihajal.

2 O CERKVI, MORALI, SPOLNOSTI IN DRUŽINI

Pirnat v spremni besedi knjige *Cerkev in spolnost* zapiše: »V času silne moralne zmede kot posledice "diktature relativizma" (Benedikt XVI.) in po smrti nesporne "moralne avtoritete", papeža Janeza Pavla II., smo sleherne pametne besede zanesljivega razločevanja o tem, kaj je moralno dobro in kaj zlo, kaj boljše, idealno ali popolno, potrebni bolj kot lačni kruha.« (Pirnat v Müller 2006, 6). Pametna beseda in inteligenca modernih »kvalificiranih izvedencev Cerkve« lahko, po mnenju avtorja, vsa nesoglasja glede problematike človekove spolnosti rešita na človeku in cerkvi prijazen način. V nasprotnem primeru se lahko kriza identitete individuuma usodno poglobi, prav tako pa se nevarno načenja temelje obstoja človeške družbe v celoti (prav tam). In kakšne so misli župnika Kaštruna o morali, spolnosti in družini v očeh cerkve? Zapiše, da »živimo v protislovni družbi. Zapovedi ne obstajajo. Razglaša se spolna svoboda. Hočejo celo izglasovati zakon o družinski zvezi istospolnih partnerjev, ki bi mogla posvojiti otroke. Pornografija se prosto prodaja, dostopna je vsem, sedaj tudi na internetu. Ali ne veste, da to vpliva na vse kristjane in tudi na duhovnike? Cerkev nas tega ne uči. Nemorala se tako širi, da resnice ni mogoče povedati. Če si jo že kdo upa, ga ne poslušajo in ne

---

²⁰ Gilbert J. Gautha je bil leta 1985 obsojen zaradi zlorabe devetintridesetih otrok (v obdobju 1972–1983), zaradi česar je »v zaporu odsedel« manj kot deset let, leta 1997 pa je bil obsojen na sedem let pogojne kazni zaradi zlorabe **triletnega** fantka v Teksasu. Leta 2008 je bila aretiran blizu mesta Houston (Teksas), ker se ni registriral pristojnim oblastem kot spolni prestopnik (BishopAccountability.org).

upoštevajo. Razglašen je za fosila, ksenofoba, nazadnjaka. V družbi, ki že desetletja uničuje vse moralne vrednote, ki povečuje spolno revolucijo, ko nenaravno postaja naravno, se okuženosti vseh ne da preprečiti.« (Kaštrun 2010). In kako si Kaštrun zamišlja reševanje pedofilskega škandala? »Pedofilije ne bomo odpravili z ukinitvijo celibata, temveč z vrnitvijo k vzgoji in izpolnjevanju zapovedi. Zapovedi pa ni mogoče izpolnjevati brez sodelovanja družbe, še manj brez milosti, ki pa nam jo deli Kristus po Cerkvi, po duhovnikih« (prav tam).

Ko se torej poskušamo z inteligenco modernih kvalificiranih članov Družbe spoprijeti z moralno, spolnostjo in družino, moramo »poslušati in se ravnati po besedi« Kristusa. Seveda ne njega osebno, temveč duhovnikov, ki imajo za nemoralno družbo, ki živi v spolnem razvratu, da modernih oblik družin niti ne omenjam, tisočletja star recept, kako jo spraviti nazaj v krščanski okvir. Ne nazadnje je bilo v zgodovini jasno, kako je cerkev, njena oblast in njeni predstavniki, uspevala prepričevati nemoralne brezbožce k vrnitvi na pravo, bogaboječo pot. Vseeno pa moramo pojasniti, kakšen odnos ima katoliška cerkev do morale, spolnosti, homoseksualnosti in družine oziroma do tega, kako bi morala poznomoderna družba pravilno funkcionirati.

2.1 NEKAJ MISLI O (KRŠČANSKI) MORALI, STRASTI, VESTI, KREPOSTI IN MORALNI AVTORITETI

Ko govorimo o krščanski morali,²¹ ne moremo mimo nravnosti/moralnosti človeških dejanj, kot jih razume katoliška vera. Po njenem prepričanju je namreč svoboda tista, ki napravi človeka za nraveni osebek oziroma moralni subjekt. Le svoboden človek, ki deluje premišljeno, je lahko »oče svojih dejanj«, ta pa so po svobodni izbiri, na podlagi razsodbe vesti, moralno opredeljiva kot dobra ali zla. Moralnost človeških dejanj je po prepričanju katoliške cerkve odvisna od treh elementov. Pri prvem elementu je morala individuuma odvisna od izbranega predmeta oziroma dobrine, h kateri se človekova volja usmerja. Predmet je »tvar ali snov človeškega dejanja. Izbrani predmet nraavno določa (specificira) dejanje hotenja, kakor ga pač razum spozna, in ga ima za skladno ali neskladno s tem, kar je resnično dobro. Objektivna pravila nraavnosti izražajo razumski

---

²¹ Morala -e ž [fr. *morale* iz lat. *moralis* nraaven iz *mos, moris* nraav; nraavnost] 1. nraavnost, skupek norm o nraavnih dolžnostih ljudi (do družbe, družine, sočloveka ipd.) 4. nauk, razviden iz kakega umetniškega dela; izkustveni sklep kakega osebnega doživetja ali dogodkov sploh; krščanska morala nraavne in obredne norme, ki izvirajo iz evangelija in jih morajo verniki krščanske cerkve spoštovati (VST 2002, 758).

(z razumom skladni) red dobrega in zlega, katerega izpričuje vest.« (KKC 1993, 458). Pri drugem elementu moralnosti govorimo o dejanju, ko s strani delujočega subjekta nasproti predmetu obstoji nek namen. Ta je za katoliško cerkev bistvenega pomena, saj je dejanje samega hotenja subjekta pravzaprav doseganje cilja, na katerega je namen osredotočen, namreč »namen je gibanje volje v smeri k cilju; ozira se na tisto, kar je na koncu delovanja. Namen je usmerjanje duhovnega pogleda k dobrini, ki jo pričakujemo od zasnovanega dejanja. Ne omejuje se na usmeritev naših posameznih dejanj, marveč more naravnati k istemu cilju mnogotera dejanja; usmeriti more celotno življenje k poslednjemu cilju.« (prav tam, 459). Zato velja, da »ne moremo opravičiti zlega dejanja, storjenega z dobrim namenom«, saj namen ne opravičuje sredstev (prav tam). Tretji element odraža okoliščine, ki »prispevajo k povečanju ali zmanjšanju npravne dobroti ali npravne zlobe človeških dejanj«, lahko zmanjšajo ali povečajo odgovornost storilca, ne morejo pa »predrugčiti npravne kakovosti dejanj samih«, ali drugače, če je dejanje samo po sebi slabo, ne more v nobenem primeru postati dobro ali pravilno (prav tam). Pri sodbi moralnih/nemoralnih dejanj pa moramo biti previdni. Človeških dejanj namreč ne moramo soditi izključno po namenu, ki človeka navdihuje, ali izključno po okoliščinah, ki so okvir teh dejanj, saj »obstajajo dejanja, ki so sama po sebi in sama v sebi, neodvisno od okoliščin ali namenov, vedno strogo nedovoljena zaradi svojega predmeta; tako npr. bogokletje, kriva prisega in prešuštvo. Ni dovoljeno delati zlo, da bi iz njega prišlo dobro.« (prav tam, 460).

Poseben poudarek v Katekizmu, ob vprašanju moralnega/nravnega, zasledimo pri obravnavi moralnosti strasti. Cerkev je prepričana, da imajo strasti pomembno vlogo pri usmerjanju človeške osebe k blaženosti. Strast, kot trdi cerkev, pripada krščanski dediščini in je iniciator delovanja slehernega posameznika pri čutenju ali predstavljanju dobrega ali zlega. Prav tako cerkev trdi, da so strasti »naravne sestavine človeških psihičnih pojavov, sestavljajo kraj prehoda in zagotavljajo vez med čutnim življenjem in življenjem duha« (prav tam, 461). Cerkev ugotavlja, da strasti same v sebi niso ne dobre in ne zle, saj svojo moralno kvalifikacijo dobijo le v luči odvisnosti od razuma in volje. Samo človekov razum in volja sta namreč tista, ki jih krotita in jih le tako umestita v moralno dobro. Takšne strasti so zato moralno dobre, saj prispevajo k dobrim dejanjem. Zato pravilna volja in razum naravnata »k dobremu in k blaženosti čutne vzgibe, ki jih privzema; zla volja podlega neurejenim strastem in jih razvema« (prav tam). Iz tega izhaja sklep, da so čustva in vzburljenja privzeta v kreposti ali sprevržena v

pregrehe. Moralno popolnost oziroma krepost tako lahko človek doseže le z absolutno pripadnostjo bogu, vendar ne samo z voljo in razumom, temveč tudi s srcem in telesom.

Poleg morale/nravnosti je za vsakega individuuma pomembna tudi vest.²² V luči katoliškega nauka namreč s pomočjo notranje vesti vsak posameznik odkriva postavo, ki je glas boga, ki mu govori, kdaj naj kakšno dejanje stori in kdaj ne. Vest je navzoča v srcu vernika, je sodba razuma, ki odvrta človeka od zlega dejanja, oziroma je tisto, preko česar človek zazna dejanje, ki ga je ali ga bo storil, kot dobro ali slabo, istočasno pa bo na podlagi razuma sposoben prevzeti odgovornost za izbrano dejanje. Pomen vesti je v usklajevanju dostojanstva posamezne osebe, ki preko razumnega dejanja in s pomočjo božje postave dosega pravično in dobro v družbi/skupnosti. Po katoliški dogmi mora vest (slehernega človeka) upoštevati tri najbolj splošna navodila in se jim seveda podrejati: »1.) Nikoli ni dovoljeno storiti zlo, da bi iz tega sledilo kaj dobrega. 2.) *Zlato pravilo*²³ ”vse, kar želite, da bi ljudje vam storili, storite tudi vi njim”. 3.) Krščanska ljubezen vedno spoštuje bližnjega in njegovo vest; to pa seveda ne pomeni sprejeti kot dobro tisto, kar je objektivno zlo.« (KKKC 2006, 131).

Katoliška cerkev uči, da mora vsak človek brezpogojno ubogati sodbo svoje vesti, saj bi s preiščenim ravnanjem zoper njo obsodil samega sebe. V primeru, ko posameznik zaradi nevednosti napravi zmotno sodbo o svojih dejanjih, pa to lahko pripišemo osebni odgovornosti. »Kadar se človek premalo zmeni za iskanje resničnega in dobrega in kadar zaradi navajenosti vest polagoma skoraj oslepi« (KKC 1993, 465), je posameznik namreč kriv storjenega zla, ki ga je zagrešil. Vzroke zgrešenosti sodbe o lastnem moralnem ravnanju in posledično ustvarjanju zla cerkev pripisuje nepoznavanju Kristusa in njegovega življenja ter nauka, slabim zgledom, ki jim je posameznik podvržen s strani drugih individuumov, strastem, ki takšnega posameznika zaslužjijo, ter pomanjkanju spreobrnjenja in ljubezni. Vest zato ustvarjamo, tako trdi cerkev, v veri in molitvi in jo izpolnjujemo v dejanjih (prav tam, 466–467).

---

²² Vest -i ž, vesti 1. občutek, zavest o moralni vrednosti lastnega ravnanja, mišljenja, ki vzbuja občutek moralne odgovornosti: REL. izpraševanje vesti preiščevanje svojih dejanj, besed, misli, čustev s stališča vesti (SSKJ 1998, 1507).

²³ Zlato pravilo, v evangeliju po Mateju, pravi: »Tako torej vse, kar hočete, da bi ljudje storili vam, tudi vi storite njim! To je namreč postava in preroki.« (Sveto pismo 2005, 1487).

Ko cerkev govori o kreposti, ima v mislih predvsem obvladovanje moralno negativnih nagnjenj in posledično teženje človeka k dobremu. Apostol Peter v drugem pismu zapiše, da je potrebno, da bi postali deležni »božanske narave« in da bi ubežali »pred svetno, poželjivo pokvarjenostjo«, dodati »veri krepost, kreposti spoznanje, spoznanju samoobvladovanje, samoobvladovanju stanovitnost, stanovitosti pravo pobožnost, pravi pobožnosti bratoljubje, bratoljubju ljubezen«. Pismo pojasni, da kdor ima te kreposti »in so vedno večje, vas ne bodo pustile nedejavne in brez sadov za spoznanje našega Gospoda Jezusa Kristusa. Kdor pa teh kreposti nima, je slep in kratkoviden.« (Sveto pismo 2005, 1823). Kreposti so, po razlagi verskega nauka, človeške in božje. Človeške se odražajo v razumnosti, pravičnosti, srčnosti in zmernosti. Razumnost ima vlogo usmerjanja ostalih treh kreposti in »razpoloži razum, da v vsaki okoliščini dojame naše resnično dobro in izbere pravilna sredstva za njegovo uresničevanje« (KKKC 2006, 132). Pravičnost je naravna krepost, ki obstaja v »stanovitni in trdni volji, da damo Bogu in bližnjemu, kar jima gre« (KKC 1993, 468). Predvsem druga, pravičnost do bližnjega, »nagiblje človeka, da spoštuje pravice vsakogar in vzpostavlja v človeških odnosih harmonijo, ki pospešuje poštenost (*aequitas*, pravšnost) glede oseb in skupnega blagra« (prav tam). Srčnost je tista krepost, ki človeku daje trdnost v težavah in stanovitnost v prizadevanju za dobro/pravilno, pri tem pa »človeka pripravi do zmožnosti, da žrtvuje celo svoje življenje za pravično stvar« (prav tam). Zadnja od temeljnih/kardinalnih človeških kreposti je zmernost. Ta ima vlogo brzdanja nagnjenj do vseh oblik naslad in »usposablja voljo za gospostvo nad nagoni. Zmernost daje, da se pri uporabljanju ustvarjenih dobrin držimo prave mere.« (KKKC 2006, 132). Božje kreposti »so kreposti, ki imajo za svoj izvor, nagib in neposredni predmet Boga samega« (prav tam, 133) in usposablajo človeka za življenje v povezanosti s Sveto trojico. So temelj moralnega delovanja vsakega pravega kristjana. Ne gre zanemariti dejstva, da so ravno božje kreposti tiste, ki Svetemu duhu omogočajo navzočnost in delovanje preko človeškega bitja. Božje kreposti so vera, upanje in ljubezen. Vera je krepost, s katero verujemo v enega boga in preko nje sprejemamo edino resnico, ki nam jo je razodel in ki nam jo je sveta cerkev predložila v verovanje z namenom spoznanja in izvrševanja božje volje. Upanje se odraža v hrepenenju po večnem življenju, ki je za kristjana kot zemeljskega smrtnika največja božja obljuba. Ljubezen je »božja krepost, s katero ljubimo Boga in iz ljubezni do Boga ljubimo svojega bližnjega kakor samega sebe«. Ljubezen je zato »temelj drugih kreposti, njihova duša, navdihovalka in urejevalka: brez ljubezni ”nisem nič” in ”mi nič ne koristi”« (KKKC 2006, 133).

Na koncu razmišljanja o pogledu cerkve na človeško moralno, strast, vest itd. ne morem mimo cerkvenega pojmovanja avtoritete.²⁴ Nobena skrivnost ni, da se je (se in se brez dvoma tudi še bo) cerkev vedno razglašala za najvišjo moralno avtoriteto, predvsem pa je za vrhovno moralno avtoriteto znotraj cerkvene hierarhije imenovala papeža. Ker avtoriteta človeka (čeprav je ta prvi zemeljski namestnik samega boga) ne pride sama po sebi, je treba ugotoviti, kdo mu to vrhovno avtoriteto pravzaprav dodeljuje. Zapisano je namreč, da imajo škofje v občestvu²⁵ s papežem dolžnost, da zvesto in z oblastjo oznanjajo božji evangelij, saj so verodostojni pričevalci vere apostolov in »nosilci Kristusove avtoritete« (KKKC 2006, 71). Nadalje avtorji Kompendija zapišejo, da je poslanstvo cerkvenega učiteljstva »povezano z dokončnostjo zaveze, ki jo je Bog v Kristusu vzpostavil s svojim ljudstvom; to učiteljstvo ga mora varovati pred odkloni (deviacijami) in oslabitvami ter mu zagotavljati objektivno možnost, da izpoveduje brez zmote pristno (avtentično) vero. [...] Za izpolnjevanje te naloge je Kristus obdaril pastirje s karizmo²⁶ nezmotnosti v stvareh vere in nrvnosti.« (1993, 249). In da bo vloga avtoritete dokončna in neizpodbitna, je treba upoštevati naslednjo zapoved: »Kadar Cerkev po svojem vrhovnem učiteljstvu kaj predlaga "v verovanje kot od Boga razodeto" in kot Kristusov nauk, "tedaj se moramo takšnih definicij oklepiti s poslušnostjo vere". Ta nezmotnost se razteza tako daleč, kakor se razteza zaklad božjega razodetja.« (prav tam). Prava »teža« papeževe avtoritete pa je zapisana v kanonu 333 § 3: »Zoper sodbo, odlok ali odločbo rimskega papeža ni ne priziva ne pritožbe.« (ZCP 2006, 163). Dodatno pa papeževo avtoriteto obteži še dejstvo, da je papež »glava škofovskega zbora, Kristusov namestnik in tu na zemlji pastir vesoljne Cerkve; zato ima v moči svoje službe vrhovno, polno neposredno in splošno redno oblast v Cerkvi in jo more vedno svobodno izvrševati« (ZCP 2006, 161). In ne gre prezreti v uvodu omenjenega dejstva, da beseda cerkev označuje ljudstvo, ki ga bog sklicuje in zbira z vseh koncev sveta, in da je njeno poslanstvo oznanjevanje in vzpostavljanje božjega kraljestva (ki pa je lahko samo eno!).

---

²⁴ Avtoriteta -e ž ugled ali vpliv, ki izhaja iz vodilnega položaja, moči, znanja // kdor ima, uživa tak ugled ali vpliv (VST 2002, 29).

²⁵ Občestvo -a s knjiž. skupnost ljudi glede na duhovne vrednote, miselnost, izročilo. REL. cerkveno občestvo člani cerkve, ki jih povezujejo med seboj zakramenti (SSKJ 1998, 696).

²⁶ Karizma -e ž [iz lat. charisma (božje) darilo iz gr. kharisma milost, dobrot] izžarevanje pozitivnih osebnostnih lastnosti; osebnostno izžarevanje, ki prepriča druge ljudi (VST 2002, 552).

2.2 O SPOLNOSTI IN CERKVI NASPLOH

... prokreacija v veri

»Bog je ustvaril človeka po svoji podobi, po Božji podobi ga je ustvaril, moškega in žensko je ustvaril. Bog ju je blagoslovil in Bog jima je rekel: Bodita rodovitna in množita se, napolnita zemljo in si jo podvrzita.«

(Sveto pismo 2005, 53)

V uvodu k razlagi šeste božje zapovedi se v Kompendiju Katekizma katoliške Cerkve na vprašanje, kakšno nalogo ima človeška oseba do svoje spolne identitete, poda sledeča razlaga: »Bog je ustvaril človeka kot moža in ženo z enakim osebnim dostojanstvom in vpisal vanj poklicanost k ljubezni in občestvu. Stvar vsakega je, da sprejme svojo spolno identiteto ter spozna njeno pomembnost za vso osebo, njeno specifičnost in komplementarnost (dopolnilnost).« V nadaljevanju pa se razloži, kaj je čistost: »Čistost je uspela integracija (vključitev) spolnosti v osebo. Spolnost postane resnično človeška, kadar je na pravilen način zajeta v odnos od osebe do osebe. Čistost je npravna krepost, božji dar, milost, sad delovanja Duha.« (KKKC 2006, 161–162). V deveti zapovedi²⁷ se Katekizem loteva razlage spolnosti v smislu mesenega poželenja in pravi, da zapoved »ukazuje, da premagujemo mesena poželenja v mislih in željah. Boj zoper meseno poželenje gre prek očiščevanja srca in kreposti zmernosti.« (prav tam, 170). V svoji razlagi pa se cerkev obrne tudi na sramežljivost in tako ugotovi, da »čistost zahteva sramežljivost. Varuje človekovo intimnost, izraža tankočutnost za čistost ter vodi poglede in kretnje tako, da se skladajo z dostojanstvom osebe in njihove povezanosti. Čistost srca osvobaja od razširjenega erotizma in odstranja predstave, ki pospešujejo bolešno radovednost. Zahteva tudi očiščenje družbenega ozračja z nenehnim bojem zoper permisivnost nravi, ki temelji na zmotnem pojmovanju človeške svobode.« (prav tam, 171). Cerkev, kot ugotavlja Pirnat, skozi vso zgodovino ohranja svetopisemsko uravnovešen prijateljski odnos do telesnosti in spolnosti. Pirnat pojasni, da sovražen oziroma prezirljiv odnos do telesa in telesnosti izhaja predvsem iz dualističnih religij in filozofij, katerih ideje so v različnih preoblikah prevzemale prav cerkvi nasprotne krivoverske skupine. Pogled katoliške cerkve na spolnost in ljubezen

---

²⁷ Ne želi svojega bližnjega žene! Razlaga prepovedi poželenja po ženi drugega moža je opisana v drugi Mojzesovi knjigi (2 Mz 20, 17) na sledeči način: »Ne želi hiše svojega bližnjega! Ne želi žene svojega bližnjega ne njegovega hlapca in dekle, ne njegovega vola in osla, ne česarkoli, kar pripada tvojemu bližnjemu!« in je zajeta v eno s prepovedjo hlepenja po »hiši«, ki pomeni tudi služabnike in živino (Sveto pismo 2005, 127). V peti Mojzesovi knjigi (5 Mz 5, 21) pa je deveta zapoved razložena kot: »Ne želi žene svojega bližnjega! Ne bodi pohlepen po hiši svojega bližnjega, po njegovem polju, hlapcu, dekli, volu, oslu ali čemer koli, kar pripada tvojemu bližnjemu.« (Sveto pismo 2005, 235).

bi tako lahko strnili v dejstvu, da je edina sprejemljiva »integracija spolnosti v življenjski projekt osebne ljubezni moža in žene v luči božjega odrešenjskega načrta« (Pirnat 2006).

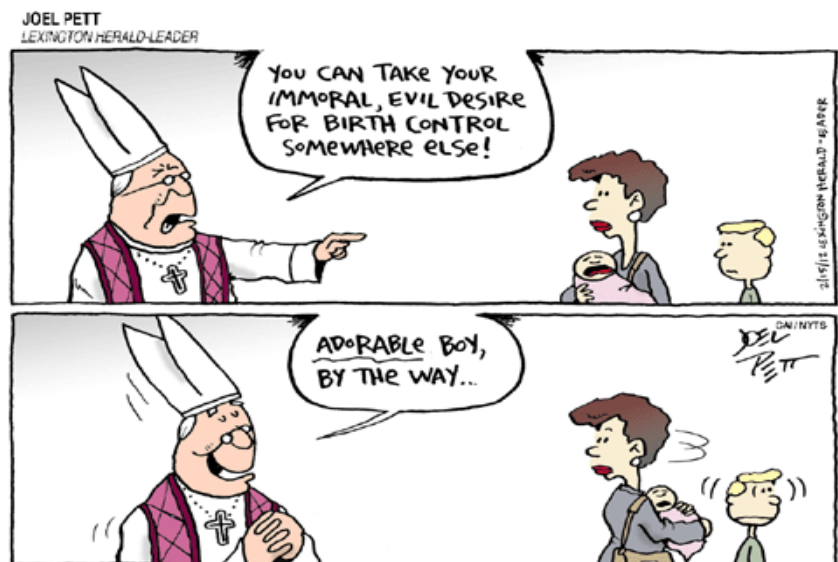
Katoliška cerkev se s spolnostjo sooča že v temeljnem delu krščanske vere, v Svetem pismu. V temeljni literaturi krščanstva lahko zasledimo, da obravnava spolnosti ne nasprotuje spolnemu aktu v zakonski zvezi. Sviri pa pred izkrivljenim pojmovanjem duhovne enotnosti moškega in ženskega telesa, ko se združita, predvsem zaradi dejstva, da je telo tempelj svetega duha, ta pa je dan od samega boga. V delu Svetega pisma, v pismu Korinčanom, je zapisano, da »telo ni za nečistovanje, ampak za Gospoda, in Gospod je za telo.« In v nadaljevanju: »Ali ne veste, da so vaša telesa deli Kristusovega telesa? Mar bom vzel dele Kristusovega telesa in iz njih napravil del vlačuginega telesa? Nikakor! Mar ne veste, da tisti, ki se družijo z vlačugo, postane z njo eno telo? Saj je rečeno: Dva bosta eno telo.« (Sveto pismo 2005, 1710). Po razlagi apostola Pavla naj bi tako tisti, ki svoje telo predajajo predzakonskim spolnim odnosom, predvsem zaničevali svoje telo, skrunili spolno lepoto in teptali božjo lastnino. Od tod sledi sklep, ki seksualno nemoralnost označuje kot veliki greh s strašnimi posledicami. Naša telesa namreč ne pripadajo nam, temveč so »kupljena« s Kristusovo žrtvijo na Kalvariji, predvsem v smislu svetosti telesa, ki je del božje in ne individualne lastnine.

Cerkev je po besedah papeža Pavla VI. (v encikliki *Populum progressio*, 1967) *rerum humanarum peritissima* ali izvedenka v človeških zadevah in zato je njen pogled na človeka, po izročilu Svetega pisma, celosten. Tak pogled je usmerjen tudi na spolnost, saj cerkev nanjo gleda celostno in je ne trga iz njenih naravnih in duhovnih okvirjev. Na drugi strani pa je ravno spolna revolucija, ki je je bil deležen povojni Zahod, tista, ki na spolnost gleda in jo obravnava polovičarsko in nepopolno. S tem odpira vrata pojmovanju spolnosti kot temeljne vrednote pri doseganju užitka, istočasno pa ruši moralna, duhovna in biološka ravnovesja. Tako postaja užitek prazen v svojem pomenu in zato potrebuje vedno nove stimulacije, te pa nedvomno vodijo v odvisnost in erotizacijo individuumove zavesti. Posledica takšne deviacije je pojav marsikatero spolne sprevrženosti, kar se odraža predvsem v poznomoderni družbi. Vloga cerkve je zato opozarjati in opominjati, saj mora kot moralna zaščitnica življenja širiti obsežen in v sebi dobro sklenjen nauk cerkve o spolnosti med moškim in žensko. Cerkev se v svojem tisočletnem izkustvu zaveda, da ravno popačeno pojmovanje spolnosti in

istočasno družbeno priznavanje spolnega razvrata vodita v dekadenco individuuma in hedonistično civilizacijo brez pravih norm in vrednot. Cerkev v taki družbi vidi absurd življenja. Na eni strani se tako promovira spolnost, libido in erotizacija celotne družbe, na drugi strani pa je takšen pogled na spolnost zaradi spolnosti same in ne v smislu reproduktivne funkcije spolnim organom in rodilom odvzel primarno biološko funkcijo, katere posledica je rojevanje potomstva (Cestnik 2006).

O spolnosti in telesu je svoje razmišljanje podal (in v knjižni obliki tudi izdal) papež Janez Pavel II. Svoja razmišljanja je po petih letih splošne avdience strnil v knjigi Teologija telesa, v kateri se posveča vprašanju moškosti in ženskosti, njunih medsebojnih odnosov in ne nazadnje spolnosti, ki ju združuje in nadaljuje njun rod. Cerkev se človeški spolnosti posveča z veliko vnemo. Poudarja predvsem temeljna vprašanja o božji stvaritvi moškega in ženske, pomen spolne združitve kot duhovne in teološke stvarnosti, izpostavlja potrebo po razlikovanju med bogastvom spolnosti in izkrivljenostjo telesnega poželenja in ugotavlja, da se prava spolnost lahko uresniči le kot odsev svobodne, zveste in plodne ljubezni, ki raste v zreli čistosti moškega in ženske (West 2008). (Sveta) Zakonska zveza in spolnost (v zakonu) med moškim in žensko sta tisto, kar daje pravi temelj skupnosti, ki jo cerkev vidi v (krščanski) družini. Družina kot največja vrednota katoliške cerkve ima zato v cerkveni dogmi in cerkvi kot instituciji izjemen pomen tako za nadaljevanje človeškega (krščanskega) rodu kakor tudi za širitev krščanskega občestva na zemlji. Papeški svet za družino v Cerkvenih dokumentih o človeški spolnosti zapiše, da krščanska antropologija pojmuje človeka kot bogu podobno bitje v vseh razsežnostih bivanja, kjer spolnost ni izvzeta. Slednja je v službi človeka, kolikor jo vodi ljubezen, ki se izraža v nesebičnem podarjanju drugemu, v iskanju vrednot, harmonije in sreče posameznika. Spolnost je istočasno v službi družbe takrat, ko se preko nje izraža naklonjenost, sprejemanje in popolno darovanje drugemu, iz česar pa ne izhaja samo rojstvo novega človeškega bitja, temveč se ustvarijo tudi novi odnosi med osebami (1996, 5–6). V nadaljevanju Papeški svet zapiše: »Unitivni (združevalni) in prokreativni (roditveni) značaj spolnosti tako prihajata v polnosti do veljave, vanju pa je vključena tudi spolna zadostitev, ki sama v sebi, brez povezanosti z omenjenima vidikoma, osebo oropa njenih duhovnih prvin, rasti in harmonije. Takšna "ločitev človeškega" je usodna za osebo in družbo. Spolnost, živeta zunaj "resnice in pomena", ki ga ima po svoji naravi, postane laž in razočaranje. Pot navzdol se nadaljuje z odklanjanjem enega izmed bistvenih namenov spolnosti

(zakona in družine), to je otroka, kar se izraža v raznih protispočetvenih metodah, v načrtnih zakonih brez otrok, v splavih, v nestabilnosti zakonov, v poskusnih zakonskih zvezah ali v odklanjanju kakršne koli oblike zakona in družine.« (Papeški svet za družino 1996, 7). Humorno se je cerkvene skrbi za družino, njenega načrtovanja in pedofilije lotil Joel Pett (2012):

2.3 KDO LAHKO SPOLNO OBČUJE IN S KOM

... o homoseksualnosti kot zablodi in gnusobi

»Zato jih je Bog prepustil poželenjem njihovih src, v nečistosti, tako da so sami skrunili svoja telesa. Božjo resnico so zamenjali z lažjo. Častili so stvarstvo namesto Stvarnika, ki je slavljen na veke, amen. Zaradi tega jih je Bog prepustil sramotnim strastem. Njihove ženske so namreč zamenjale naravno občevanje s protinaravnim, podobno so tudi moški opustili naravno občevanje z žensko in se v svojem poželenju vneli drug do drugega. Moški so počeli nespodobnosti z moškimi in tako sami na sebi prejemale povračilo, ustrezno svoji zablodi.«

(Sveto pismo 2005, 1687)

Spolna praksa, kjer sta udeleženi dve osebi istega spola, je ob upoštevanju svetopisemskih tekstov in pojmovanju sodobnih cerkvenih nauk in razlag nesprejemljiva za cerkev. Ta zato zagovarja stališče, da so homoseksualne osebe sicer spoštovane kot vsi drugi katoličani, vendar pa takšno spoštovanje nikakor ne sme privedi do odobravanja homoseksualnega vedenja oziroma do kakršnega koli pravnega priznanja takšnih zvez. Negacija homoseksualnosti izhaja iz dejstva, da je družina v krščanskem nauku temelj družbe, torej je za skupni blagor potrebno takšna (istospolna)

dejanja in zveze obsojati, priznavanje neurejenega in zmotnega dejanja pa bi zameglilo temeljne vrednote, ki so skupna dediščina človeštva.

Cerkev ob vprašanju homoseksualnosti, legalizacije istospolnih družin, istospolne ljubezni in spolnosti same predlaga v premislek resnico, ki jo odkriva zdrav razum in je del vseh kultur. Ta resnica je v stvarnikovi kreaciji družine, kjer sta prokreatorja moškega in ženskega spola in sta samo v takšni obliki sposobna, v sodelovanju z bogom, rojevati in vzgajati novo življenje. Dejstvo je, da je takšna naravna zveza razodeta že ob stvarjenju sveta in opisana v prvi Mojzesovi knjigi. V njej namreč lahko preberemo, da je bil človek kot božja podoba²⁸ ustvarjen kot moški in ženska, da je stvarnik ustanovil zakonsko zvezo, kjer se vključuje udejanjanje spolne prokrecije,²⁹ in ne nazadnje, da je bil bog tisti, ki je dal združenju moškega in ženske značaj posebnega sodelovanja.³⁰ Zaradi zapisanega v Svetem pismu je Kongregacija za verski nauk ugotovila, da ni nobenega temelja, s katerim bi enačili oziroma določali primerjave med homoseksualnimi zvezami in božjim načrtom glede heteroseksualne zveze oziroma družine (2003, 5). Homoseksualna dejanja so, po trditvi cerkve, v nasprotju z naravnim moralnim zakonom in kot taka spolnemu dejanju zapirajo darovanje novega življenja ter ne izhajajo iz resnične afektivne in spolne komplementarnosti. Zato homoseksualna dejanja kot hude zablode v nobenem primeru ne morejo biti odobravana (Kongregacija za verski nauk 2003). Cerkev moške in ženske s homoseksualnimi nagnjenji sicer sprejema s spoštovanjem, sočutjem in obzirnostjo ter jih v luči krščanskega razumevanja ne zapostavlja. Istočasno zagovarja stališče, da so homoseksualna nagnjenja objektivno nekaj, kar je neurejeno samo po sebi, in da so homoseksualna dejanja grehi, ki hudo nasprotujejo čistosti (KKC 1993).

Že v Svetem pismu lahko na nekaj mestih preberemo, kaj v Stari in Novi zavezi govori božja beseda o istospolnih dejanjih. Tako poleg v uvodu že omenjenega citata o homoseksualnosti v pismu Rimljanom (1, 24–27) zasledimo v tretji Mojzesovi knjigi sledečo prepoved: »Ne smeš ležati z moškim, kakor se leži z žensko; to bi bila gnusoba.« (1 Mojzes 18, 22). Nadalje se božja beseda v Svetem pismu dotakne nečistovanja in homoseksualnosti še v prvem pismu Korinčanom (6, 12–20) in v prvem

---

²⁸ »Bog je rekel: Naredimo človeka po svoji podobi, kot svojo podobnost!« (Sveto pismo 2005, 53).

²⁹ »Zaradi tega bo mož zapustil očeta in mater in se pridružil svoji ženi in bosta eno meso.« (prav tam, 55).

³⁰ »Rodita in se množita ter napolnita zemljo.« (prav tam, 53).

pismu Timoteju (1, 8–11). Prav tako se nekateri indici homoseksualnih dejanj odražajo v svetih spisih o uničenju Sodome in Gomore, kjer naj bi bila predvsem nečistovanje in odkrita grožnja homoseksualne zlorabe (dveh angelov) s strani moških v mestu povod za božji gnev in posledično za samo uničenje mesta (Boswell 2005). Boswell v svojih ugotovitvah, do katerih je prišel z analizo zgodovinskih tekstov, izdelkov umetne obrti, kiparstva in poezije, trdi, da samo krščanstvo v svojem nastajanju in uveljavljanju kot temeljna religija ni gojilo sovražnega odnosa do istospolnih zvez in dejanj (2005, 345–363). Trdi pa, da je zgodovinski razvoj krščanstva Sveto pismo časovno prilagajal, in sicer zaradi potreb po izobčenju in preganjanju določenih stigmatiziranih posameznikov ali marginalnih skupin.

Cerkev zato v sodobnem času predvsem zaradi družbenih sprememb, ki se odvijajo na nivoju partnerskih zvez, družinskega življenja, starševstva itd., svojo skrb osredotoča na temeljne vrednote, kot so zakonska zveza moškega in ženske, družina, ki temelji na ljubezni med moškim, žensko in njunimi otroki (kot sadovi njune zakonske prokreacije), ne nazadnje pa zagovarja tudi naravnost takšne zveze in etičnost takšne skupnosti. Glede na prebrane cerkvene (temeljne) dokumente, poslanice papežev, pisma kongregacij in navodila katoliške cerkve ne moremo mimo dejstva, da se cerkev zavzema za institucijo družine in zavrača vsakršen diskurz, ki odstopa od njene dogme. Tako se je ob sprejemanju novega družinskega zakonika o pravnem priznanju istospolnih zvez zavzela za jasno in ostro nasprotovanje pravnemu izenačevanju heteroseksualnih in homoseksualnih zakonskih zvez. Cerkev je prepričana, da se je potrebno vzdržati kakršnega koli sodelovanja pri širjenju tako krivičnega zakonika, predlaga pa tudi vzdržnost pri materialnem sodelovanju na ravni samega izvajanja, sklicujoč se na pravico poslušnosti svoji vesti (Kongregacija za verski nauk 2003, 7).

Cerkev je bila proti pravnemu priznanju homoseksualnih zakonskih zvez zaradi nekaterih dilem, ki so po njenem prepričanju zahtevale specifične etične premisleke. Prvi tak je premislek zdravega razuma. Cerkev trdi, da je »naloga civilnega zakona ožja od naloge moralnega zakona« in da »zato civilni zakon ne sme biti v nasprotju z zdravim razumom« (prav tam, 8), in pojasnjuje, da je »vsak človeški zakon upravičen le toliko, kolikor je v skladu z naravnim moralnim zakonom, ki ga priznava zdrav razum, ter kolikor posebej spoštuje neodtujljive pravice osebe« (prav tam). Zato vidi v pravnem istovetenju hetero- in homoseksualnih družin potencialno nevarnost za spremembo

miselnosti in vrednotenja samega homoseksualnega obnašanja pri novih generacijah. Cerkev namreč ugotavlja, da civilni zakoni opravljajo pomembno in odločilno vlogo »pri širjenju določene miselnosti in navad« (prav tam, 9) pri ljudeh. Zato bi pravno priznanje homoseksualnih zvez »zasenčilo razumevanje nekaterih temeljnih moralnih vrednot in povzročilo razvrednotenje zakonske zveze kot ustanove« (prav tam). Drugi je premislek biološkega in antropološkega reda. V argumentaciji cerkev trdi, da homoseksualna zveza ne izraža bioloških in antropoloških elementov zakonske zveze, ki bi »mogli razumsko utemeljiti njihovo pravno priznanje« (prav tam). Sklicuje se na argument preživetja, saj trdi, da takšne medsebojne zveze ne »morejo primerno zagotoviti razmnoževanja in preživetja človeške vrste« (prav tam). Zanimiva je trditev cerkve, da v homoseksualnih zvezah ni tistih zakonskih razsežnosti, ki predstavljajo »človeško in urejeno obliko spolnih odnosov«, saj ne pospešujejo medsebojne pomoči med spoloma in niso odprti za posredovanje življenja (prav tam). Cerkev v drugem premisleku primarno skrb posveča otroku, saj bi mu bil v takšni skupnosti, kjer ni spolne bipolarnosti, onemogočen normalen razvoj, istočasno pa bi posvojitve pomenila dejansko nasilje nad otrokom. Vključevanje v takšno zvezo bi bilo nemoralno in v nasprotju z načelom ZN o pravicah otroka.³¹ Tretji je premislek družbenega reda. Cerkev trdi, da družba dolguje svoje preživetje edino družini, ki je utemeljena na zakonski zvezi. Priznavanje homoseksualne zveze bi namreč izničilo povezavo z dejavniki, ki so značilni za heteroseksualno zvezo in se izražajo v prokreativni in vzgojni nalogi družine. Zato ugotavlja, da »če bi bila s pravnega vidika zakonska zveza med dvema osebama različnega spola zgolj ena izmed možnih oblik zakonske zveze, bi bil pojem zakonske zveze deležen radikalne spremembe, ki bi bila v škodo skupnemu blagru. Če država postavi homoseksualne zveze na enako (analogno) pravno raven z zakonsko zvezo ali družino, ravna samovoljno in prihaja v nasprotje s svojimi nalogami.« (prav tam, 10). Cerkev nadalje ugotavlja, da se v podporo homoseksualnih zvez »ni mogoče sklicevati na načelo spoštovanja oziroma zavračanja diskriminacije posamezne osebe« (prav tam) in da njihovo nepriznavanje družbenega in pravnega statusa homoseksualne zveze »ni v nasprotju s pravičnostjo, marveč je, nasprotno, zahteva pravičnosti.« (prav tam). Cerkev družbo opozarja na škodljivost priznanja homoseksualnih zvez, saj bi bilo to škodljivo za pravilen razvoj človeške družbe, zlasti

---

³¹ »Mednarodna konvencija Organizacije združenih narodov o pravicah otroka, po kateri je najvišji interes, ki ga je treba v vsakem primeru braniti, korist otroka, ki je brez moči in nezavarovan« (Kongregacija za verski nauk 2003, 10).

če »bi se povečal njihov delež v družbenem tkivu« (prav tam). Zadnji je premislek pravnega reda. Cerkev trdi, da so poročeni zakonski pari zaradi zagotavljanja nastajanja novih generacij deležni najvišjega družbenega interesa. Ker homoseksualni pari te naloge ne opravljajo, ne vidi razloga, da bi bila takšna zveza deležna pozornosti s strani državne zakonodaje. Zato trdi, da se lahko homoseksualni pari sklicujejo »na splošno pravo, da bi tako urejali pravne zadeve, ki so skupnega interesa« (prav tam, 11). Prav tako ugotavlja, da bi bila storjena »velika krivica, če bi žrtvovali splošni blagor in zakonito pravico družine temu, da bi dosegli dobrine, ki morejo in morajo biti zagotovljene na način, ki ni v škodo vsemu družbenemu telesu« (prav tam).

2.4 ZAKAJ SE SPOLNO OBČUJE

... družina – temeljna zgradba cerkve/družbe

»Kakšna je narava družine v božjem načrtu? Mož in žena, združena v zakonu, sestavljata skupaj s svojimi otroki družino. Bog je ustanovil človeško družino in jo obdaril z njeno temeljno zgradbo. Zakon in družina sta naravnana na blagor zakoncev ter na roditev in vzgojo otrok. Med člani iste družine se vzpostavijo osebni odnosi in prvobitne odgovornosti. V Kristusu družina postane domača Cerkev, ker je skupnost vere, upanja in ljubezni.«

(KKKC 2006, 155)

V poslanici za svetovni dan miru, ki jo je poslal papež Benedikt XVI., je zapisano: »Naravna družina, utemeljena na zakonu med možem in ženo kot globoka skupnost življenja in ljubezni, je prvi kraj počlovečenja osebe in družbe, zibelka življenja in ljubezni. Po pravici je zato družina označena kot prva naravna skupnost, kot božja ustanova, ki kot pravzor vsake družbene ureditve sestavlja temelj življenja oseb.« (Benedikt XVI. 2007, 6). Strehovec tako ugotavlja, da je katoliško razumevanje zakonske zveze in družine, v sodobnem realnem in virtualnem svetu, eno izmed legitimnih stališč in da se je »nekdaj prevladujoče stališče do omenjenih tem zrelativiziralo in postalo sogovornik različnim prepričanjem, ki klasično družino vidijo kot zgodovinsko pogojeno obliko prevlade moškega nad žensko, vir nasilja nad otroki in obliko klasične ideologije, ki jo mora človeška družba v imenu socialne evolucije preseči« (Strehovec 2008, 354). Cerkev zato trdi, da sta tako zakon kot tudi družina ustanovi, ki sta temelj človeške kulture, varnosti in napredka. In država, ki ne skrbi za spoštovanje in trdnost temeljnih celic družbe, spodkopava lasten blagor in ogroža prihodnost celotne družbe.

Pomen družinskega življenja je, v krščanskem smislu, odprtost za novo življenje. Zato je za otrokov fizični in duhovni razvoj družinsko okolje biološkega očeta in matere nujno potrebno, saj je po božjem načrtu družina prvi kraj počlovečenja človeške osebe in družbe, pa tudi zibelka življenja in ljubezni (Papeški svet Pravičnost in mir v Strehovec 2008, 354). Strehovec posebej izpostavi zakonsko in družinsko življenje kot polje različnih ideoloških razprav, pogledov in vizij, ki se ustvarjajo znotraj evropske družbe. Opozarja, da se koncept zakonske zveze in družinskega življenja moškega in ženske sooča z novimi oblikami skupnega življenja, ki so posebjene v ideji izvenzakonske, enostarševske oziroma istospolne družine. Avtor ugotavlja, da je mogoče v »nekaterih akademskih krogih na Zahodu zaslediti tudi prizadevanja za priznanje zvez med starši in otroki ter pripadniki človeške in drugih vrst. Znotraj takšnega sveta postaja govor o zakonskem in družinskem življenju stvar občutljivega diskurza, ki zahteva trezen premislek, predvidevanje morebitnih pozitivnih in negativnih posledic, kot tudi refleksije s stališča krščanske etike.« (prav tam, 352). Cerkev se zaveda, da je za prihodnost vsake družbe pomembna edino zakonska zveza med moškim in žensko in da imajo »brezglavo eksperimentiranje, vnašanje novih vzorcev in tvegane igre na področju zakonske zveze« (prav tam, 361) lahko usodne demografske, kulturne in duhovne posledice za obstoj naroda. Takšen demografski »minus« se kaže predvsem v tistih državah, ki uveljavljajo in legalizirajo nove oblike zakonskega življenja, te pa so vzrok za številne gospodarske in socialne probleme. Strehovec na podlagi opravljenih raziskav ugotavlja, »da imajo zakonci, ki sklenejo pravno priznано stabilno zakonsko zvezo, večjo rodnost kot npr. pari v izvenzakonskih in istospolnih zvezah. Zato je razumljivo, da sta zakonska zveza in družina temelj družbe, ki želi preživeti.« (prav tam, 357). Konkretno to pomeni, kot trdi avtor, da je zagovarjanje in promoviranje klasičnega zakonskega in družinskega življenja v interesu vsake družbe, istočasno pa sta omenjena instituta temeljnega pomena za preživetje družbe in cerkve (prav tam).

Družina pa ima po besedah papeža Janeza Pavla II. še dodatno vlogo v družbenem in verskem življenju, saj lahko cerkev izpolni svoje poslanstvo v svetu le preko družine in njenega poslanstva. Po papeževi razlagi je družina tista, ki »pričuje za Očeta«, je prva, »ki razodeva to skrivnost, prva, ki pričuje o Bogu Očetu pred novimi rodovi. Njena beseda je najučinkovitejša. Tako je vsaka človeška družina, vsaka krščanska družina, v poslanstvu. Družina je poslanstvo resnice.« (Janez Pavel II. v Argüello 2009, 22). In

nadalje: »Če je potrebno govoriti o obnovi, o preporodu človeške družbe, pa tudi Cerkve kot človeške družbe, je potrebno začeti na tej točki, pri tem poslanstvu. Sveta Božja Cerkev, ti ne moreš izpolniti svojega poslanstva v svetu drugače kot preko družine in njenega poslanstva.« (prav tam).

Zanimiv je tudi pogled krščanske cerkve na krščansko družino. Tu cerkev razlaga, da v njeni luči obstajajo trije oltarji, od katerih je prvi oltar miza svete evharistije,³² v smislu Kristusovega prinašanja lastne žrtve za odrešenje človeka, drugi oltar je zakonska postelja, v kateri cerkev vidi pomen zaradi izvrševanja zakramenta zakona in dajanja življenja novim božjim otrokom. Tretji oltar, ki ima temeljno vlogo za cerkev, je družinska miza. Prav družinska miza je tista, za katero je zbrana družina pri skupnem obedovanju in blagoslavljanju gospoda za njegove darove. Bogoslužje, ki se vrši na ta način, pa istočasno prenaša vero na otroke in s tem postavlja vlogo družine v vlogo prave domače cerkve (Argüello 2009, 24).

Cerkev ugotavlja, da sodobna družba vse bolj razkraja klasično družino in pomen domače cerkve. Argüello trdi, da »naša družba razkraja družino: najprej preko kulture, ki nas obkroža in je nasprotna evangelijskim vrednotam, nato preko časovnih ritmov (urnik dela in šole), preko elementov, ki niso v skladu z družino (koruzništvo, ločenost itd.), preko samega načina življenja« (Argüello 2009, 25).

To, da ima družina temeljno vlogo pri sprejemanju, širitvi in ohranjanju krščanske vere v sodobni družbi, poudarjajo tako kleriki kot tudi laiki, ki jih povezujejo božja beseda in cerkveni nauki. Tako se kar nekaj pisem, enciklik, okrožnic itd., napisanih in poslanih v branje občestvu, nanaša na družino in njen pomen v krščanstvu. Naj omenim le nekatere, ki se dotikajo družine v sodobnem svetu: *Humanae vitae* (1984), *Pismo družinam* papeža Janeza Pavla II. (1994), *Mulieris dignitatem* (1995), *Ljubezen in spolnost* – dokument Papeškega sveta za družino (1997), *Evangelium vitae* (1998), *Teologija telesa* (2001, 2005), *Posredovanje vere otrokom* (2003), *O družini* (2007).

---

³² Evharistija -e ž [nlat. *eucharistia* iz gr. *eu* dober, pravilen + *kharis* milost zahvala] 1. pri prvih kristjanih zahvalna molitev pred večerjo LITURG. 2. posvečena hostija kot mistično Kristusovo telo, sveto Rešnje telo, obhajilo LITURG. (VST 2002, 314).

Leta 1981 je bil ustanovljen Inštitut Janeza Pavla II. za preučevanje zakona in družine. Utemeljen je bil na papeževo željo, da bi cerkvi ponudil razmislek o božjem načrtu za zakon in družino. Pomen obstoja tradicionalne krščanske družine, ki ga zagovarja Inštitut, vidi v »pristopu k velikemu izzivu nove evangelizacije s temeljnim in izvornim prispevkom: razsvetljuje resnico o ljubezni kot poti celovitosti v vseh oblikah človekovega obstoja, saj je ljubezen privilegirana pot, ki jo je Bog izbral, da bi samega sebe razodel človeku« (Argüello 2009, 42). Strehovec zato trdi, da je prihodnost le v tisti družbi, ki postavlja v ospredje zakonsko zvezo moškega in ženske, in da brezglavo eksperimentiranje, vnašanje novih vzorcev ter tvegane igre na področju zakonske zveze in družine posledično vodijo v usodne družbene in duhovne posledice, ki potencialno ogrožajo obstoj naroda. Zato vidi rešitev v takšnem miselnem in vrednostnem sistemu družbe, ki bo zakonskemu in družinskemu življenju naklonjena tako na državni in šolski kot tudi na cerkveni ravni (Strehovec 2008, 360–361).

2.5 ALI KATOLIŠKI DUHOVNIKI LAHKO SPOLNO OBCUJEJO

Odgovor na zgoraj zastavljeno vprašanje je jasen. Cerkevna dogma spolni odnos ali kakršno koli drugo obliko spolnega zadovoljevanja klerikov jasno prepoveduje (v praksi je delovanje klerikov RKC, ne glede na prepoved, vredno poglobljenega diskurza). Torej, Zakonik cerkvenega prava zapoveduje, naj se kleriki s primerno vzgojo pripravijo »na samsko življenje in se ga naučijo imeti v časti kot poseben božji dar« (kan. 247 § 1). Pri tem je v nadaljevanju (§ 2) zapisano, da naj bodo bogoslovci »dovolj seznanjeni z dolžnostmi in bremenami, ki so lastna posvečenim služabnikom Cerkev, ne da bi jim zamolčali katerokoli težavo duhovniškega življenja« (2006, 129). V nadaljevanju Zakonika lahko preberemo (kan. 277 § 1), da so kleriki dolžni »ohranjati popolno in trajno zdržnost zaradi nebeškega kraljestva in jih zato veže celibat, ki je poseben božji dar, saj se morejo z njim posvečeni služabniki z nedeljenim srcem lažje oklepati Kristusa in se svobodneje posvečati službi Bogu in ljubezni« (2006, 141). Da pa ne bi bili kleriki pri ohranjanju zdržnosti v skušnjavi, se morajo z dolžno razsodnostjo vesti do tistih oseb, ki bi jih med obiskovanjem lahko izpostavile nevarnosti oziroma jih zavedle v pohujšanje (prav tam).

Kaj pa verniki? Na spletni strani tednika Družina je avtorica v članku »*Ali bog nasprotuje užitku?*« o užitku v spolnosti kristjanov zapisala, da je že sveti Tomaž

Akvinski trdil, da »če človek ne bi grešil, bi bilo telesno veselje veliko večje« (Rifel 2005). Avtorica poda ugotovitev papeža Janeza Pavla II., zapisano v njegovi knjigi *Ljubezen in odgovornost*, »da mnogo mož ni pozornih na razvoj spolnosti pri svojih ženah« (prav tam) ter da mnogi spreobrnjeni pari (seveda v katoliško vero) bolj uživajo v spolnosti, kot so uživali prej. Avtorica ugotavlja, da pri spolnosti ne gre za vprašanje užitka, temveč za njegov izvor. Tega lahko človek najde v resnični ljubezni in v odprtosti do božjega veselja. Zato je pravi kristjan poklican, da se odpove deviantnim oblikam spolnosti in užitkom ob tem, saj takšne oblike spolnosti človeka ne izgrajujejo in mu uničujejo srce. Redovniki in duhovniki pa so svojo spolnost in možnost telesne ljubezni, po navedbah avtorice članka, podarili bogu. Ugotovi še, da temeljni pomen celibata ni v zatiranju nagona posameznika, temveč v drugačnem življenju in v podaritvi samih sebe edinemu, ki je do ljubezni upravičen, bogu (prav tam). Smodiš v istem tedniku, v članku ob letu duhovništva (2009–2010), navaja besede škofa Turnška, ki pravi, da so duhovniki »poklicani sredi svoje župnijske skupnosti nadaljevati navzočnost Kristusa, edinega in najvišjega Pastirja, s tem, da živijo njegov slog življenja, vključno s celibatom, in postanejo tako zakramentalna prosojnost Kristusa«, kar pomeni, da duhovnik svojo župnijsko skupnost ljubi, po Kristusovem vzoru »na popoln in izključujoč način, tako kot Kristus – Ženin ljubi Cerkev – Nevesto« (Smodiš 2009).

Na zanimiv način nas o človeški spolnosti, njeni resnici in pomenu podučijo Papeški svet za družino, ki v poglavju o poklicanosti za devišstvo in celibat zapiše, da »človeško življenje doseže svojo polnost, kadar postane podaritev sebe: podaritev, ki se lahko uresniči v zakonu, v posvečenem devištvu, v skrbi za bližnje zaradi nekega ideala, v odločitvi za duhovniško službo« (Papeški svet za družino 1996, 27). V svoji razlagi o spolnosti se Papeški svet za družino posebej dotakne najmlajših in njihove želje po duhovniškem ali redovniškem poklicu, saj staršem, ki opazijo pri otroku »znamenja božje poklicanosti k najvišjemu poklicu devišstva ali celibata iz ljubezni do božjega kraljestva«, svetuje, naj se v tem primeru razveselijo in s krščansko vzgojo gojijo in varujejo »redovniški poklic v srcih svojih otrok« (Papeški svet za družino 1996, 29–30). Zanimiva pa je tudi ugotovitev o duhovniškem celibatu, ki jo je predstavil Manfred Lütz na teološkem simpoziju v Rimu, ko pravi, da »celibat nikakor ni stvar za slabotne in

blede karakterje. Predvsem pa ni za narcise,³³ ki se psihološko vrtijo samo okoli sebe in se zanimajo samo zase. Najpogostejši problem pri izbiri in kandidaturi za duhovništvo je narcizem in ne morebitne spolne nenormalnosti, saj profana znanost pravi, da ni na primer nobene povezave med celibatom in pedofilijo.« (Lütz 2010, 7) in nadaljuje, da je »že samo "nastopanje" duhovnika za narcisa skoraj nepremagljiva skušnjava. Obleči liturgična oblačila, pridigati drugim ljudem, ko ni mogoče odgovarjati, to je za narcisa dejansko vrhunec vseh hrepenenj. Klub temu je izključena avtentična zadovoljitev, kot pri vsakem drugem poželjivem hrepenenju« (prav tam). Lütz trdi, da mora imeti duhovnik popolnoma nasprotno mentaliteto. »Zanimati se mora izključno za druge osebe, za njihove potrebe, in za svetlobo svojih besed mora omogočiti vidnost Božje svetlobe in ne svoje medle luči.« (prav tam). Avtor ugotavlja, da pride do krize celibata v primeru osiromašenja duhovnikovega duhovnega življenja oziroma takrat, ko duhovnik ne moli več redno in ne spoveduje vernikov. Takrat se namreč prekine življenjska vez med duhovnikom in bogom in duhovnik postane nerodoviten. Manka moči Svetega duha potisne duhovnika v stanje frustriranosti in občutek neizpoljenosti glede na njegov duhovniški poklic, v kombinaciji z zunanjimi, negativnimi vplivi pa postane maksimalno izpostavljen svetnim vplivom in nevarnostim (Lütz 2010, 6).

Takšno osiromašenje duhovnega življenja, kot posledica manka moči Svetega duha, manka življenjske vezi z bogom in manka spoštovanja Kristusovega žrtvovanja, v povezavi s tuzemeljskimi skušnjavami, je marsikaterega duhovnika očitno privedlo do dejanj, ki jih družba pozna kot zlorabe. Seveda so najhujše tiste, ki so storjene zoper spolno nedotakljivost najmlajših članov vesoljne cerkve ali pa kar zemeljske družbe – otrok. Zato si v nadaljevanju pogledimo, kakšne kazni so za takšno, skrajno deviantno dejanje predvidene po Zakoniku cerkvenega prava oziroma kakšne kazni določa Kazenski zakonik Republike Slovenije.

2.6 NEKAJ KRITIK NA RAČUN NRAVNIH NAUKOV O SPOLNOSTI

Zakonska zveza je »po svoji naravi naravnana v blagor zakoncev in roditev ter vzgojo otrok« (ZCP 2006, 429) in jo lahko sklenejo vsi, »ki jim pravo tega ne prepoveduje«

---

³³ Narcis -a m [lat. Narcissus iz gr. Narkissos po grškem mitološkem mladeniču, ki se je zaljubil v svojo podobo na vodni gladini in od hrepenenja po samem sebi umrl] kdor je sam vase zaljubljen; samovšečen lepotec ali gizdalin (VST 2002, 773).

(ZCP 2006, 431), vendar pa je treba še pred sklenitvijo zakona ugotoviti, »da veljavni in dopustni sklenitvi nič ne nasprotuje« (ZCP 2006, 433), saj je zaradi razdiralnega zadržka »oseba nesposobna veljavno skleniti zakon« (ZCP 2006, 435). Eden takšnih zadržkov za sklenitev zakona se pojavi v primeru, ko »predhodna in trajna **nezmožnost spolne združitve**, pri moškem ali pri ženski, pa naj bo absolutna ali relativna, že po sami svoji naravi onemogoča zakon« (ZCP 2006, 439). In ko so vse prepreke in vsi zadržki odpravljeni, lahko zaročenca sprejmeta zakrament svetega zakona. Ker pa nobena odločitev ni enostavna, izvedba pa še manj, je v kan. 1096 zapisan člen o zakonski privolitvi, ki pravi: »§ 1. Da pa pride do zakonske privolitve, **je potrebno, da zaročenca vsaj to vesta, da je zakon trajna skupnost med moškim in žensko, naravnana na roditev otrok z nekakšnim spolnim sodelovanjem.** § 2. **Neznanje glede tega se po puberteti ne domneva.**« (ZCP 2006, 443).

Navkljub dejstvu, da je cerkev resna/moralna institucija z najdaljšo tradicijo, ki se v sodobni družbi vedno bolj razglašča za *rerum humanarum peritissima*,³⁴ ne moremo prezreti v zakoniku zapisanih besed o **nekakšnem spolnem sodelovanju** med dvema pripadnikoma človeške vrste za **roditev otrok**. Ali je res mogoče, da v enaindvajsetem stoletju neka institucija (cerkev) še vedno govori o »nekakšnem spolnem sodelovanju«, in ali je mogoče, da (pozno)moderna družba sprejema takšno razlago spolnosti brez argumentirane kritike, da je posameznik s svojo spolnostjo vstopil v tretje tisočletje, v katerem pričakuje več spolne svobode (vsaj pri izbiri spolnih položajev, če ne drugega)?

Mosher (1989, 492) je desetletje pred iztekom prejšnjega tisočletja ugotovil, da prav moralistična nestrpnost posameznika ali institucije ogroža spolno svobodo posameznika ali družbe. Avtor moralistično nestrpnost pripisuje različnim pogledom na spolnost, tako tistih, ki zagovarjajo spolno svobodo v smislu humanistične ideologije, kot tudi tistih, ki brezpogojno sledijo božji besedi o človeški spolnosti v smislu normativne ideologije. Tako je spolnost za marsikaterega zagovornika normativne ideologije bila in ostala umazana in kot takšna ustvarja nered v sicer neomadeževanem in popolnem svetu. Zanje je spolnost, kot pravi Davis, umazana in ogabna, pohotna in razuzdana,

---

³⁴ In ne samo izvedenka v človeških zadevah, temveč tudi izvedenka o pravilnem uravnavanju rojstev (*Humanae vitae*, Pavel VI., 1968), o moralnih zadevah (*Veritas Splendor*, Janez Pavel II., 1993), o svetosti življenja (*Evangelium Vitae*, Janez Pavel II., 1995), o božji ljubezni (*Deus caritas est*, Benedikt XVI., 2005). Omenjene enciklike se v celoti ali pa vsaj v nekaterih delih dotikajo človekove spolnosti, medosebnih odnosov, družine, socialnih odnosov itd.

nespodobna in objestna, opolzka in nasladna, nizkotna in morbidna ter razvratna in sprevržena. In če tako demonizirano človekovo spolnost dopolnimo še z osebno in moralno pokvarjenostjo, postane surovi nagon, »ki ga premorejo le živali, ki živijo v blatu in gnoju« (Davis v Mosher 1989, 493). Zagovorniki normativne ideologije idealizirajo le tisto spolnost, pri kateri je spolna združitev izraz darovanja bogu. Toda spolnost je lahko sveta le v primeru prokreativnega odnosa, v misijonarskem položaju (seveda brez spolnih fantazij ali erotičnega poželenja) in znotraj patriarhalno monogamnega zakona, ki je v božji milosti posvečen še z zakramentom svetega zakona (prav tam). Po drugi strani pa zagovorniki humanistične ideologije človeško spolnost razumejo zgolj v evolucijskem kontekstu človeškega razmnoževanja, kjer imajo enak pomen reprodukcija, spolna interakcija in svobodna izbira. Humanistična ideologija zato podpira posameznikovo svobodno spolno izbiro, istočasno pa je strpna do vseh drugih spolnih alternativ. Šele s takšnim pogledom na spolnost lahko ta postane, brez idealizacije ali demonizacije, naraven del človekovega življenja (Mosher 1989, 493).

Avtor vidi v nestrpnosti moralistične manjšine največjo grožnjo svobodni spolnosti in trdi, da je spirala molka, ki jo ustvarja moralno ustrahovana večina, tista, ki dopušča ideološko prevlado manjšine. Prav zaradi spirale molka se pogled na spolnost v družbi ne spremeni. V sodobni družbi dogmatične moralne avtoritete preko nestrpnosti, anahronizma in moralne nezrelosti enostavno zatrejo posameznikovo zahtevo po svobodni spolnosti in prostovoljni izbiri spolnega partnerja (prav tam, 496).

Odgovor na vprašanje, kako jim (dogmatičnim avtoritetam) uspe utišati posameznika ali skupino ljudi, nam ponudi Elizabeth Noelle-Neumann s svojim modelom spirale molka. Po njenem modelu se posameznik podreja mnenju, prepričanju in vedenju, ki ga deli večina ljudi, zaradi strahu pred izolacijo (ali stigmatizacijo) v družbi. Šele razbitje spirale molka lahko pripelje do velikih sprememb v javnem mnenju in do spoznanja, da je manjšina, ko je spregovorila (o svobodni spolnosti med posamezniki), postala večina, v kateri se posamezniku ni treba bati stigme spolnega odklona (Mosher 1989, 496–497).

Mosher se zaveda, da je »razbijanje spirale molka« v primeru svobodne spolnosti in spolne izbire dolgotrajen proces. Predvsem je treba rešiti vprašanje dvojne morale v družbi, saj, kot ugotavlja Russell, v njej obstajajo dvojna moralna načela, ki delujejo vzporedno, »prva so tista, o katerih pridigamo, vendar jih ne prakticiramo, in druga so

tista, ki jih prakticiramo, vendar o njih redko kdaj pridigamo« (Russell v Mosher 1989, 487). Za ameriško družbo velja, da je na eni strani strpna do svobodne spolnosti, na drugi strani pa jo v večini primerov, povezanih s spolnostjo, ravno zaradi spirale molka še vedno obvladuje normativna ideologija. Mosher je dvojna moralna načela izpostavil ob primerih pornografije in uporabe kondomov. V prvem primeru trdi, da so Američani na eni strani naklonjeni izboru gradiv s spolno eksplicitnimi vsebinami za odrasle (revije, video/DVD, TV-programi, internet itd.), na drugi strani pa še vedno čutijo nelagodje in sram, ko si medije s pornografsko vsebino izposojajo v javnih izposojevalnicah ali ko o pornografiji diskutirajo z drugimi. V primeru uporabe kondomov je avtor navedel zanimiv statistični podatek, da je pojav najstniških nosečnosti v ameriški družbi sedemkrat večji kot v nizozemski družbi, čeprav se spolne navade v eni in drugi državi ne razlikujejo. Ravno tako tudi ni opaznih razlik v starosti mladostnikov pri prvem spolnem odnosu. Mosher takšno odstopanje v številu najstniških nosečnosti utemeljuje s tem, da nizozemska vlada kontrolira kvaliteto kondomov, istočasno pa najstnike uči, kdaj in kako naj jih pravilno uporabljajo, da se izognejo nezaželenim posledicam. V Ameriki pa je, kot navaja avtor, navada, da starši (družba) najstnike učijo, naj spolnim odnosom enostavno rečejo »ne!«. Takšen odnos do spolnih odnosov in uporabe kondomov kot preventivne zaščite pred zanositvijo in spolnimi boleznimi je posledica strahu pred družbo, ki vsakega posameznika, ki javno podpira uporabo kondomov med hetero- ali homoseksualnim odnosom, obsodijo kot podpornika »nemoralne promiskuitete in perverzije« (Mosher 1989, 497).

In če se bodo dogmatične avtoritete (s papežem na čelu) še naprej upirale temeljni človekovi pravici do spolne svobode posameznika in izbire spolnega partnerja, naj se zamislijo ob izjavi Samuela Johnsona (v Mosher 1989, 497), ki pravi: »Ne bodite prenagljeni v občudovanju in zaupanju do učiteljev kreposti, oni sicer predavajo kot angeli, toda živijo kot ljudje.« (prav tam).

2.7 KAJ JE SPOLNA ZLORABA OTROKA IN KAKŠNA JE PREDVIDENA KAZEN ...

Saje spolno zlorabo definira kot »vsako neverbalno, verbalno ali fizično dejanje, s katerim se z namenom spolne potešitve ali izvajanja nasilja krši dostojanstvo in prekoračitev meje druge osebe katere koli starosti ali spola« (Saje 2007, 491). Vzroke

za spolno zlorabljanje otrok viden v razrahljanih medčloveških odnosih, v krizi vrednot in ne nazadnje v krizi spolne morale, kar vse skupaj vodi do zlorab, ki pa jih cerkev v zavzemanju za pravičnost in resnico in ob priznanju dejanskega stanja spolnih zlorab ter ne nazadnje z jasno opredelitvijo tovrstnih kaznivih dejanj poskuša reševati s »hitrim iskanjem ustreznih preventivnih in kurativnih rešitev za žrtve in storilce« (Saje 2007, 492). Avtor ugotavlja, da se teža spolne zlorabe meri glede na posledice, ki jih utrpijo žrtve, in da takšno obliko nasilja opazimo šele takrat, ko se ozremo v notranje doživljanje žrtve, saj slednja zaradi storjenega dejanja/dejanj ni sposobna razviti, prepoznati oziroma uveljaviti svoje volje zoper storilca (prav tam, 493). Združenje proti spolnemu zlorabljanju na svoji spletni strani zapiše, da je zloraba otrok splošni termin, »ki se lahko nanaša na kakršnokoli situacijo, v kateri otrok ni deležen ustreznega standarda skrbi, ki ga lahko pričakujemo od razumnih staršev, njegovih skrbnikov, institucij v času njihove odgovornosti za otroka in drugih odraslih, katerim je naložena skrb za otroka« (Združenje proti spolnemu zlorabljanju 2011). Spolna zloraba je zato tista udeležba otrok v spolnih aktivnostih z odraslo osebo, pri kateri otrok kot spolni objekt služi za zadovoljevanje spolnih potreb in želja odraslega. Pri tem je pomembno, da otrok nima možnosti izbire ali privolitve v spolne aktivnosti z odraslo osebo, prav tako pa jih zaradi neenakih moči v odnosu ne more zavrniti ali jih preprečiti (prav tam).

Schmidt, po drugi strani, razmišlja o spolnih zlorabah otrok predvsem s stališča javnih in strokovnih razprav o otroški seksualnosti. Te razprave po njegovem mnenju burijo duhove, ker so nagnjene k polarizaciji in pretiranemu posploševanju problema. Avtor trdi, da je prvi pogoj za strokovno obravnavo pedofilije »razrešitev vozla moralnega in kliničnega diskurza« (Schmidt 2002), in ugotavlja, da so pedofili »ljudje, katerih spolno poželenje ter želja po partnerski zvezi in ljubezni sta osredotočena predvsem ali izključno na otroke, ki še niso vstopili v puberteto; intenzivnost teh želja (spolna, partnerska in ljubezenska) se pri njih razlikuje enako kakor pri drugih ljudeh« (prav tam). Pedofilu so predmet poželenja dečki ali deklice, v nekaterih primerih pa tudi oboji, nekateri svoje nagnjenje zadovoljujejo z razkazovanjem, drugi ga zadovoljijo s penetracijo. Če imajo nekateri pedofili le bežne stike z vrsto otrok, pa drugi iščejo dolgotrajna razmerja, ki so ljubeča. Avtor ugotavlja, da so pedofili v odnosu do otrok večinoma obzirni, drugi se poslužujejo svoje premoči, manj pa jih je v odnosu do otrok nasilnih. Nekateri pedofili izkoriščajo usluge organiziranega kriminala (otroška pornografija, trgovina z otroki, otroška prostitucija), medtem ko drugi (avtor jih označi

kot večino) »ostajajo vzdržni daljše obdobje, mnogi celo življenje; ti svoje želje izražajo v fantaziji in živijo življenje samozanikanja, za kar plačujejo precejšno čustveno ceno« (prav tam). Pedofilija se tako izraža na veliko načinov, vendar z bistveno razliko od ostale spolnosti: pri njej ni enakopravnega odnosa med partnerjema, s tem pa to »neravnotežje moči ogroža otrokovo pravico spolne samoodločbe, ki jo lahko popolnoma prevlada« (prav tam). Tradicionalna spolna morala v poznomodernem času vse bolj izgublja svoj vpliv v družbi. Nadomešča jo »morala soglasja ali pogajanj ali vzajemna morala« (prav tam), kar pomeni, da je za partnerja/-e moralno sprejemljivo, da je za njuno/njihovo spolno zadovoljitev dovoljeno vse, kar sta/so se sposobna/-i »sporazumeti na enakopravni osnovi. Samo dejanje ni več podvrženo moralni sodbi, ampak način, kako pride do njega.« (prav tam). Zato se na pedofilijo, zaradi neenakopravnosti med partnerji, neravnovesja moči in nezmožnosti doseganja spolnega soglasja zaradi različnega pojmovanja dejanj (scenarij pedofila je povsem drugačen od scenarija otroka), izvaja vse večji pritisk. Pomembno je, da se zavemo, da med »odraslim in otrokom ne more priti do spolnega soglasja, ker otroci ne sledijo istim seksualnim scenarijem in ne prepoznajo istih seksualnih pomenov kakor odrasli« (prav tam). Zato avtor trdi, da je treba, stran od kontroverznih mnenj (da pedofilija povzroča vseživljenjske travme otroka oziroma da pedofilija osvobaja otroško seksualnost in omogoča normalen razvoj otroka), »priznati dve temeljni točki kot osnovo minimalnega znanstvenega soglasja« (prav tam): 1.) da spolni stiki odraslega in otroka povzročijo tveganje otrokove trajne travmatiziranosti v poznejšem življenjskem obdobju (»tudi, če ne vključujejo nasilja ali očitne prisile, in tveganje je tem večje, čim mlajši je otrok, in se povečuje še glede na mnoge druge dejavnike, kot so: odrasla oblika spolne aktivnosti, pogostost spolnih odnosov, obdobje trajanja, v katerem so se dogajali, stopnja vpletenosti družinskih odnosov, stanje poslabšanja otrokovega družinskega in socialnega okolja, stopnja izkoriščanja otrokovega zaupanja in vdanosti ter še mnogi drugi« (prav tam)); 2.) da obstaja veliko primerov spolnih stikov odraslega in otroka brez soglasja, ki otroku ne puščajo travmatičnih posledic. Čeprav takšni spolni stiki kršijo otrokovo pravico do samoodločbe, izkušnje otroka niso kategorično travmatične. V zagovor trditvi avtor ugotovi, da »kar je moralno nesprejemljivo, ne povzroča nujno poškodb« (prav tam). Pomembno je, da je otrok razbremenjen bremena spolnega stika in stigme žrtve, saj mu je dogodek (spolni stik s pedofilom) lahko zanimiv in prijeten. Schmidt v zaključku članka ugotovi, da pedofilija navkljub spolni svobodi v sodobnih zahodnih družbah ne more biti izživeta, saj je v »nasprotju z osrednjo družbeno

konvencijo, ki temelji na spolni samoodločbi in konsenzualni spolnosti« (prav tam). To nasprotje ustvarja »pedofilovo dilemo« in je tragično prav zaradi njegove spolne usmerjenosti, ki je globoko zakoreninjena v njegovi identiteti. Schmidt trdi, da si pedofil, glede na breme, ki ga nosi zaradi svoje usmerjenosti (samozanikanje izkustva in spolnosti), bolj zasluži spoštovanje kakor prezir (Schmidt 2002).

Da si pedofil s svojim samozanikanjem izkustva in spolnosti zasluži spoštovanje, je mnenje avtorja, s katerim ne želim deliti svojega pogleda na pedofilijo. Bilo pa bi pošteno, da bi se avtor v svojem članku posvetil še vsiljenemu izkustvu in prisilnemu spoznavanju spolnosti vseh zlorabljenih otrok v pedofilskem škandalu.

2.7.1 ... V LUČI ZAKONIKA CERKVENEGA PRAVA ...

»Kan. 1395 – § 1. Klerik priležnik, poleg primera, o katerem govori kan. 1394, in klerik, ki s pohujšanjem vztraja v drugem zunanjem grehu proti šesti božji zapovedi, naj se kaznujeta s suspenzom, mogoče pa mu je, če tudi po opominu vztraja v kaznivem dejanju, postopoma dodati druge kazni do odslovitve iz kleriškega stanu. § 2. Klerik, ki se je drugače pregrešil proti šesti božji zapovedi, a je kaznivo dejanje storil z nasiljem ali grožnjo ali javno ali z osebo pod šestnajstim letom starosti, naj se kaznuje s pravično kaznijo, ne izvzemši odslovitve iz kleriškega stanu, če primer zahteva.«

(ZCP 2006, 542)

Zadnji Zakonik cerkvenega prava se med skupno 1752 kanoni pravzaprav le v enem (kanon 1395 § 2) dotakne pregrehe zoper šesto božjo zapoved, to je spolno zlorabo otrok, mlajših od šestnajst let³⁵ (eksplicitne definicije spolne zlorabe v Zakoniku cerkvenega prava ne zasledimo). Vsakega klerika, ki se pregreši zoper šesto božjo zapoved ali zoper mladoletnega otroka, naj po Zakoniku cerkvenega prava doleti pravična kazen, če pa primer zahteva drugače, je možna tudi odslovitve prešuštnega klerika iz kleriškega stanu (glej tabelo 2.1) (ZCP 2006, 542). Kazen je zapisana. Vendar pri prebiranju Kompendija, ki je izročen »celotni Cerkvi in vsakemu kristjanu posebej, da bi mogel po njem najti v tem tretjem tisočletju nov polet v obnovljenem prizadevanju za evangelizacijo in vzgojo v veri, ki mora zaznamovati vsako cerkveno občestvo in

---

³⁵ Po Zakoniku cerkvenega prava (1983) je »mejna starost« pri spolni zlorabi šestnajst let, medtem ko je po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije (2008) ta starost petnajst let. Papež Janez Pavel II. je spomladi leta 2001, v apostolskem pismu v obliki *motu propria Sacramentorum sanctitatis tutela*, dvignil starost (kan. 1395 § 2) s šestnajstih na osemnajst let, »saj je ob kaznivem dejanju zlorabe osebe, mlajše od osemnajst let, javnost posebno občutljiva«, zato takšno kaznivo dejanje po njegovem mnenju zahteva posebno obravnavo (Šalković 2009, 257).

vsakega krščanskega vernika, katerekoli starosti ali narodnosti« (KKKC 2006, 6), ne najdemo konkretnije razlage, kako se v praksi storilcu iz kleriških vrst kazni zaradi spolne zlorabe otroka (ki mu mora biti dokazana, saj velja *nulla poena sine culpa*³⁶) sploh naloži. Zakoni, zapisani v Zakoniku cerkvenega prava, o izgubi kleriškega stanu (*De Amissione Status Clericalis*) pravijo, da »veljavno prejeta posvečenje nikoli ne postane nično« (ZCP 2006, 147), vendar se izguba kleriškega stanu vseeno lahko zgodi, kadar sodišče z izrekom ali upravno odločbo razglasi neveljavnost posvečenja, kadar se naloži zakonita kazni odslovitve in kadar je izdan reskript³⁷ apostolskega sedeža, ki se podeli diakonom iz tehtnih, duhovnikom pa iz nadvse tehtnih razlogov (prav tam). Ko klerik izgubi kleriški stan in z njim pridobljene lastne pravice (ostaja mu le obveznost celibata), mu je prepovedano opravljati oblasti svetega reda, s tem pa izgubi dotedanje službe, naloge in poverjeno oblast. Vendar pa sestavljavci cerkvenega prava z namenom, da odslovljeni kleriki vseeno ne izgubijo upanja po vrnitvi v kleriški stan, v Zakoniku (kan. 293) zapišejo: »Klerika, ki je izgubil kleriški stan, ni mogoče znova sprejeti med klerike, razen z reskriptom apostolskega sedeža.« (prav tam). In krog je zaključen.

Tabela 2.1: Višina kazni glede na storjeno kaznivo dejanje zoper šesto božjo zapoved

Kanon	Kaznivo dejanje	Kazen
1395 § 2	Greh zoper šesto božjo zapoved (Ne prešuštvuj!)	- Pravična kazni - Odslovitev iz kleriškega stanu (če primer zahteva)

Vir: ZCP 2006.

2.7.2 ... IN KAZENSKEGA ZAKONIKA RS

»Spolni napad na osebo, mlajšo od petnajst let – 173. člen (1) Kdor spolno občuje ali stori kakšno drugo spolno dejanje z osebo drugega ali istega spola, ki še ni stara petnajst let, pri čemer obstaja očitno nesorazmerje med zrelostjo storilca in žrtve, se kaznuje z zaporom od enega do osmih let. (2) Kdor stori dejanje iz prejšnjega odstavka z osebo, ki še ni stara deset let, ali s slabotno osebo, ki še ni stara petnajst let, ali tako, da uporabi silo ali zagrozi z neposrednim napadom na življenje ali telo, se kaznuje z zaporom najmanj treh let. (3) Učitelj, vzgojitelj, skrbnik, posvojitelj, roditelj, duhovnik, zdravnik ali druga oseba, ki z zlorabo svojega položaja spolno občuje ali stori kakšno drugo spolno

³⁶ *Nulla poena sine culpa* lat. nobene kazni brez krivde/zakona/brez sojenja (prepoved kaznovanja po analogiji) (VST 2002, 1271).

³⁷ Reskript -a m (i) zgod. pismeni odgovor vladarja ali kakega drugega pomembnega predstavnika oblasti na prošnjo, pritožbo: čakati na reskript / kraljevi reskript (SSKJ 1998, 1162). Po Zakoniku cerkvenega prava je reskript »upravni akt, ki ga pismeno izda pristojna izvršna oblast in s katerim se po njegovi naravi na prošnjo nekoga podeli privilegij, spregled ali druga ugodnost« (ZCP 2006, 61).

dejanje z osebo, ki še ni stara petnajst let in mu je zaupana v učenje, vzgojo, varstvo in oskrbo, se kaznuje z zaporom od enega do desetih let. (4) Kdor v okoliščinah prvega, drugega in tretjega odstavka tega člena kako drugače prizadane spolno nedotakljivost osebe, ki še ni stara petnajst let, se kaznuje z zaporom do petih let.«

(Kazenski zakonik 2008)

Kazenski zakonik,³⁸ ki je v uporabi v Republiki Sloveniji, opiše zlorabe otrok in določa predpisane kazni za storjena dejanja v devetnajstem poglavju. To poglavje govori o kaznivih dejanjih zoper spolno nedotakljivost in po svoji vsebini zaobjame kazniva dejanja posilstva, spolnih zlorab (slabotnih in mlajših od petnajst let), kršitve spolne nedotakljivosti z zlorabo položaja in zlorabo prostitucije. Členi Kazenskega zakonika, ki govorijo o spolni nedotakljivosti, in predpisane kazni (ob dokazani krivdi storilca/storilcev) so prikazani v tabeli 2.2. Razlago in uporabo zakona pri preprečevanju kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost najbolje pokaže obsodba obtoženca,³⁹ ki je takšno dejanje zagrešil in bil za kaznivo dejanje obsojen (primer je opisan na spletni strani Sodstva Republike Slovenije). V obrazložitvi vrhovnega sodišča (podana je bila namreč pritožba vrhovnega državnega tožilca in vložena zahteva za varstvo zakonitosti) je zapisano, da Kazenski zakonik v delu, ki opredeli kazniva dejanja zoper spolno nedotakljivost, »stopnjuje in razvršča posamezna izvršitvena dejanja tako, da je na spodnjem pragu kazenskopravnega varovanja teh vrednot prizadeta spolna nedotakljivost oseb, mlajših od 15 let, nekoliko višje pa prizadetost spolne nedotakljivosti slabotnih oseb. Še nekoliko intenzivnejši poseg predstavlja spolno dejanje, ki ni obseženo v kaznivem dejanju posilstva, ki najbolj prizadene spolno svobodo oškodovanca.« Sodišče se brez dvoma strinja, da je zakonodajalec v Kazenskem zakoniku določno opredelil mejo med spolnim občevanjem in spolnimi dejanji, vendar je v konkretnem primeru treba uporabiti »več razlagalne spretnosti« pri določanju meje med izvršitvenimi dejanji, saj ta »segajo na spodnji prag drugih spolnih dejanj in zgornjo mejo tistih, s katerimi je oškodovančeva spolna nedotakljivost poudarjeno prizadeta«.

---

³⁸ Kazenski zakonik (KZ-1, je bil objavljen v Uradnem listu RS, št. 55/2008 z dne 4.6.2008.

³⁹ V omenjenem primeru je obsojeni B. I. v nočnih urah vstopil v hotelsko sobo, kjer je spala A. A., ki je ni poznal. Dvignil je odejo, s katero je bila pokrita, z namenom, da si ogleda njeno telo, in jo začel otipavati po spolovilu. Oškodovanka se je zaradi obsojenčevega ravnanja prebudila in močno prestrašila. B. I. je bil na okrožnem sodišču spoznan za krivega in obsojen na pet mesecev zapora (Sodstvo Republike Slovenije).

Tabela 2.2: Višina kazni glede na storjeno kaznivo dejanje zoper spolno nedotakljivost

Člen	Kaznivo dejanje	Kazen (po odstavkih) ⁴⁰
170.	Posilstvo	(1) od 1 do 10 let (2) najmanj 3 leta (3) od 6 mesecev do 5 let (4) pregon na predlog
171.	Spolno nasilje	(1) od 6 mesecev do 10 let (2) najmanj 3 leta (3) do 5 let (4) pregon na predlog
172.	Spolna zloraba slabotne osebe	(1) od 1 do 8 let (2) do 5 let
173.	Spolni napad na osebo, mlajšo od petnajst let	(1) od 1 do 8 let (2) najmanj 3 leta (3) od 1 do 10 let (4) do 5 let
174.	Kršitev spolne nedotakljivosti z zlorabo položaja	(1) do 5 let (2) od 1 do 8 let
175.	Zloraba prostitucije	(1) od 3 mesecev do 5 let (2) od 1 do 10 let
176.	Prikazovanje, izdelava, posest in posredovanje pornografskega gradiva	(1) denarna ali do 2 leti (2) od 6 mesecev do 5 let (3) od 6 mesecev do 5 let (4) od 1 do 8 let (5) odvzem pornografskega materiala

Vir: KZ-1 2008, 5887).

Sodišče na podlagi prvega odstavka 181. člena in prvega odstavka 182. člena omenjenega Zakonika⁴¹ zato za spolna dejanja označi vsako dejanje, pri katerem pride do vnosa moškega spolnega uda v oškodovančevo telo. Ta dejanja so »analno občevanje (*immisio in anus*), oralno občevanje (*immisio in os*), občevanje med prsi (*cohabitatio inter mammas*), občevanje med nogami (*immisio inter femore*), pa tudi primeri oralnega draženja ženskega spolovila (*cunilingus*), oralnega draženja penisa (*fellatio*), masturbacije oškodovanca oziroma oškodovančeve masturbacije storilca, vnašanja predmetov ali prstov v nožnico in podobno, kar je izven vsakega dvoma namenjeno spolnemu zadovoljevanju storilca«. Sodišče nadalje ugotavlja, da sta si pri pojmovanju spolnih dejanj po Kazenskem zakoniku pravna teorija in sodna praksa enotni, saj je »za spolna dejanja, ki ne pomenijo spolnega občevanja, značilno, da gre pri njih za zadovoljevanje spolnega nagona na telesu oškodovanca« (vsi citati: Sodstvo Republike Slovenije). Omenjeni primer je jasen pokazatelj, kako se ob spoštovanju Kazenskega

⁴⁰ Za podrobnejše razumevanje predvidene višine kazni je potrebno prebrati posamezne člene in njihove odstavke, ki so opisani v Kazenskem zakoniku RS.

⁴¹ V omenjeni sodbi so bila upoštevana kazniva dejanja zoper spolno nedotakljivost, ki so bila v Kazenskem zakoniku Republike Slovenije iz leta 1994 opisana v členih od 180 do 187.

zakonika sodi in obsodi storilca, ki je kršil enega ali več določil, ki obravnavajo kazniva dejanja zoper spolno nedotakljivost.

2.8 ŠE NEKAJ O ZAUPANJU V CERKEV IN DUHOVNIKE

V Kompendiju Katekizma katoliške Cerkve je o cerkvi in duhovnikih zapisano, da je »Kristus ustanovil cerkveno hierarhijo s poslanstvom, da pase božje ljudstvo v njegovem imenu; **za to ji je dal avtoriteto (oblast)**. Sestavljajo jo posvečeni nositelji služb: škofje, duhovniki, diakoni. Po **zakramentu svetega reda škofje in duhovniki z izvrševanjem svoje službe delujejo v imenu in v osebi Kristusa-glave.**« (KKKC 2006, 70). Zapisano je tudi, da »maziljenje Svetega Duha **vtisne duhovniku posebno duhovno neizbrisno znamenje**, ga upodobi po Kristusu duhovniku in ga napravi sposobnega delovati v osebi Kristusa, ki je glava Cerkve. Kot sodelavec škofovskega reda **je duhovnik posvečen** za oznanjevanje evangelija, za obhajanje bogoslužja, zlasti evharistije, iz katere njegova služba zajema moč, in **za pastirja vernikov.**« (KKKC 2006, 113). Kompendij dodaja, da »čeprav je duhovnik posvečen za vesoljno poslanstvo, izvršuje svojo službo v delni Cerkvi v zakramentalnem bratstvu z drugimi duhovniki. Ti sestavljajo en zbor duhovnikov in **v občestvu s škofom ter v odvisnosti od njega nosijo odgovornost za delno Cerkev.**« (prav tam). O zaupanju pa izvemo sledeče: »Sinovsko (otroško) **zaupanje je postavljeno na preizkušnjo, kadar mislimo, da nismo uslišani.** Tedaj se moramo vprašati, **če je Bog za nas Oče, čigar voljo skušamo spolnjevati, ali pa sredstvo, da bi dosegli to, kar sami hočemo.** Kadar je naša molitev združena z Jezusovo molitvijo, vemo, da nam nakloni veliko več, kakor samo ta ali oni dar: prejmemo Svetega Duha, ki preoblikuje naše srce.« (KKKC 2006, 188).

Vademekum, kot je Kompendij imenoval papež Benedikt XVI., naj bi vsem ljudem omogočal, da z enim samim pogledom zaobjamejo celotno panoramo katoliške vere, zato ga je leta 2005 **z zaupanjem izročil celotni cerkvi in vsakemu kristjanu posebej.** Vprašamo pa se lahko, kakšno zaupanje imajo žrtve spolnih zlorab v duhovnike in škofe (cerkev in Kristusa/boga/svetega duha), ki z izvrševanjem svoje službe delujejo v imenu in v osebi Kristusa-glave. In če maziljenje svetega duha vtisne duhovniku posebno duhovno neizbrisno znamenje, se lahko vprašamo, kakšno posebno duševno neizbrisno znamenje vtisne spolna zloraba otroku/žrtvi.

Raziskavo o zaupanju v boga in katoliško cerkev tistih, ki so doživeli spolno zlorabo, je izvedel Rossetti (1995) na vzorcu 1810⁴² odraslih katoličanov iz Združenih držav Amerike in Kanade, ki jih je razdelil v tri skupine. V prvi skupini so bili tisti, ki niso doživeli spolne zlorabe v otroštvu (1376 oseb), v drugi skupini so bili tisti, ki so bili spolno zlorabljeni v otroštvu, vendar ne s strani duhovnika (307), v tretji skupini pa so bili vsi tisti, ki so doživeli spolno zlorabo s strani duhovnika (40). Na podlagi literature in spoznanj je Rossetti ugotovil naslednje:

- Posledice spolnih zlorab v otroštvu se odražajo v kasnejšem življenjskem obdobju v obliki travmatične spolnosti, stigmatizacije zaradi izgube samopodobe, izdaji zaupanja in nemoči (Finkelhor in ostali v Rossetti 1995, 1470). Finkelhor je v svoji raziskavi o spolnih zlorabah izpostavil dejstvo, da zmanjšana samopodoba in občutek izdaje vodita v zmanjšanje zaupanja. Za ženske z zmanjšano samopodobo je štirikrat bolj verjetno, da so bile v mladosti žrtve zlorabe, kot za druge ženske iz vzorca. Tsai in Wagner (prav tam) sta ugotovila, da so ženske iz terapevtske skupine, namenjene žrtvam spolnih zlorab, trpele zaradi sramu, krivde, depresije in nizke samopodobe. Prav tako so izpostavile težave pri medosebnih odnosih z drugimi, občutek izolacije in nezaupanje do moških. Herman (prav tam) se je v svoji raziskavi posvetila incestu in ugotovila, da žrtve incesta težko vzpostavijo medoseben odnos tudi s terapevtom, ki ga obiskujejo. Avtorica je poudarila, da je huda travma prisotna pri tistih osebah, ki so jih zlorabili najbližji družinski člani, posebej očetje.
- Spolne zlorabe, kjer so storilci moški, so bolj travmatične, kot če so storilke ženske. Travma ob zlorabi se veča, bolj kot se veča starostna razlika med žrtvijo in storilcem, največjo travmo pa povzroči spolna zloraba s strani očeta ali očima (Finkelhor in ostali v Rossetti 1995, 1471).
- Žrtve spolnih zlorab, poleg zlorabe s strani lastnega očeta, najbolj prizadene izdaja njihovega zaupanja, ki so ga pred zlorabo gojile do storilca.
- Brown in Finkelhor trdita, da lahko lik očeta kot storilca prenesemo v katoliško cerkev. Verniki namreč svojega duhovnika imenujejo (in dojemajo) kot »svetega očeta«, v katerega »sveto zaupajo«. Svetost pa je posledica statusa božjega

---

⁴² Od 1810 udeležencev raziskave je bilo 1234 žrtev ženskega in 575 žrtev moškega spola (ena oseba se glede spola ni opredelila). Statistični rezultati pri ženskah: 21 % žrtev spolnega nadlegovanja, 3 % o zlorabi niso bili gotovi, 1,7 % (21 oseb) zlorabljenih s strani duhovnika. Statistični rezultati pri moških: 16 % žrtev spolnega nadlegovanja, 4 % o zlorabi niso bili gotovi, 3,3 % (19 oseb) zlorabljenih s strani duhovnika (Rossetti 1995, 1473).

namestnika na zemlji. Ugotovila sta, da zloraba s strani zaupanja vrednega religijskega lika prav tako pripelje do močnega zmanjšanja žrtvine samopodobe in zaupanja, ne samo v storilca, temveč tudi v duhovščino in cerkev (Brown in Finkelhor v Rossetti 1995, 1471).

- Zaradi zmanjšanega zaupanja v duhovščino se posledično zmanjša tudi zaupanje v boga. Žrtve duhovnikov občutijo izgubo religijske pripadnosti, doživijo duhovno krizo in izgubijo zaupanje v vero, odrasle in institucije (Rossetti 1995, 1471).
- Žrtve, ki sprejmejo pomoč v obliki psihoterapij, bodo bolj natančno identificirale in definirale svojo vlogo žrtve pri spolni zlorabi kot tiste, ki se terapij ne udeležujejo.

Na podlagi zgornjih ugotovitev je Rossetti (1995, 1472) v svoji raziskavi o zaupanju postavil tri hipoteze:

1. Osebe, ki so jih zlorabili cerkveni predstavniki v otroštvu, bodo izrazile manjše zaupanje v duhovščino, cerkev in boga kot tiste, ki takšne zlorabe niso doživele.
2. Osebe, ki so bile zlorabljene v otroštvu, vendar ne s strani cerkvenih predstavnikov, bodo izrazile manjše zaupanje v duhovščino, cerkev in boga kot tiste, ki niso bile nikoli zlorabljene.
3. Osebe, ki so poiskale pomoč psihoterapevtov, bodo izrazile manj zaupanja v boga in cerkev kot tiste, ki psihoterapije niso obiskovale.

Analiza pridobljenih podatkov je pokazala, da se je osebam, ki so bile v mladosti zlorabljene s strani duhovnikov, za razliko od tistih, ki niso imele izkušnje spolne zlorabe v mladosti, zmanjšalo zaupanje v katoliško duhovščino, cerkev in boga. S tem je bila prva hipoteza potrjena, medtem ko po opravljeni analizi druge hipoteze niso mogli potrditi. Prav tako se je pri potrditvi tretje hipoteze izkazalo, da pomoč psihoterapije žrtvam zlorab ni odločilni faktor za zmanjšanje zaupanja v duhovništvo, cerkev ali boga. Rossetti pa je izpostavil zanimivo ugotovitev, da se je med žrtvami spolnih zlorab ženskega spola znatno zmanjšalo zaupanje v duhovščino, cerkev in boga, medtem ko takšnih ugotovitev za žrtve moškega spola raziskava ni mogla potrditi. Do podobnih ugotovitev sta prišla Wormer in Berns v svoji raziskavi o posledicah spolnih zlorab s strani duhovnikov, ki so jih ženske doživele kot deklice. Avtorja sta ugotovila,

da žrtve zlorab sprva sploh niso razumele ali znale poimenovati situacije, v kateri so se znašle. Šele nekaj let kasneje, v času novih socialnih gibanj, reform na področju spolnosti in večjih možnostih terapevtskega zdravljenja, so spoznale, kaj spolno nadlegovanje ali zloraba je. Ženske, ki so jih v mladosti zlorabili duhovniki, so povedale, da je zloraba vplivala na njihovo pripadnost cerkvi in bogu. Nekatere so ob vprašanju o obstoju boga občutile zmedenost in ambivalentnost, medtem ko so druge boga dojemale kot krutega, sovražnega in polnega maščevanja (Wormer in Berns 2004, 62).

Rossetti navaja, da je bil odziv udeležencev v njegovi raziskavi relativno majhen (25 % od skupne populacije, predvidene v raziskavi), vendar ugotavlja, da so rezultati jasen pokazatelj, da mora cerkev s svojo duhovščino aktivno sodelovati tako pri preprečevanju spolnih zlorab otrok kot tudi pri terapevtskem zdravljenju vseh žrtev zlorab, ki jih je v preteklosti zagrešila katoliška duhovščina (Rossetti 1995, 1480).

3 ŠKANDAL OB ODKRITJU SPOLNIH ZLORAB OTROK

... dokler je čreda molčala

V preambuli Deklaracije o otrokovih pravicah⁴³ je med drugim zapisano, »da sta otroku zaradi njegove telesne in duševne nezrelosti potrebna posebna skrb in varstvo ter ustrezno pravno varstvo, tako pred rojstvom kakor tudi po rojstvu«, in »da človeštvo dolguje otroku najboljše, kar premore« (GS-ZN 1959). Na podlagi teh zahtev je Generalna skupščina Združenih narodov razglasila Deklaracijo z desetimi načeli, od katerih lahko izpostavimo 2. načelo, ki pravi: »Otrok mora uživati posebno varstvo. Z zakonom ali na drug način mu je treba omogočiti, da se bo v svobodi in dostojanstvu razvijal fizično, psihično, moralno, versko in družbeno zdravo in normalno. V zakonih, sprejetih za varstvo otroka, naj bo otrokova korist poglavitno vodilo.«; 5. načelo, ki pravi: »Fizično, mentalno ali socialno prizadetemu otroku je zaradi svojskosti njegovega stanja ali položaja potrebno nuditi posebno nego, izobraževanje in skrb.«; 8. načelo, ki pravi: »Otroka je treba v vsakem primeru najprej zavarovati in mu najprej dati pomoč.«; in najpomembnejše, 9. načelo, ki pravi: »Otroka je treba obvarovati pred vsemi vrstami zanemarjanja, okrutnosti in izkoriščanja. V nobenem primeru ne sme biti

---

⁴³ Deklaracijo je soglasno sprejela in razglasila Generalna skupščina Združenih narodov novembra 1959.

predmet trgovine. Otrok ne sme biti sprejet na delo, dokler ne doseže določene starosti. V nobenem primeru ga ne smemo prisiliti ali mu dovoliti, da bi delal ali opravljal tako delo, ki bi slabo vplivalo na njegovo zdravje ali vzgojo oziroma škodilo njegovemu telesnemu, duševnemu in nrvnemu razvoju.« (prav tam).

Spolne zlorabe otrok so zdravemu razumu nesprejemljive. Pa vendar se dogajajo. In zgodi se to, čemur mediji, strokovnjaki, državljani, verni in neverni itd. pravijo škandal. Vpletena (v škandal) je tista institucija, ki s svojo moralno držo/avtoriteto, večtisočletno tradicijo in edino resnico (dogmo) za katoliški svet (in še koga) pravzaprav sploh ne bi smela biti predmet obravnave na tem/takšnem nivoju. Rimskokatoliška cerkev je pedofilska⁴⁴ združba! Takšni in podobni stavki/misli so bil izrečeni/mišljeni, ko je svet (katoliški in preostali) pretreslo spoznanje/dejstvo, ki je temeljilo na podlagi prijav zlorabljenih, da se bogaboječi sveti možje, zapriseženi celibatu, hierarhični potomci samega boga/Kristusa, ne ukvarjajo samo z dušnopastirskim delom in moralno-teološkimi vprašanji in nauki, temveč tudi s spolnimi zlorabami najmlajših/malo manj mladih/slabotnih, ki so jim zaupani v varstvo/skrb ali samo v pastoralno oskrbo.

Izgovori, ki jih je katoliška cerkev uporabila in razvijala v svoj zagovor, temeljijo na različnih teorijah. Ena izmed njih je teorija zarote zoper katoliško cerkev in duhovščino (ta je zagovornikom cerkve najljubša), ki se je poslužujejo predvsem mediji, ki s takšnimi neutemeljenimi napadi dvigajo naklado svojim časopisom/medijem in služijo denar. Druga je teorija moralne panike, ki je dobro poznana iz socioloških krogov in je nadvse uporabna pri zmanjševanju krivde posameznika ali institucije. Nadalje je za zagovor spolnih napadov na otroke uporabna teorija »gnilih jabolk«, ki so jo razvili za zmanjšanje krivde policije zaradi posamičnih deviacij njihovih uslužbencev na terenu. Naj omenim še teorijo »ničelne tolerance«, ki govori o striktnem upoštevanju zakona pri aretaciji/obsodbi vsakega posameznika, ki se ukvarja s kriminalnimi dejavnostmi. Zadnjo teorijo je cerkev uporabila *post factum*, saj je po odkritju številnih zlorab zagotovila, da bodo brez milosti razkrili in obsodili vsakega klerika, ki bo svojo deviantno spolno fantazijo sproščal na nedolžnih otrocih. Tistih najmlajših in tistih, ki so malo manj mladi. Ženskega in moškega spola. Teoriji ničelne tolerance v svojem

---

⁴⁴ V obeh cerkve ima pedofilija preveč negativno konotacijo. Bolj uporabna in opravičljiva (za cerkev) sta postala izraza efebofilija in homoseksualnost, kar obravnavam v nadaljevanju svojega magistrskega dela.

delu oziroma v povezavi s spolnimi zlorabami otrok ne bom posvečal posebne pozornosti.⁴⁵

Zanimivo branje in razmislek nam ponudi Cohen v članku, v katerem obravnava kulturo zanikanja⁴⁶ na institucionalnem nivoju. Vse elemente zanikanja, ki ga opisuje, lahko prepoznamo tudi v reakcijah RKC ob izbruhu pedofilskega škandala. Cerkev je namreč uporabila vse mogoče izgovore, da bi pozornost v času odkrivanja pedofilskih klerikov preusmerila stran od svoje institucije. Temeljno vodilo Cohenovega članka je vprašanje, kdo so storilci deviantnih dejanj v sodobni družbi. Avtor svoje razmišljanje posveča kriminalu belih ovratnikov in tistih, ki izkoriščajo moč oblasti. Ugotovil je, da se pri institucionalnem kriminalu (ali zanikanju zlorab v cerkvi) pojavljajo tri stopnje zanikanja (Cohen jih imenuje spirala zanikanja), ki so standardni besednjak uradnih institucij pri zanikanju storjenih kriminalnih dejanj. Te stopnje so:

- 1) »"To" se ni zgodilo tukaj« (cerkveno vodstvo je dolgo zavračalo možnost, da se v njihovi instituciji dogajajo zlorabe, ki so jih prej pripisovali družinskemu okolju, šolam, športnim klubom itd.);
- 2) »Če se je, je "to" nekaj drugega« (cerkev je pedofilijo dolgo časa pripisovala homoseksualnim duhovnikom, efebofilom itd.);
- 3) »Tudi če je to "to", kar trdite, da je, je dejanje upravičeno« (Avtor se je, kot je navedeno, ukvarjal s kriminalom belih ovratnikov in državnih organov, ki so opravičevali svoja zločinska dejanja v skladu z višjimi interesi institucij ali kot zaščito državne oblasti, varnosti in njenih prebivalcev. Cerkev pedofilije sicer ni opravičevala, vseeno pa zoper pedofilske klerike desetletja ni storila nič in njihovih dejanj ni primerno sankcionirala.) (Cohen 494).

Cohen se je v članku poleg psihologije zanikanja in očividčevega efekta (*bystander effect*)⁴⁷ posvetil tudi tehnikam nevtralizacije (na individualnem nivoju),⁴⁸ ki sta jih v

---

⁴⁵ Z »ničelno toleranco« se vsakemu storilcu kaznivega dejanja (ne glede na težo dejanja) avtomatično naloži kazen za njegov prestop, z namenom, da se zajezi vsako nezaželeno vedenje v družbi. Uporabo ničelne tolerance zoper deviantne posameznike, ki ima svoje začetke v ameriški družbi, je podrobno opisal Loïc Wacquant v knjigi *Zapori revščine*.

⁴⁶ Stanley Cohen v svojem delu »Human rights and crimes of the state: the culture of denial« analizira zločine v imenu države, ki kršijo temeljne človekove pravice. Njegove ugotovitve lahko apliciramo na podobne metode (izgovore), ki so bile uporabljene v primeru zanikanja spolnih zlorab otrok v rimskokatoliški cerkvi.

⁴⁷ Z izrazom »efekt očividca/-ev« so psihologi in sociologi poimenovali reakcijo očividcev umora Catherine Susan »Kitty« Genovese leta 1964 v New Yorku. Od osemindesetih očividcev, ki so opazovali napad na mlado žensko, ji namreč nihče ni priskočil na pomoč. Na podlagi ugotovitev sta John Darley in Bibb Latane kasneje izvedla eksperiment (Bystander apathy experiment), s katerim sta želela

sklopu socioloških teorij delikventnosti mladostnikov raziskovala tudi Sykes in Matza (1957). Po ugotovitvah avtorjev tehnike nevtralizacije vključujejo:

- 1) zanikanje **škode**, ki je posledica dejanja (storilec vztraja, da njegova dejanja niso povzročila nikakršnega zla ali škode);
- 2) zanikanje **žrtve** (storilec verjame, da je žrtev zaslužila dejanje, ki ga je storilec zagrešil);
- 3) zanikanje **odgovornosti** za deviantno dejanje (storilec trdi, da je bil žrtev okoliščin ali da je bil prisiljen v določeno dejanje, ki je bilo izven njegove kontrole);
- 4) obsojanje tistih, ki uveljavljajo **pravila** (storilec vztraja, da tisti, ki obsojajo njegovo dejanje, delajo to zgolj zaradi zlobe ali pa zato, ker želijo odvrniti pozornost od sebe, ker so sami deviantni);
- 5) poziv k večji **lojalnosti** (storilec verjame, da ni kršil zakona zaradi svojih interesov, temveč zaradi pomoči drugemu) (Sykes in Matza 1957, 667–669, Cohen 1993).

Enake tehnike nevtralizacije storjenih zločinov, kot jih uporablja država ali njene institucije (vojska, policija, varnostne službe itd.), lahko zasledimo tudi v reakcijah predstavnikov cerkvene oblasti na obtožbe o spolni deviantnosti njenih duhovnikov. Prav tako so tehnike nevtralizacije na individualnem nivoju, ki jih uporabljajo mladostni prestopniki, identične tehnikam, ki jih uporabljajo nekateri duhovniki za zagovor zaradi obtožb spolnih zlorab otrok. Temi nevtralizacije krivde cerkvenih oblasti se posvečam v nadaljevanju naloge.

3.1 RAZKRITJE PEDOFILSKIH KLERIKOV

... ko ovce ne molčijo več

Velikonočni prazniki (posebno velika noč), ki so za katoliško cerkev in njeno verno občestvo »prazniki vseh praznikov« (KKKC 2006, 90), saj vsebujejo najgloblje sporočilo krščanstva, ker »pripovedujejo o postavitvi zakramentov evharistije in

---

potrditi hipotezo, da več kot je očividcev, manjša je verjetnost, da bo kdo poklical pomoč ali pomagal žrtvi.

⁴⁸ Tehnike nevtralizacije po mnenju avtorjev nastopijo takrat, ko so delinkventi v določenih okoliščinah sposobni nevtralizirati moralne vezi, ki veljajo v družbi. Z uporabo tehnik nevtralizacije postane deviantnost mogoča, saj jih te začasno osvobodijo družbenih norm in pravil (Haralambos in Holborn 2005, 404).

mašniškega posvečenja ter o trpljenju, smrti in vstajenju Božjega sina Jezusa Kristusa« in ker je velika noč »najpomembnejši krščanski praznik, ker se na ta dan spominjamo največjega čudeža in temelja naše vere, ki je vstajenje Jezusa Kristusa od mrtvih« (Tiskovni urad SŠK, 2011), so leta 2002 vesoljni cerkvi prinesli spoznanje ne samo o največjem božjem čudežu, temveč tudi o človeški slabosti/moralni devianci, ki cerkvi ne more biti v ponos. Tega leta je namreč prišlo do razkritja pedofilskega škandala, ki se je začel v bostonski nadškofiji in v katerem je imel ključno vlogo duhovnik John Geoghan.⁴⁹ Slednjega je namreč omenjena nadškofija, navkljub neuspešnemu zdravljenju njegovih »seksualnih impulzov« s pomočjo psihoanalitikov in psihoterapevtov, desetletja premeščala z enega delovnega mesta na drugo. Dokazano je bilo, da je bostonski kardinal, Bernard F. Law, leta 1984, ko je nastopil službovanje na mestu nadškofa, odobril premestitev Geoghana v župnijo Sv. Julije v Westonu, navkljub jasnim dokazom, da je omenjeni duhovnik spolno zlorabljal otroke v drugi župniji. Takšne premestitve je bil Geoghan deležen vsaj še dvakrat v svoji karieri, vsakič pod obtožbo spolnega nadlegovanja otrok. L. I. Gerdes v svojem članku »Child abuse in the Catholic Church« navaja izjavo Marka Chopka (v tem obdobju generalnega svetovalca ameriške konference katoliških škofov), da v primeru zlorab ni bilo nobenega prikrivanja s strani cerkve in da je vsakršna trditev o kriminalnem delovanju cerkvenega vodstva v primeru spolnih zlorab otrok produkt konfuznih posameznikov. Takšnim trditvam je oporekal Gary Hayes, duhovnik in v mladosti tudi sam žrtev dveh katoliških duhovnikov, z izjavo, da so se nekateri škofje na pedofilski škandal odzvali odgovorno, vendar pa se je cerkev kot institucija odzvala z aroganco, kljubovanjem, ignoranco in brezbriznostjo do žrtev. Sam vidi največji problem v dejstvu, da cerkveno hierarhijo bolj skrbi zaščita lastne podobe kot pa zlorabe otrok (Gerdes 2003).

Navkljub védenju cerkvenih oblasti, da je omenjeni duhovnik pedofil, nadškofija njegovih novih nadrejenih (škofov) ni obveščala o duhovnikovi preteklosti, s tem pa je omogočala nadaljevanje greha zoper šesto božjo zapoved oziroma kaznivega dejanja spolne zlorabe otrok (po zbranih podatkih naj bi bilo otrok, ki jih je zlorabil Geoghan,

---

⁴⁹ John J. Geoghan je bil ključna oseba v primeru razkritja spolnih zlorab s strani klerikov RKC. Njegove zlorabe in molk odgovornih so pretresle bostonsko nadškofijo konec devetdesetih let prejšnjega stoletja. Njegov primer je vodil do odstopa kardinala Bernarda F. Lawa v decembru 2002. Geoghan je umrl v zaporu, avgusta 2003, kjer ga je ubil sojetnik. Obsojen je bil na od devet do deset let zapora zaradi otipavanja desetletnega fanta na kopališču. Bostonska nadškofija je 86 Geoghanovim žrtvam plačala 10 milijonov dolarjev odškodnine. Kardinal Law je bil po odstopu premeščen v Vatikan, kjer opravlja pomembne funkcije, ki mu jih je dodelil papež Janez Pavel II. (wikipedia).

več kot sto). Cerkvene oblasti in sam bostonski kardinal Law,⁵⁰ ki so bili seznanjeni s pedofilskimi nagnjenji svojega podrejenega duhovnika, so v samem začetku zanikali njegovo vpletenost in krivdo za storjena dejanja svojega dušnega pastirja. Resnico o delovanju Lawa, Geoghana in ostalih duhovnikov iz bostonske nadškofije je časopisu *New York Times* razkril šele brooklynski škof Thomas Daily, ki je priznal, da je v času službovanja v bostonski nadškofiji (kot kancler je v Bostonu služboval med leti 1973 in 1984) vedel za obtožbe zoper duhovnika Geoghana. Prav tako je novinarjem zaupal, da je osebno vplival na eno od družin, v kateri je bilo s strani pedofilskega duhovnika zlorabljenih šest (6!) fantov. Prepričal jih je, naj delovanje duhovnika in njegove zlorabe njihovih družinskih članov ostanejo v tajnosti, s tem pa omogočil neovirano zlorabljanje ostalih otrok, ki so bili zaupani duhovniku Geoghanu (STA 2002). Primer ni bil osamljen. Nad ameriško katoliško cerkev so se zgrnili temni oblaki prijav in pritožb zoper klerike, ki so desetletja brez kazni zlorabljali svoje najmlajše vernike. Tako je bilo samo od januarja do junija 2002 odpoklicanih ali upokojenih tristo od skupno 46.000 ameriških duhovnikov (STA 2002a). Indikativen je tudi podatek, da je bilo od srede devetdesetih do začetka tretjega tisočletja vloženi več kot dvesto tožb zoper pedofilске duhovnike in nadškofijo, ki je zaradi ohranjanja čistega obraza institucije žrtvam spolnih zlorab izplačala več kot 400 milijonov dolarjev odškodnin. Za uspešno reševanje primerov duhovniške pedofilije je zato istega leta papež Janez Pavel II., po izrečeni kritiki delovanja ameriške katoliške cerkve, preiskavo o pedofilskem škandalu naložil mešani komisiji ameriške cerkve, ki so jo sestavljali strokovnjaki rimske kurije in ameriški škofje (prav tam).

Zanimive ugotovitve o spolnih zlorabah otrok v bostonski nadškofiji je podal v poročilu iz leta 2003 urad državnega tožilstva v Massachusettsu (*Office of the Attorney General Commonwealth of Massachusetts* 2003).⁵¹ Ta je po zbranih in pregledanih dokumentih, ki so jih prejeli od nadškofije, ugotovil, da je od leta 1940 250 duhovnikov katoliške cerkve spolno zlorabilo najmanj 789 otrok. Zato je posebej izpostavil dejstvo, da mora

---

⁵⁰ Priimek kardinala Lawa se brez dvoma le naključno ujema z angleško besedo *law*, ki v prevodu pomeni *zakon, postava, zakonitost*.

⁵¹ Celotno poročilo je dostopno na http://www.foxnews.com/project/pdf/072303_mass_ag_church.pdf. V poročilu, ki ga je objavil *Office of the Attorney General, Commonwealth of Massachusetts*, je prikazana hierarhija zaposlenih v nadškofiji oziroma vseh tistih klerikov, ki so službovali v bostonski nadškofiji v času, ko je bil nadškof kardinal Bernard F. Law. V poročilu je urad na podlagi pridobljenih dokumentov iz nadškofijskega urada analiziral obdobje med letoma 1940 in 2000. Glede na zaključne ugotovitve je bilo v tem obdobju na območju bostonske nadškofije zlorabljenih skoraj osemsto otrok.

nadškofija v Bostonu svoje delovanje usmeriti v zaščito žrtev (zlorabljenih otrok) in preprečevanje novih zlorab, ne pa v obrambo pedofilskih duhovnikov in ohranjanje dobrega imena cerkve (kolikor ga je sploh ostalo). Naloge urada državnega tožilca so bile v omenjenem primeru naslednje: prvič, raziskati indice o tem, ali so otroci še vedno v nevarnosti pred spolno zlorabo klerikov; drugič, ugotoviti, ali so vodenje bostonske nadškofije in reakcije ob seznanitvi s spolnim nadlegovanjem otrok kriminalno dejanje; tretjič, uporabiti vsa sredstva za zaščito otrok v prihodnosti. Ugotovitve, ki so jih izpostavili v uradu, kažejo na institucionalno odgovornost, saj je vodstvo nadškofije več kot šest desetletij vedelo za zlorabe otrok. Pri reševanju akutnega problema zlorab je nadškofijska oblast delovanje usmerjala v ohranjanje svojega statusa in imena in zavračala prekinitvev institucionalnega molka, ki je omogočal nadaljevanje deviantnih spolnih izživljanj klerikov nad otroki. Urad je zato v sklepnih ugotovitvah svetoval budno spremljanje delovanja nadškofije, vse dokler ta ne bo:

- spoznala, da je spolna zloraba otrok kaznivo dejanje;
- končala kulture molka, ki je ščitila institucijo in duhovnike na račun zlorabljenih žrtev;
- sprejela in izvedla razumljivih in učinkovitih ukrepov za zaščito otrok pred spolno zlorabo;
- pravilno reagirala na prijavo o sumu spolne zlorabe otrok;
- na vseh hierarhičnih nivojih nadškofije zagotavljala varnosti nedolžnim otrokom (prav tam).

Prijave zlorab in spolnega nadlegovanja otrok s strani klerikov in vpletenosti ameriških nadškofij in škofij so dobile v prihajajočih mesecih in letih enormne razsežnosti. Mediji so svoje raziskave in poročila o spolnih zlorabah klerikov usmerili tudi v druge nadškofije in škofije na področju Združenih držav. Ugotovitve so bile podobne kot v primeru bostonske nadškofije. V večini primerov je namreč vodstvo nadškofij poskušalo s premestitvami⁵² deviantnih duhovnikov v druge škofije oziroma na druga delovna mesta zakriti/prikriti zlorabe pred javnostjo in preprečiti kazensko pregonjanje.

---

⁵² Za lažje razumevanje dejanja »premestitve« duhovnika v drugo škofijo/župnijo (in s tem omogočanja novih in prikritih starih zlorab) moramo vzeti v obzir velikost ozemlja, število klerikov in vernikov posamezne nadškofije v ZDA. Zato si pogledajmo nekaj statističnih podatkov o bostonski nadškofiji: ustanovljena je bila leta 1875, obsega 6386 kvadratnih kilometrov in je razdeljena na centralno, Merrimack, severno, južno in zahodno regijo, s skupno 312 župnijami in 130 izobraževalnimi ustanovami (vrtci, šole, gimnazije itd). Po podatkih iz leta 2006 je v nadškofiji 1,85 milijona katolikov (od 3,97

Ameriško (in svetovno) družbo je ob izbruhu škandala najbolj pretreslo spoznanje, da je bilo cerkveno vodstvo (tu ni mišljeno le vodstvo posameznih nadškofij v Združenih državah, temveč vodstvo samega Vatikana s papežem in kardinali na čelu) seznanjeno z vzorci/metodami, ki jih ponavljajo in uporabljajo pedofilski duhovniki za potešitev svojih spolnih potreb, vendar za zaustavitev deviantnih duhovnikov ni sprejelo primernih ukrepov. Pri analiziranju zlorab (ob upoštevanju časovnega obdobja in števila klerikov, vpletenih v škandal) je postalo jasno, da se je cerkvena hierarhija vse od leta 1960 do leta 1970, ko so se pojavile prve obtožbe o spolnih zlorabah otrok, mladostnikov in drugih, do žrtev in problema samega obnašala skrajno ignorantsko. Po drugi strani pa se je cerkev vsa ta leta trudila prikriti dejansko število pedofilskih duhovnikov in s tem ohranjati *status quo* v družbi.

Katoliška cerkev pa svojega fiaska ni doživljala le v Združenih državah Amerike. Istočasno se je podoben škandal dogajal tudi na Irskem. Razlika je bila le v tem, da so bili v spolni škandal poleg duhovnikov vpleteni tudi visoki predstavniki cerkvene hierarhije, ki so težo celibata delili predvsem z odraslimi ženskami (kar v očeh nevernega sploh ne bi bil škandal, če ne bi za njimi ostajali nezakonski otroci in njihove matere, ki se jim je irska cerkev odrekla), in tisti, ki so desetletja zlorabljali otroke, ki so jim bili zaupani v oskrbo v katoliških ustanovah in šolah. Če smo v zgornjih vrsticah ugotovili, da je bila za odkritje ameriškega pedofilskega škandala usodna povezava Law-Geoghan, lahko trdimo, da se je v irski katoliški cerkvi takšna (negativna) povezava odražala v odnosu Comiskey-Fortune. Sean Fortune, katoliški duhovnik, ki je služboval v fernski škofiji (Ferns), je veljal za notoričnega spolnega prestopnika, ki je svoj položaj izkoriščal za zadovoljevanje svojih spolnih nagnjenj, predvsem z najmlajšimi člani katoliške skupnosti. Škof Brendan Comiskey je za manipulativnega pedofila kot predstojnik škofije vedel, vendar ugotovitev ni prijavil državnim oblastem, s tem pa je Fortunu omogočil, da je nadaljeval s pedofilskimi zlorabami. Ko je izbruhnil škandal, je Fortune napravil samomor (bil je sredi preiskave, v kateri je bil obtožen 66 kaznivih dejanj spolnih zlorab otrok), škof Comiskey pa se je upokojil. Irska javnost se je, ravno tako kot ameriška na drugi strani oceana, spraševala, zakaj najvišji predstavniki cerkvene oblasti niso odločneje ukrepali proti pedofilskim klerikom in

---

milijona prebivalcev). Danes za duhovno oskrbo vernikov skrbi 1314 duhovnikov, 259 diakonov, 151 članov moških redovnih skupnosti in 2018 članic ženskih redovnih skupnosti. Podatki so pridobljeni na spletnih straneh: www.bostoncatholic.org in www.catholic-hierarchy.org.

laikom oziroma vsem tistim, katerim so bila, v veri v boga in njegovo neizmerno ljubezen, zaupana mlada življenja. Predvsem pa je bilo nerazumljivo spoznanje, da je do zlorab prihajalo tudi v institucijah, ki jih je vodila in upravljala katoliška cerkev in ki so med drugim skrbele tudi za vzgojo mladih (in najmlajših) ljudi.

Spolne zlorabe otrok pa niso bile omejene samo na ameriške (ali irske) duhovnike in škofe. Kmalu po spoznanju, da je katoliška cerkev vpletena v zlorabe otrok in prikrivanje zločinskega delovanja njihovih duhovnikov, se je izkazalo, da so se takšne prakse zlorab in prikrivanja dogajale (se dogajajo?) tudi v drugih državah po vsem katoliškem svetu. Tako so odmevni škandali izbruhnili v Kanadi, Avstraliji, Avstriji, Italiji in Belgiji, ne moremo pa zanemariti vseh ostalih držav, kjer se je pojavilo kar nekaj obtožb, ki so marsikaterega cenjenega, priljubljenega in bogaboječega dušnega pastirja postavile v vlogo pedofilskega predatorja. Zanimivo je, da pri tem naša podalpska državnica ni nobena izjema. In v vseh primerih odkritih zlorab je javnost najbolj presenetilo dejstvo, da je cerkveno vodstvo vedelo zanje, vendar proti storilcem tovrstnih dejanj ni znalo ali pa ni hotelo ukrepati v skladu z zakonom cerkvenega prava in še manj v skladu s kazenskim pravom posamezne države, ki za zlorabo predvideva zaporno kazen za storilca, ne pa selitev v drugo škofijo/župnijo. Cerkev je po izbruhu škandala/škandalov reagirala na njej lasten način. Sicer je (s težkim srcem) priznala, da ima v svojih kleriških vrstah klerike, ki se neprimerno vedejo do vernikov, vendar je zanikala, da je védenje o pedofilskih dejavnostih posameznikov prikrivala pred javnostjo oziroma da jih je zavijala v molk.

Ob branju literature, ki obravnava spolne zlorabe otrok s strani katoliške duhovščine, in ob poslušanju izjav o problematiki pedofilije v cerkvi, ki jih lahko zasledimo, se lahko vprašamo, zakaj je cerkev deležna vse intenzivnejših napadov (seveda argumentiranih) na njeno (pre)pozno reakcijo na primere spolnega zlorabljanja otrok in zakaj se je revolt družbe nezadržno selil iz ene katoliške države v drugo.

Odgovore in določene vzporednice lahko poiščemo (in najdemo) v padcu komunizma v Vzhodni Evropi konec prejšnjega stoletja. In če se vprašamo, kaj imajo države, kjer je bil komunistični režim desetletja dominantna oblika vladavine, skupnega s pedofilskim škandalom v katoliški cerkvi oziroma njenih nadškofijah po svetu, pridemo do zaključka, ki kaže na skupen rezultat (le da ima cerkev srečo, da družbeni revolt zoper njo ni prinesel bolj drastičnih posledic v obliki »padca režima«). Vzhodna Evropa je po

padcu berlinskega zidu, leta 1989, doživela pravi domina⁵³ efekt,⁵⁴ ki se je generiral v »padanju« komunističnih režimov kot domin. Kuran trdi, da je »domina« tista država, ki je s pomočjo širše družbene (demokratske) iniciative prva odpravila komunistični režim, s tem pa ustvarila pogoje, da se je domina efekt razširil tudi v druge države. Avtor navaja, da so za nastanek domina efekta potrebni trije medsebojno povezani dejavniki: prvi dejavnik je bil uspeh zgodnjih mobilizacij, ki je pomagal državljanom še mirujočih držav, da prepoznajo ranljivost lastnih režimov. Drugi dejavnik je bila uspešna mobilizacija, ki je dvignila zadovoljstvo z osebnim ugledom, ki ga je bilo pričakovati z zgodnjim pridruževanjem opoziciji. In nazadnje je, z osredotočanjem na neuspehe komunizma, mobilizacija povzročila željo ljudi, da se stvari premaknejo iz statusa quo (Kuran 1995, 274). Kuranove ugotovitve lahko brez dvoma apliciramo na razkritje spolnih zlorab v katoliški cerkvi, potrebna je le zamenjava ene ideologije/dogme z drugo.

Morda je primerjava padca komunizma v posameznih državah s padci škofij, nadškofij (ali katoliških držav v širšem pogledu) zaradi pedofilskega škandala res neprimerna, vendar pa je ravno domina efekt povzročil mobilizacijo družbe in obsodbo ravnanja katoliškega vodstva, najprej v eni državi, kasneje pa so obsodbam cerkve, njene oblasti in deviantnih klerikov sledile še vse tiste države, v katerih so bile spolne zlorabe otrok odkrite in dokazane in v katerih se o storjenih zločinah klerikov prej ni javno diskutiralo.

3.2 ZANIKATI, DOKLER SE DA

... ko pastirji ne sprejmejo obtožb

Očitki javnosti ob spoznanju, da je znotraj Kristusove hiše toliko deviantnih, spolno iztirjenih duhovnikov, ki so brez večjih težav (in brez pravičnih sankcij) opravljali/nadaljevali s svojim pastoralnim delom, niso leteli le na vpletene duhovnike, temveč tudi na vrhovno cerkveno oblast. Kot že omenjeno, je poznomoderno družbo presenetilo spoznanje/dejstvo, da so bila dejanja, za katera so bili obsojeni nekateri

---

⁵³ Domina -e ž [fr. *domino*] 1. igra s ploščicami 2. ploščica za to igro (VST 2002, 236).

⁵⁴ Domina efekt se navezuje na »teorijo domin«, ki jo je v politično in obrambno izrazoslovje umestila vlada Združenih držav Amerike med leti 1950 in 1980. Po teoriji domin je vsaka država, ki pride pod vpliv komunizma, potencialna nevarnost»domina« tudi za vse sosednje države. Teorijo je ameriška vlada uporabljala predvsem za opravičevanje njenih vojaških intervencij širom po svetu med hladno vojno (http://en.wikipedia.org/wiki/Domino_theory). V današnjem času se izraz domina efekt uporablja za vsako verižno reakcijo, kjer pride do družbenih, političnih, ekonomskih in drugih sprememb.

kleriki, storjena pred več kot petdesetimi leti. In mnogi med njimi nikoli niso dočakali pravične sodbe in obsodbe (sankcije v tostranstvu) za svoja dejanja. In mnoge žrtve spolnih zlorab nikoli niso in ne bodo dobile zadoščenja ob kaznovanju krivca, ne moralnega in ne materialnega (predvsem slednje je tisto, ki RKC najbolj prizadene).

Katoliška cerkev je zaradi obširnih medijskih poročanj o zlorabah duhovnikov in vse močnejšega zgražanja civiliziranega sveta poskušala z vsemi sredstvi zaščititi in ubraniti svoje temelje (hierarhične institucije in ne arhitekturnega objekta) tisočletne vloge in spremljajoče interese, ki jih je imela (in jih brez dvoma še vedno ima) v družbi. Medijska poročila o odkritjih, obtožbah in obsodbah posameznih klerikov in njihovih zlorab (če je do njih sploh prišlo) pa so identična. Ne glede na kraj ali čas dogodka.

Za pozno razkritje zlorab otrok in mladoletnikov v katoliški cerkvi je kriva predvsem nekooperativnost tistih odgovornih posameznikov, ki bi morali ne glede na lasten ugled ali ugled cerkve kot institucije vsak odklon od normalnega (družbeno in religijsko sprejemljivega) prijaviti višjim cerkvenim instancam oziroma tistim državnim organom (kar se je v preteklosti izkazalo za čisto utopijo), ki so odgovorni za ugotavljanje krivde in kazenski pregon storilca. Že omenjeni primer Johna Geoghana iz bostonske nadškofije je jasen dokaz zanikanja dejstev spolnih zlorab v cerkvi. In takšnih Johnov je po svetu, pravzaprav povsod tam, kjer je prisotna katoliška cerkev, kar nekaj. Zaslugo za odkritje spolnih zlorab otrok s strani klerikov ima nedvomno *The National Catholic Reporter (NCR)*, ki je na svoji spletni strani nccath.org od samega začetka spremljal kleriške spolne zlorabe in pisal o njih. Tako je *NCR* (prvi članek o zlorabah je iz leta 1983) leta 1985 o spolnih zlorabah zapisal, da je bila v primerih, ki so se zgodili v Ameriki, katoliška cerkev soočena s škandali in zato prisiljena izplačati milijone dolarjev kot odškodnino družinam, katerih sinove (in hčere) so spolno nadlegovali (in zlorabili) katoliški duhovniki. Te zlorabe so po mnenju *NCR* resne in škodljive, saj so viktimizirale mlade in nedolžne žrtve in izdatno prilivale olje na ogenj dvoma o pravičnem delovanju katoliške cerkve in celibatskih duhovnikov. Še večji škandal pa so povzročili tisti v hierarhični strukturi katoliške cerkve, ki jim ni uspelo uspešno in metodično reševati primerov zlorab in kaznovati storilcev (*NCR* 2002). Po dvanajstih letih (1997) je *NCR* ugotavljal, da je bilo pričakovanje o zaježitvi pedofilskega škandala in oživljanju zaupanja v cerkev le prazno upanje. Namesto zaželeno spreobrnitve je cerkveno vodstvo sporne primere spolnih zlorab reševalo z izplačilom denarnih

odškodnin, ob tem pa se ni posvečalo pravičnemu kaznovanju storilcev in izdatnejši skrbi za žrtve zlorab (prav tam). Sipe ugotavlja, da cerkev ve in je vedela za desetletja dolge spolne aktivnosti svojih duhovnikov, vendar je zaradi lastne koristi pogled usmerila v drugo smer, pri tem pa tolerirala, prikrivala in lagala o širokem spektru spolnih aktivnosti zapriseženih celibaterjev v svojih vrstah. Cerkvi in njenim oblastnikom svetuje, da mora spoznati in sprejeti »štirinajst resnic«, ki bodo privedle do njene reforme in s tem onemogočile bohotenje pedofilske klike znotraj njenih lastnih vrst. Sipe ugotavlja, da:

- so spolne zlorabe katoliške duhovščine dolgoleten problem,
- je fenomen spolnega zlorabljanja otrok med rimskokatoliško duhovščino svetoven problem,
- bodo ob razjasnitvi celotne zgodbe o spolnih zlorabah otrok vse poti pri iskanju krivcev vodile do samega Vatikana,
- so spolne zlorabe otrok le del širšega vzorca spolnih aktivnosti duhovščine z ostalimi člani družbe – odraslimi ženskami in moškimi,
- semenišča niso idealno mesto za pripravo bodočih duhovnikov na celibat, saj lahko z nepravilno vzgojo formirajo psihoseksualno retardirane duhovnike,
- celibat kot aseksualna praksa, ki je temelj katoliške dogme, pospešuje in nadgrajuje psihoseksualno nezrelost,
- homosocialen sistem cerkvene hierarhije, ki na eni strani kategorično zavrača žensko kot subjekt odločanja in moči, na drugi pa povečuje devištvo in materinstvo, ustvarja takšne psihološke strukture, ki krepijo moško psihoseksualno nezrelost in deformnost,
- je večji delež posameznikov s homoseksualno orientacijo bolj opazen med duhovščino kot med ostalo populacijo,
- zaradi odklanjanja soočanja s kleriško homoseksualnostjo cerkev pospešuje samoodtujitev in povzroča identitetno zmedo, seksualno pretvarjanje in moralno dvoiličnost,
- temeljijo cerkveni moralni nauki o seksualnosti na antropoloških spoznanjih, ki jih znanstvene ugotovitve označujejo za neverodostojne,
- se duhovniki in njihovo vodstvo glede spolnosti zatekajo k zanikanju, racionalizaciji in kompromisom, ko obravnavajo svoje lastno spolno vedenje in vedenje svojih kolegov,

- cerkev ne more zahtevati nezainteresiranosti javnosti/vernikov ob spoznanju, da duhovščina prakticira različne spolne prakse, istočasno pa trditi, da je kot institucija edini kredibilni in avtoritativni vir širjenja spolne morale za to isto javnost/družbo,
- cerkev ne more zlorabljeni različnih sistemov (psihiatričnega, socialnega, političnega ali katerega koli drugega) za reševanje spolnih zlorab, istočasno pa se izogibati osebni in institucionalni vpletenosti v zlorabe.

Sipe zaključuje z ugotovitvijo, da so spolne zlorabe otrok s strani klerikov le vrh ledene gore, obenem pa ne izključuje možnost, da je navkljub težko sprejemljivim dejstvom cerkvena hierarhija skupaj s strukturo moči v družbi le del tajnega sistema, ki podpira zlorabe. Zato so zanj te skrite sile za spolne zlorabe bolj nevarne kot tiste, ki so bile vidne do sedaj (Sipe v Fox 1992).

3.3 *RACIONALIZIRATI, KO NE GRE DRUGAČE*

... usklajevanje dejstev z razumom ali zanikanje z izmišljanjem opravičljivih razlogov

Ko se je katoliška cerkev zavedla, da dolgoletni molk, prikrivanje in izvensodno plačevanje odškodnin prizadetim žrtvam spolnih zlorab ni (in ne bo) prineslo zaželene pozabe, je cerkveno vodstvo prešlo iz subtilne/prikrite v ofenzivno racionalizacijo nastale situacije. Kaj kmalu pa se je izkazalo, da racionalizacija nastalega pedofilskega škandala ni potekala po principu usklajevanja dejstev z razumom (kot je o pojmu racionalizacije zapisano v SSKJ na strani 1102), temveč in predvsem po načelu zanikanja in zmanjševanja pomena vzroka (česa neprijetnega, slabega, v našem primeru spolnih zlorab otrok) z izmišljanjem opravičljivih razlogov (prav tam), ki bi opravičili deviantna dejanja klerikov in ne nazadnje neodgovornost in ignoranco, ki ju je imela (ima) na vesti *De suprema Ecclesiae auctoritate*.⁵⁵

V nadaljevanju se bom zato posvetil tistim »opravičljivim razlogom«, ki jih je cerkev v lastni ignoranci do žrtev zlorab (in njihovih svojcev) in svojim pedofilskim duhovnikom (še bolj pa »nevednim« (nad)škofom) v bran največkrat izpostavila.

---

⁵⁵ *De suprema Ecclesiae auctoritate* (vrhovna cerkvena oblast) ima v svoji strukturi rimskega papeža, škofovski zbor, škofovsko sinodo, kardinale svete rimske cerkve, rimsko kurijo in odposlance rimskega papeža (Zakonik cerkvenega prava 2006, 161–179).

3.3.1 POROČILO JOHN JAY PRVIČ

... zakaj zloraba enajstletnega otroka ni pedofilija

Nič ni vredno več kot poglobljena študija primera in strokovna analiza pridobljenih, statistično obdelanih podatkov. Če je vse skupaj še lično zapakirano v poročilo, pod katerega se kot avtor/-ica podpiše ugleden znanstvenik ali znanstvena institucija in ki je na koncu predstavljeno še javnosti, je uspeh zagotovljen. *John Jay College of Criminal Justice*⁵⁶ je ena od najuglednejših institucij na področju kazenskega prava in kriminologije. Ta se je po naročilu (in plačilu) *Konference katoliških škofov Združenih držav Amerike (United States Conference of Catholic Bishops – USCCB)*, ki je leta 2002 organizirala srečanje v Dallasu, na katerem je sprejela *Listino o zaščiti otrok in mladine*, lotila zahtevnega dela zbiranja podatkov o spolnih zlorabah otrok v ameriški družbi, ki so jih zagrešili duhovniki ameriške katoliške cerkve. Pri zbiranju podatkov in raziskavi si je USCCB zagotovila polno sodelovanje vseh ameriških (nad)škofij in omogočila dostop do vseh podatkov, ki so obravnavali kleriške spolne zlorabe otrok. Raziskava je zajela obdobje od leta 1950 do konca leta 2002, poročilo pa je bilo objavljeno leta 2004 z naslovom »*The Nature and Scope of the Problem of Sexual Abuse of Minors by Catholic Priests and Deacons in the United States*«. In do kakšnih ugotovitev je prišel John Jay College?

Po zbranih podatkih (pridobljeni arhivi, ki jih je odstopila cerkev, in poglobljeni intervjuji) je bilo zaradi vpletenosti v spolne zlorabe otrok med leti 1950 in 2002 obtoženih 4.392 duhovnikov, kar predstavlja štiri procente od 109.694 službujočih duhovnikov v tem času. Spolno zlorabo je za omenjeno obdobje prijavilo 10.667 takrat mladoletnih žrtev, ameriška katoliška cerkev pa je do pisanja poročila potrošila pol milijarde dolarjev za »reševanje problema spolnih zlorab«. Raziskovalci so nadalje ugotovili, da je bilo enainosemdeset odstotkov žrtev moškega spola in da jih je bilo od teh tri četrtine »prestarih, da bi jih lahko umestili v klinično definicijo pedofilije« (Jay 2004, 27–28). Na drugi strani pa je bilo število najmlajših žrtev v tem obdobju zaskrbljujoče veliko. »Pomirjujoče« ugotovitve, da je šlo v mnogih primerih zlorabe najmlajših le za ljubkovanje in »nedefinirane zlorabe«, je izničilo dejstvo, da je bilo

---

⁵⁶ John Jay College of Criminal justice of the City University of New York je bil ustanovljen leta 1964 po uvedbi »liberal arts« v kurikulum univerze, prvotno pa se je imenoval College of Police Science (COPS) (www.jjay.cuny.edu).

ugotovljeno zaskrbljujoče število tistih zlorab, v katerih so bili otroci vključeni v težje oblike spolne zlorabe (masturbacija, oralni seks, spolni odnos itd.). Avtorji poročila so ugotovili, da je število duhovnikov, ki so zlorabljali, in število žrtev, ki so prijavile spolne zlorabe v tem obdobju, strmo naraščalo v šestdesetih in sedemdesetih letih prejšnjega stoletja, po koncu sedemdesetih pa so začele zlorabe (glede na prijave) evidentno upadati, kar je razvidno v spodnjih tabelah (3.1 in 3.2⁵⁷).

Tabela 3.1: Starost domnevnih žrtev moškega spola ob prvi zlorabi po obdobjih

Obdobje	Starost 1–7	Starost 8–10	Starost 11–14	Starost 15–17	Skupaj/100%
1950–1959	20 4,1 %	115 23,6 %	266 54,5 %	87 17,8 %	488
1960–1969	74 4,5 %	298 18,2 %	950 58,1 %	314 19,2 %	1636
1970–1979	80 3,1 %	354 13,8 %	1461 57 %	668 26,1 %	2563
1980–1989	48 3 %	170 10,5 %	818 50,5 %	585 36,1 %	1621
1990–2002	10 2,5 %	29 7,2 %	141 35,1 %	222 55,2 %	402

Vir: Jay 2004, 54.

Tabela 3.2: Starost domnevnih žrtev ženskega spola ob prvi zlorabi po obdobjih

Obdobje	Starost 1–7	Starost 8–10	Starost 11–14	Starost 15–17	Skupaj/100%
1950–1959	79 28,3 %	87 31,2 %	89 31,9 %	24 8,6 %	279
1960–1969	92 17,5 %	129 24,5 %	207 39,4 %	98 18,6 %	526
1970–1979	46 10,8 %	97 22,8 %	164 38,5 %	119 27,9 %	426
1980–1989	28 10,8 %	48 18,5 %	110 41,7 %	75 29 %	261
1990–2002	11 7,5 %	16 11 %	75 51,7 %	43 29,7 %	145

Vir: Jay 2004, 54.

Avtorji raziskave v svojem poročilu ugotavljajo, da jih je študija kleriških spolnih zlorab otrok privedla do nekaterih zanimivih spoznanj:

- večina duhovnikov, ki so bili obtoženi zlorab v obdobju 1950–2002, je bila posvečena med letoma 1950 in 1970;
- obtoženi so bili večinoma škofijski duhovniki, manj je bilo redovniških duhovnikov, ti tudi niso bili večkratni storilci spolnih zlorab, niti niso bili obtoženi hudih zlorab (npr. penetracije);

⁵⁷ Podatki v Tabeli 3.1 in 3.2 so pridobljeni na podlagi anket, v katerih so bili izpolnjeni podatki na vprašanja o spolu, datumu prve zlorabe in starosti žrtve ob tem dogodku. Upoštevane so vse vrnjene ankete (82 %), kar predstavlja nekaj več kot štiri petine poslanih anket (Jay 2004, 54).

- raziskava je pokazala, da imajo obtoženi duhovniki poleg vedenjskih tudi osebne probleme;
- le manjši del zlorab je bil prijavljen policiji, možen vzrok za to lahko iščemo v poznih prijavah spolnih zlorab in posledično zastaranju dejanja;
- zlorabe, ki so bile prijavljene policiji, so bile vedno raziskane. Eden od treh obtoženih duhovnikov je bil obtožen kriminalnega dejanja. Vendar pa je bilo le tri odstotke obtoženih duhovnikov obsojenih na zaporno kazen, kar velja tako za tiste, ki so zlorabili enega otroka, kot tudi za tiste, ki so bili obsojeni večkratnih zlorab (prav tam, 39).

Ko so se raziskovalci posvetili karakterističnim pojavom spolnih zlorab otrok s strani klerikov, so ugotovili, da:

- je za razliko od splošne populacije kleriško spolno zlorabo doživelo več žrtev moškega kot ženskega spola;
- je bila večina žrtev postadolescentna, število zlorabljenih majhnih otrok pa predstavlja le manjši delež od skupnega števila zlorab;
- so bile pri zlorabah otrok izvajane različne spolne prakse oziroma dejanja (glej tabelo 3.3);
- so se zlorabe največkrat zgodile med socialnimi/družabnimi dogodki; marsikateri obtoženi duhovnik (v skoraj petdeset odstotkih primerov) se je družil z družino, iz katere je izhajala žrtev zlorabe;
- so se spolne zlorabe največkrat odvijale v prostorih, v katerih je imel duhovnik urejeno bivanje, pa tudi v drugih prostorih in krajih (žrtvin dom, cerkev, taborjenje, šola, avtomobil itd.) (prav tam, 68).

Nadalje je skupina strokovnjakov ugotovila, da so bile oblike prijavljanja spolnih zlorab največkrat izražene v obliki telefonskega klica ali pisanja pisem odgovornim v škofijo. Tako je po analizi podatkov največ žrtev zlorab (od skupno 10145/100 %) klicalo v škofijo (3216/32 %), pisalo pismo v škofijo (2433/24 %), zlorabo prijavilo tožilstvu (1118/11 %), se osebno zglasilo v škofiji (709/7 %) ali o zlorabi povedalo zaupnemu kleriku (658/6,5 %) (Jay 2004, 92). V poročilu strokovnjaki ugotavljajo, da je bila reakcija cerkve na veliko število prijav spolnih zlorab otrok različna. Tako je bilo kleriku, obtoženemu spolne zlorabe, omogočeno primerno svetovanje, strokovno ovrednotenje njegovih prekrškov/grehov, udeležba na terapiji oziroma primernem

zdravljenju deviantnosti, lahko pa je bil suspendiran ali omejen pri opravljanju duhovniškega poklica (prav tam, 94).

Tabela 3.3: Pregled dejanj ob spolnih zlorabah

Spolna dejanja ob zlorabi žrtev	Število obdolženih duhovnikov	Število prijavljenih incidentov	Odstotek duhovnikov, obtoženih posameznega dejanja (%)
Verbalna zloraba	626	1105	15,2
Slačenje žrtve	1057	1442	25,2
Slačenje duhovnika	695	1129	16,9
Dotikanje žrtve čez oblačila	2161	3600	52,6
Dotikanje duhovnika čez oblačila	494	968	12
Dotikanje žrtve pod oblačili	1848	4022	44,9
Dotikanje duhovnika pod oblačili	553	968	13,4
Predvajanje pornografskih filmov	107	150	2,6
Kazanje pornografske literature/slik	149	240	3,6
Fotografiranje žrtev	126	202	3,1
Masturbacija	466	741	11,3
Vzajemna masturbacija	587	1089	14,3
Penetracija s prsti/roko	283	389	6,9
Penetracija s predmeti	64	87	1,6
Klerik izvajal oralni seks	1068	1477	26
Žrtev izvajala oralni seks	585	922	14,2
Penetracija s spolnim udom/ali namen	920	1219	22,4
Objemanje in poljubljanje	339	501	8,2
Ostalo	363	580	8,8
Ni podatka	754	991	18,3
Nedefinirana spolna zloraba	853	1184	20,7
Spolne igre (strip poker, skinny dipping)	78	104	1,9
Skupinski seks in prisiljen seks z ostalimi	14	52	0,3

Vir: Jay 2004, 55.

Raziskava, ki jo je opravil in leta 2004 objavil John Jay College, je izpostavila problematiko spolnih zlorab otrok v pol stoletja dolgem časovnem obdobju. Ugotovitve, ki so jih izpostavili raziskovalci, so bile usmerjene predvsem na klasifikacijo posameznega storilca/klerika, ne pa toliko na odgovornost cerkvene hierarhije, ki je očitno (in v raziskavi dokazano) vedela za spolne zlorabe v svojih vrstah. Raje, kot da bi se osredotočila na reševanje žrtev, je s prstom pokazala na efebofile in homoseksualne duhovnike. Avtorji poročila so v uvodu (2004, 26) objavili, da je efebofilija klinični termin, vendar ni motnja v tehničnem smislu, zato ni vključena v *The Diagnostic and Statistical Manual of the American Psychiatric Association* (DSM-IV). Avtorji trdijo, da je bolj ali manj moderna skovanka, ki označuje homoseksualno privlačnost do mlajših moških.

3.3.2 ZAKAJ EFEBOFIL NI PEDOFIL IN ZAKAJ JE TO DOBRO ZA CERKEV

... pedofilija je gnusna, efebofilija pa je nekaj povsem drugega

RKC je takoj po razkritju spolnih zlorab s strani klerikov začela z minimaliziranjem vloge cerkve in duhovnikov v pedofilskem škandalu. Poročila o zlorabi otrok so pretresla širšo skupnost. Vpletenost mladoletnih otrok, ki so bili cerkvi in njenim pastirjem zaupani v varstvo in skrb, je odpor do slednjih le še stopnjevala. In reakcija vrhovne cerkvene oblasti? Starostna meja otrok je tista, ki daje odgovor in izgovor! Razlago lahko poiščemo v starih latinskih in/ali grških predponah, ki so uporabne še dandanes. RKC je hitro ugotovila, da so predpone *ped-*, *pedo-* in *efeb-*, *efebo-* zelo uporabne za zameglitev teže spolnih zlorab otrok. Temeljni pomen obeh predpon se namreč nanaša na otroke/mladostnike, vendar je med njima ključna razlika, ki katoliškim razlagalcem in teološkim ekspertom ni ušla pri opravičevanju pedofilskega škandala oziroma odvratanju krivde od cerkve kot institucije. V Slovarju tujk (2002, 860–861) lahko preberemo, da *ped-*, *pedo-* v grščini (*pais*, *paidos*) pomeni deček, otrok in da je *pedofil* tisti, ki ima spolna nagnjenja do otrok. V primeru predpone *efeb-*, *efebo-* pa najdemo razlago (2002, 251), da latinski *ephebus* in grški *ephebos* pomenita (lep) mladenič, mlad moški. Bolj pa je zanimiva razlaga pojma *efebofil*. Za efebofila namreč označujejo homoseksualca, moškega, ki za spolne partnerje išče mladostnike oziroma mlade moške in ne otroke. Ključen pomen obeh pojmov je v tem, da je cerkev za razločanje in določanje »vrste spolnega predatorja« določila starostno mejo, po kateri so pedofili vsi tisti, ki zlorablajo otroke do enajstega leta starosti, efebofili pa tisti, ki zlorablajo fant(k)e, mladostnike med enajstim in sedemnajstim letom starosti. In teh je bilo po statistiki več kot prvih. Na srečo Vatikanu. Vatikan je zgoraj omenjeno distinkcijo uporabil in posredoval vesoljnemu svetu, ker jih je prizadelo poročilo predstavnika Mednarodne zveze za humanost in etiko (IHEU),⁵⁸ Keitha P. Wooda. Ta je namreč na sestanku sveta ZN za človekove pravice v Ženevi, leta 2009, sveti sedež v Vatikanu obtožil prikrivanja spolnih zlorab otrok in tudi kršenja nekaterih členov

---

⁵⁸ Celotno poročilo z naslovom »Human Rights Situations that Require the Council's Attention. Written statement submitted by the International Humanist and Ethical Union (IHEU), a non-governmental organization in special consultative status« je bilo predstavljeno avgusta 2009 na Svetu za človekove pravice pri Generalni skupščini Združenih narodov (UNHRC). V poročilu izstopa ugotovitev IHEU, da je sveti sedež sokrivec pri razširjenih poskusih prikrivanja primerov domnevnih zlorab otrok s strani klerikov, in pričakovanje, da bo institucija, ki se deklarira kot »najvišja moralna avtoriteta«, zmogla prepoznati lastno odgovornost pri zlorabah in preko svojih (nad)škofov civilnim oblastem prijaviti vse primere spolnih zlorab otrok.

Konvencije o pravicah otrok. Wood je v svoji izjavi izpostavil odgovornost Vatikana pri reševanju primerov spolnih zlorab otrok, zahteval odprtje vatikanskih arhivov in izrazil pričakovanje mednarodne skupnosti po spremembi postopkov pri obravnavanih obtožbah pedofilije med duhovščino in pričakovanje, da bodo cerkvene oblasti o kleriških spolnih zlorabah otrok redno poročale državnim oblastem (IHEU 2011). Vatikan je na obsodbe reagiral z argumentom, da večina katoliških duhovnikov, po navedbi cerkvene oblasti naj bi jih bilo od 1,5 do 5 %, ki so jim očitane spolne zlorabe, sploh niso pedofili. Glede na starost zlorabljenih otrok so bile očitane jim zlorabe delo duhovnikov s homoseksualnimi nagnjenji, tistih efebofilov, ki jih privlačijo mlajši moški (IHEU 2009, 24ur 2009). Slovenska katoliška cerkev je na pojav pedofilije reagirala podobno kot vse druge katoliške cerkve po svetu. Profesor Saje (doktor kanonskega prava, predavatelj na Teološki fakulteti, tiskovni predstavnik in generalni tajnik Slovenske škofovske konference) je v pogovoru za slovensko televizijo povedal (in pri tem na prefinjen način pokazal na pravega krivca), da je pedofilija nasilje, dominacija in obvladovanje močnega nad nemočnim, in ob tem ugotovil, da je vprašanje spolnega nasilja širši pojav, ker vanj niso vključeni le otroci, temveč tudi mladostniki in odrasli. Opozoril je, da se v javnosti govori predvsem o pedofiliji, medtem ko ostale spolne anomalije niso deležne širše družbene debate. Sam tudi ne vidi povezave med celibatom in pedofilijo, priznava pa, da je celibat lahko vzrok zlorabe, vendar le v primeru, ko gre za spolno nasilje nad odraslimi osebami ali mladostniki. V tem primeru pa ne gre za pedofilijo, temveč »za izražanje istospolnih nagnjenj do mladostnikov, do fantov, ki odraščajo, ki še niso polnoletni, a so v bistvu že odrasli, in na drugi strani do deklet« (Saje 2011). Očitno je profesor Saje s spolnimi anomalijami cilj na homoseksualce (in posredno označil krivca za spolne zlorabe otrok).

Odziv družbe na argument starostne diferenciacije v primeru spolnih zlorab otrok je cerkev odvrnil od uporabe omenjene retorike. IHEU je namreč odgovor svetega sedeža (avtor je bil papeški nuncij⁵⁹ in stalni opazovalec svetega sedeža v Ženevi, nadškof Silvano Tomasi), predvsem pa del, kjer je govor o efebofiliji in starosti otrok, komentiral z ugotovitvijo »So abuse of an 11 year old boy is fine: it isn't paedophilia«⁶⁰ (IHEU 2009). Ker je omenjena retorika padla na zagovoru pedofilskega klera, je bilo

---

⁵⁹ Nuncij, [ital. *nunzio* iz lat. *nuntius*, sel, glasnik] rel. stalni papežev odposlanec za nadziranje cerkvenega življenja v državah, ki imajo diplomatske zveze z apostolskim sedežem (SSKJ 1998, 694, VST 2002, 801).

⁶⁰ »Torej je zloraba 11 let starega fanta v redu: saj ni pedofilija«.

potrebno poiskati in izkoristiti drugega »grešnega kozla«, ki bi prevzel stigmo krivde in opravičil storjene (in zamolčane) spolne zlorabe.

3.3.3 ZA PEDOFILSKE ZLORABE SO KRIVI HOMOSEKSUALNI DUHOVNIKI ... ko homoseksualnost in pedofilija postaneta ekvivalent

O odnosu cerkve do homoseksualnosti je bilo prelitega veliko črnila (sicer binarni zapis znakov/črk različnih barv in oblik v sodobnih računalniških urejevalnikih teksta pravzaprav težko imenujemo črnilo) in uporabljenega veliko papirja (prav tako vredno polemike). O »zablodi in gnusobi«, kakor Sveto pismo označi dejanje/ležanje, v katerem sta udeležena dva moška, in o pomenu izključevanja takšne zveze iz koncepta katoliške/naravne družine in družbe sem se razpisal že v začetku drugega poglavja, zato se bom v tem delu posvetil trditvam cerkve, da sta homoseksualnost in pedofilija neizpodbitno povezana.

Ob izbruhu škandala spolnih zlorab otrok v katoliški cerkvi je ta obupno iskala krivca, ki bo preusmeril pozornost javnosti od cerkve in njene oblasti. V polemikah strokovnega in laičnega sveta o možnih vzrokih za tako obširen devianten pojav v cerkvi je bil namreč vse več kritik deležen ravno celibat. Ker je stališče cerkve do celibata jasno in neomajno, so njeni dostojanstveniki pozornost javnosti usmerili na homoseksualnost med duhovniki in seveda na logično posledico, ki se je odražala v pedofiliji (v iskanju izgovora za pravega krivca je bila efebofilija dobra iztočnica za obsodbo homoseksualcev). Kardinal in bivši zunanji minister v Vatikanu, Tarcisio Bertone, je bil tisti, ki je s prstom (in besedo) pokazal na povezanost med homoseksualnostjo duhovnikov in pedofilijo. V svojem govoru pred čilskimi verniki je namreč zatrdil, da so »mnogi psihologi in psihiatri dokazali, da med celibatom in pedofilijo ni nikakršne povezave, pred kratkim pa sem izvedel, da obstaja povezava med homoseksualnostjo in pedofilijo. To je res, imam dokumente psihologov, ki to dokazujejo. To je težava.« (Dnevnik 2010). Res pa je tudi, da dokumentov o povezavi homoseksualnosti s pedofilijo nikoli ni pokazal javnosti in s tem potrdil svojih argumentov. Po drugi strani pa Gorrell⁶¹ ugotavlja, da ni nikakršne povezave med

---

⁶¹ V uvodu nas avtor, Paul J. Gorrell, seznani z dejstvom, da je svojo mladost preživel v semenišču s sedemdesetimi ostalimi fanti, med katerimi se je rojevala vzajemna ljubezen. Avtor priznava, da je lahko navkljub spolni abstinenci zgradil svojo homoerotično podobo, ki pa je po odhodu v župnijo zbledela. Po

homoseksualnimi duhovniki in pedofilijo v cerkvenih krogih. Trdi, da ni nikakršnih tehtnih dokazov ali opravljenih raziskav, ki bi dokazovale večjo verjetnost, da bo homoseksualni moški postal pedofil prej kot heteroseksualni moški, niti ni nikakršnih ugotovitev in dokazov, da so homoseksualci bolj nagnjeni k pedofiliji kot heteroseksualci. Izpostavi pa vprašanje, zakaj je znotraj kleriške populacije več homoseksualcev kot v drugih družbenih okoljih in institucijah. Odgovor na to vprašanje Gorrell najde v dejstvu, da katoliška cerkev ustvarja takšno kulturo razumevanja in metode kontrole spolnosti, ki vodijo v zanikanje in samozaničevanje posameznika, kar se posebno odraža pri tistih, ki so istospolno usmerjeni, saj se ne ujemajo s stereotipom prokreativne heteroseksualne zveze, ki jo zagovarja cerkvena dogma. Po drugi strani pa zaukazani celibat predstavlja določeno prednost za homoseksualno usmerjene posameznike, predvsem zaradi dejstva, da se o spolni usmerjenosti (bodočih) duhovnikov redko govori. Tako ne obstaja potreba posameznika po »come out of the closet« pred družino in tesnimi prijatelji. Prav tako se v semeniščih mnogi istospolno usmerjeni moški prvič srečajo z absolutno moškim okoljem, ta pa jih ravno preko lastnega pojmovanja spolnosti vključi v proces homosocializacije. Prav ta dejstva so, kot trdi avtor, vzrok, zakaj je cerkvena oblast začela gonjo proti homoseksualcem v katoliških vrstah. Drugi interes, ki ga je imela cerkev z okrivljanjem homoseksualcev, je bilo varovanje cerkvenega denarja ter zaščita in ohranjanje mističnosti celibata (2006, 253–256). Bolj militantni jezik je v svojem eseju uporabil Clowes, ko trdi, da homofilne skupine trenutno krizo v cerkvi izrabljajo za dosego svojih ciljev, to pa po njegovem prepričanju predstavlja klasično obliko strategij infiltracije in subverzije homoseksualnih skupin v cerkvene kroge. Ugotavlja tudi, da je veliko teh homofilnih skupin odkrito podpiralo moško–deško ljubezen (men–boy love) v šestdesetih in sedemdesetih letih prejšnjega stoletja, medtem ko danes te iste skupine napadajo cerkev zaradi pedofilskih duhovnikov, ki so le sledili njihovemu nasvetu in postali ljubimci dečkov (boy-lovers). Zato, trdi Clowes, je interes homofilnih skupin na eni strani uničiti cerkev kot moralno avtoriteto, s čimer naj bi zatrli učenje vere, da je homoseksualna praksa greh in poroka med istospolnimi pari prevara, po drugi strani pa eliminirati zahtevani kleriški celibat. Avtor svoje bralstvo razsvetli z ugotovitvijo, da vsi ti napadi (zoper papeža in RKC) niso motivirani z željo teh skupin po razsvetljenju človeštva

---

izbruhu pedofilskega škandala je postal ujetnik dileme o pravih odnosih s svojimi župljani, predvsem z mladimi fanti, saj je bilo med njimi nekaj takšnih, ki so začeli spoznavati svojo istospolno usmerjenost. Dilemo je rešil tako, da si je za spolnega partnerja izbral moškega, s katerim misli nadaljevati življenje po tem, ko bo zapustil duhovniški poklic (2006, 251–252).

oziroma zaščiti nedolžnih žrtev spolnih zlorab, temveč le z željo po utišanju cerkvenega moralnega nasprotovanja gibanju za pravice istospolnih (Clowes 2010, 13).⁶²

Ker se homoseksualno usmerjeni duhovniki in njihovi podporniki v gibanjih za pravice istospolnih tudi po takšnih abotnih napadih niso dali pribiti na križ, je vrh cerkve obtožil medije. Ti naj bi s svojimi napadi na cerkev ustvarjali paniko med vernimi katoličani in povzročili histerijo v družbi.

3.3.4 KAKO JE MORALNA PANIKA ŠKODOVALA CERKVI IN DUHOVNIKOM ... panika in histerija kot posledica napadov rumenega tiska

Mediji, ki so širili informacije o pedofilskem škandalu znotraj RKC, so bili po mnenju marsikaterega dušnega pastirja (in brez dvoma zagovornikov RKC) krivci za razvoj moralne panike v družbi. Zato izjava ameriškega kardinala, ki je zaradi diskusije o institucionalni pedofiliji potoval v Rim na posvet s papežem Janezom Pavlom II., da je vse skupaj pravi »lov na čarovnice«, ne preseneča, prav tako ne preseneča poimenovanje situacije, v kateri se je znašla RKC, kot »atmosfera trenutno ustvarjene panike« ali »protikatoliška, protireligijska medijska usmerjenost« (Shepard 2003).

Tako so v svojem razmišljanju o »krivici, ki se jim dogaja«, ugotavljali, da je cerkev »v primežu domnevnih zlorab, s posebnim poudarjanjem, da je treba popolnoma zaupati pričevanjem otrok tudi tedaj, ko sodni procesi še niso ne pojasnjeni in ne končani in ko v Cerkvi še vedno tečejo notranje, njej lastne preiskave o domnevnih zlorabah ter so v veljavi preventivni ukrepi«. Za zaključek pa se avtorju prispevka utrne preroška ugotovitev, ki pravi: »S precejšnjo gotovostjo pa bi lahko že sedaj rekli, da bi utegnile biti informacije v sredstvih javnega obveščanja tudi prikrite manipulacije.« (Potrpin 2007). Avtor svojo ugotovitev o manipulaciji podkrepil z dokazi, ki so pridobljeni na temelju izsledkov raziskav, ki so jih opravili v Italiji in ki so ugotovile, da je polovica vseh prijavljenih spolnih zlorab otrok neutemeljena. Takšna ugotovitev je posledica dejstva, da namreč »danes zaradi večje sproščenosti, ki vlada med starši in otroki,

---

⁶² Clowes zapiše, da moški, ki je aktiven homoseksualec ali ki kaže homoseksualna nagnjenja, nikoli ne more biti posvečen v duhovnika. Nevarnosti za dušo in življenje so prevelike, kar se je izkazalo ob krizi spolnih zlorab. Zanimiva je navedba na koncu eseja, da doktor Clowes (študij je končal na *United States Military Academy at West Point*) s svojo ženo Kathy in njunimi sedmimi otroki živi v Front Royalu (Virginija). Komentar o njegovem militantno protigejevskem prepričanju ni potreben.

slednji v dokaz spolnega vedenja bolj poudarjajo zlorabe in pod vplivom avtosugestije ustvarjajo izredne dogodke« (prav tam). Takšne avtosugestivno ustvarjene izredne dogodke, ki so jih otroci producirali med leti 1985 in 1995 v Združenih državah Amerike, je po navedbi avtorja zbral in v knjižni izvedbi z naslovom »Proizvodnja pošasti« izdal Fabrizio Tonelli. V njej so razkrite »katastrofalne statistike, ki so jih razširjali sejanci moralne panike,⁶³ v resnici zmanipulirane do te mere, da so se v nekaterih primerih izkazale za osemstisočkrat višje od dejanskega stanja« (prav tam). Tonelli to obdobje imenuje »obdobje kolektivne histerije«.⁶⁴ Brez dvoma lahko trdimo, da je bilo med Tonellijevimi ugotovitvami in laičnimi ocenami, ki si jih lahko ustvari vsak posameznik, po svetu takšnih »kolektivnih histerikov« nekaj milijonov (ocena je brez konkretnih statističnih podatkov in analitičnih obravnav). Mednje pa se štejem tudi sam!

Cerkev je sintagmo moralne panike brez dvoma uporabila načrtno. Na vprašanje, zakaj bi to storila, najbolje odgovorimo z definicijo moralne panike po Goodeu in Ben-Yahudi, ki pravita, da neko družbeno stanje lahko definiramo kot moralno paniko, če je zadoščeno petim kriterijem. Najprej mora obstajati povišana stopnja zaskrbljenosti zaradi določenega obnašanja ali stanja (pojav obtožb pedofilije v RKC), čemur sledi sovražnost do deviantov (duhovnikov, ki zlorabljujejo). Tretji kriterij razkriva dejansko družbeno grožnjo, ki jo predstavlja deviantna skupina in je stvar javnega konsenza (storilec ni en sam, temveč je vpletena cerkev kot institucija, število žrtev se veča iz dneva v dan). Četrty kriterij se nanaša na disproporcionalnost med domnevnimi zlorabami in objektivno resnostjo problema (tu se je cerkev uštel, saj je »resnost problema« presegla »disproporcionalnost zlorab«). In kot peti kriterij lahko upoštevamo dejstvo, da je za moralno paniko značilna kratkotrajnost in da razmeroma hitro ponikne v družbeno pozabo (cerkev brez dvoma ni hotela ali zmogla razumeti, da so v vzrok moralne panike vključeni zlorabljeni otroci in hendikepirani, in ne samo to, cerkev se ni mogla ubraniti pojava snežne kepe, ki so jo sprožile prijave zlorab po vsem svetu in ne samo v nekaterih predelih katoliškega sveta bogu za hrbtom) (Goode in Ben-Yahuda v

---

⁶³ Stanley Cohen je tisti, ki je leta 1972 izvedel prvo študijo o moralni paniki. »Sintagma moralna panika se uporablja za opis družbenega stanja, v katerem veliko ljudi v družbi pretirano reagira na neko (novonastalo) domnevno grožnjo ustaljenemu redu, ki jo spodbudijo družbeni devianti, četudi je dejanska grožnja zanemarljiva« (Bulc 2003, 247).

⁶⁴ Histerija -e, ž 1. psiht. duševna bolezen, ki se kaže v čustveni, nagonski neuravnovešenosti in telesnih motnjah brez organske okvare, 2. nav. ekspr. neuravnovešeno, nerazsodno vedenje, ravnanje (SSKJ 1998, 275).

Bulc 2003, 247, Shepard 2003, 55–56). Cerkev je tako tudi izgovor na medijsko ustvarjeno moralno paniko padel v vodo. Ker argumentacija o moralni paniki in/ali hysteriji ni dosegla svojega cilja (utišanja hysterikov in panikov) med kritiki cerkve, je nujno potrebovala novo opravičilo za deviantno početje svojih posvečenih pastirjev.

3.3.5 KO JE ZA ŠKANDAL KRIVO GNILO JABOLKO

... in zakaj ni o »sodu« niti besede

Spolne zlorabe otrok, kjer so (dokazano) vpleteni katoliški duhovniki, niso delo enega ali dveh duhovnikov (pa tudi samo desetih ne). Dejstvo je, da je teh (duhovnikov) veliko več. In spoznanje, da vodstvo vesoljne cerkve ni storilo nič (ali pa so bile kurativne aktivnosti usmerjene zgolj v minimaliziranje nastale škode, za cerkev in duhovščino seveda, da ne bo pomote, o preventivi pa lahko govorimo šele v zadnjem obdobju), je prisililo cerkev v uporabo vseh teorij, ki bi uspele zmanjšati vlogo cerkve/institucije in prevaliti odgovornost na posameznike/klerike. Policija (organ represije v vseh državah sveta) nima nič skupnega z božjimi namestniki na zemlji. Vsaj ne bi smela imeti. Ali pač!

Ko je cerkvena oblast iskala relevantno razlago za nastali škandal, ji je prav prišel pregovor iz štirinajstega stoletja, ki pravi, da »gnilo jabolko škoduje njegovim sosedom v sodu«. ⁶⁵ Pravzaprav ta pregovor lahko razložimo na dva načina: po prvi, tradicionalni razlagi je »gnilo jabolko« tisti član skupine, ki s svojimi deviantnimi dejanji negativno vpliva na celotno skupino. Druga razlaga pa pojasnjuje, da skupina posameznika, ki ne deluje v skladu z njenimi pravili, označi za »gnilo jabolko«. S tem da skupina jasno vedeti, da je »gnilo jabolko« ni okužilo/pokvarilo in da se skupnost drži predpisanih norm in vrednot skupine/družbe. Teorija je bila uporabljena v primeru odkrivanja primerov policijskega nasilja in korupcije v Združenih državah Amerike, ki so bili v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja predmet preiskave Knappove komisije. Oznaka »gnilega jabolka« je doletela tistega nezanesljivega posameznika, ki je policijsko delo in službena pooblastila izkoristil za lastne deviantne aktivnosti. Komisija je dokazala, da so določeni policijski oddelki omenjeno teorijo uporabili za zmanjševanje vpletenosti večjega števila policistov v koruptivna dejanja (Sorenson 2011). Temeljni namen teorije

---

⁶⁵ »The rotten apple theory« je bila primerna tudi za cerkveno oblast. Ta si je obupno prizadevala odvrniti krivdo za nastali škandal od cerkve/institucije in krivca/klerika izpostaviti kot edinega odgovornega.

je bil tako zmanjšati vlogo institucije (policije), vsako deviantno dejanje, zlorabo pristojnosti/pooblastil, pa pripisati individualni odločitvi posameznega člana vpletene institucije.

Od »gnilih jabolk« v policiji do onih v cerkvi je majhen korak. Če se je teorija, uporabljena pri policijskem delu (pojavi nasilja in korupcije), izkazala za uporabno (v smislu zmanjševanja institucionalne krivde), pa White in Terry (2008) dokazujeta, da je odgovornost obeh, posameznika in institucije, pri pojavu deviantnosti močno prepletena in kompleksna. Bolj kot se zdi na prvi pogled. V svoji argumentaciji avtorja trdita, da je reakcija katoliške cerkve podobna reakciji policijskega vodstva, ko so bili odkriti in javno izpostavljeni deviantni posamezniki iz policijskih vrst. Policijsko vodstvo (kakor tudi cerkvena oblast nekaj let kasneje) je trdilo, da je deviantno ravnanje rezultat delovanja »gnilega jabolka« (policista), ki je deloval sam, brez vednosti in podpore institucije (policije). Ker je Knappova komisija leta 1972 ugotovila, da obstajajo določeni indici,⁶⁶ ki kažejo na povezavo deviantnih posameznikov in policijskega vodstva oziroma institucije, je teorija o »gnilih jabolkih« v sicer »čistem sodu« izgubila svoj pomen in družbeno opravičljivo težo (White in Terry 2008, 659).

Avtorja ugotavljata, tudi s pomočjo raziskave, ki so jo opravili Keppeler in ostali (White in Terry 2008), da je za ugotavljanje deviantnega obnašanja posameznika treba vzeti v obzir delovno okolje in organizacijsko strukturo policije. Keppeler je namreč ugotovil, da sta v primeru policijskega nasilja pomembna dva vpliva. Prvi govori o oportunističnosti, kjer se avtor posveti vplivu oblasti, avtoritete, javne percepcije, izolacije ter pomanjkanju nadzora in presoje na delo policista, pri drugem vplivu pa se avtor osredotoči na organizacijsko strukturo in raziskavo posveti vplivu specializacije, karijerne mobilnosti, subkulture in ohranjanja *statusa quo* pri delu policije. White in Terry sta zato na podlagi Keppelerjevih ugotovitev in raziskav izdelala tabelo, v kateri sta primerjala in predstavila policijsko nasilje in kleriške spolne zlorabe (tabela 3.4).

---

⁶⁶ Knappova komisija je ugotovila, da število škandalov, ki so jih povzročili deviantni policisti, ne kaže izključno na samovoljo oziroma deviantnost posameznika. Takšno obnašanje je med policisti v ameriški družbi široko razpredeno in tudi dobro organizirano, kar dokazuje institucionalno vpletenost (White in Terry 2008).

Tabela 3.4: Vzroki za nastanek deviantnosti v policiji in katoliški cerkvi (Deviance Framework for the Police and Catholic Church)

	POLICIJA	DUHOVŠČINA
PRILOŽNOSTNE STRUKTURE		
Unikum oblasti	Pravica do uporabe prisile	Pravica do odpuščanja
Javna percepcija in zaupanje	Domneva kreposti in vrlin	Domneva kreposti in vrlin
Izolacija	Zaradi specifičnosti poklica le redki prijatelji izven poklica	Zaradi specifičnosti poklica le redki prijatelji izven poklica, brez žene ali romantičnih zvez, samsko življenje
Presoja	Policisti delajo sami, potreba po trenutnih odločitvah brez podpore drugih	Škofi sicer nadzorujejo delovanje cerkve, vendar je nadzor nad dnevnimi odločitvami duhovnikov pomanjkljiv
Pomanjkanje nadzora	Policisti večinoma delujejo na ulici brez nadzora, pomanjkljiv nadzor nad takojšnjimi odločitvami	Kleriki živijo sami v župnijskih objektih, starši dovolijo otrokom ostati preko noči z duhovnikom, obiski, dopustovanje otrok z duhovnikom itd.
ORGANIZACIJSKE STRUKTURE		
Omejena karierna mobilnost	Plačilo narašča z napredovanjem, vendar je možnost napredovanja omejena	Hierarhična organizacija, napredovanje mogoče v naziv škofa/nadškofa, kardinala in papeža
Subkultura	Tajnost, nevarnost, avtonomija, mi versus oni, <i>esprit de corps</i> (duh skupnosti)	Tajnost, <i>esprit de corps</i> (duh skupnosti)
Ohranjanje statusa quo	Pretežno bela, večinoma moška konzervativna organizacija	Ekskluzivno moška, pretežno bela konzervativna organizacija

Vir: White in Terry 2008, 663.

Ugotovila sta, da bi lahko katoliška cerkev določene ugotovitve o preprečevanju policijskega nasilja uporabila pri reševanju, predvsem pa pri preprečevanju spolnih zlorab otrok v verskih institucijah. Avtorja trdita, da je prelaganje krivde spolnih zlorab na posameznike/duhovnike in iskanje gnilih jabolk znotraj katoliške cerkve jalovo početje. Trdita tudi, da niti policijski uslužbenci niti duhovniki ne vstopajo v institucijo (policijo/cerkev) s ciljem izvrševanja deviantnih dejanj. Namesto tega cerkvenim oblastem svetujeta, da se posvetijo fenomenu institucionalnega zanikanja krivde, ne pa iskanju krivcev izključno med pedofilskimi duhovniki. Ob tem poudarjata, da bi morala cerkev več pozornosti in ukrepov posvetiti tistim znanim dejstvom iz dosedanjih raziskav, ki kažejo na nastanek deviantnega obnašanja pri posameznikih znotraj lastne institucije (White in Terry 2008).

3.3.6 *KO PRIDE ČAS ZA NADNARAVNO*

... ali satan hodi po vatikanskih hodnikih

Katoliška cerkev (pravzaprav njeni predstavniki) in svobodna človeška spolnost težko hodita z roko v roki (seveda govorim o spolnosti ob prostovoljnem pristanku obeh ali vseh udeležencev, brez kakršne koli oblike prisile oziroma zlorabe). Za konzervativne cerkvene pastirje je »spolni razvrat« moderne človeške družbe in njegove posledice (spolne prakse, kontracepcija, splav) večni kamen spotike. In to, da se je ravno spolno abstinenčni, v celibat zaobljubljeni duhovščini zgodila pedofilija in da nikakor ne morejo določiti krivca za takšno človeka (kaj šele klerika) nevredno dejanje, je lahko posledica delovanja tistega, ki ga cerkev umešča v najbolj temne kotičke onostranstva. Satan (Lucifer, hudič, peklenšček ali kakorkoli pač) je tisti, ki je kriv! Ugotovitev ni plod razmišljanja spolno razvratnih brezvernih hedonistov, temveč samega duhovnika Gabriela Amortha, človeka, ki je bil petindvajset let vodilni eksorcist v rimski škofiji, zadolžen za izganjanje hudiča, danes pa je častni predsednik mednarodne zveze eksorcistov. Amorth trdi, da je škandal, ki je nastal ob odkritju spolnih zlorab otrok, ki so jih zakrivali duhovniki katoliške cerkve, dokaz, da »znotraj Vatikana deluje sam hudič« (Owen 2010). Amorth lastne ugotovitve dokazuje s svojo dolgoletno kariero vodilnega izganjalca hudiča v Vatikanu (ki jo navkljub upokojitvi nadaljuje, saj je, kot pravi, dela več kot dovolj), v času katere je imel opravka s 70 tisoč primeri, ko so zli duhovi obsedli posameznika. Ugotavlja, da je trditev papeža Pavla VI. leta 1972, ko je izjavil, da je satanov dim prisoten v svetih sobanah Vatikana, resnična, kar po njegovem dokazujejo tudi dogodki, v katerih so prisotni nasilje in spolne zlorabe otrok (prav tam).

Prepričanje, da je padli angel vzrok vsega slabega, kar je v zadnjem desetletju doletelo cerkev in njene duhovnike, bi lahko imelo za posledico zahtevo Vatikana/papeža, da se mora število usposobljenih eksorcistov v vsaki škofiji znatno povečati. Amorth je tako leta 2007 v eni svojih izjav dejal, da »moramo biti hvaležni Bogu, da imamo papeža, ki se je odločil boriti proti hudiču z dvignjeno glavo« (Pisa 2007). Prav papež Benedikt XVI. naj bi se zavedal obstoja in nevarnosti zla, že tedaj, ko je vodil Kongregacijo za nauk vere, saj se je v tej najstarejši vatikanski ustanovi, kjer je skrbel za doktrino vere v RKC, z zlom pogosto srečeval (o čemer pozorni bralci ugotovitev raznih strokovnjakov, ki se ukvarjajo s problemom prikrievanja spolnih zlorab otrok in vlogo kardinala Ratzingerja pri tem, ne dvomijo). Duhovnik in eksorcist Paolo Scarafoni je poudaril, da

vse več ljudi prakticira satanizem in druge okultne rituale, ker so izgubili vero v cerkev, in da se zaradi vse večjega trpljenja človek zanaša na satana, saj naj bi le on rešil težave posameznika in družbe. Oba, tako Amorth kot tudi Scarafoni, pa sta si edina, da v boju proti satanu pomagata samo molitev in vera v boga (prav tam).

Ali je satanov duh (dim) res prisoten v prostorih Vatikana, je nevredno zdravorazumske razprave. Ali je prav on kriv za takšno število pedofilskih duhovnikov in še večje število nedolžnih žrtev med najmlajšimi, naj ugotavlja Vatikan sam (bilo pa bi pošteno, da ugotovitve posreduje svoji verujoči čredi). Dvomim pa, da je ravno satan tisti, ki je obsedel tudi vse škofe, nadškofe itd., da so pozabili na prijave nesrečnih žrtev spolnih zlorab in deviantnega klerika poslali v drugo župnijo ali škofijo, prijave pa založili v posebnih arhivih. Brez dvoma pa je treba priznati, da je ugotovitev papeža Benedikta XVI. o vse večji prisotnosti zla na svetu pravilna, svoje eksorciste pa bi lahko za začetek zadržal kar za vatikanskim obzidjem. Ker je satan del/produkt krščanske mistike in kot substanca enako oprijemljiv kot bog, je cerkev razlago o boju med dobrim in zlim kmalu izključila iz diskurza o tistem krivcu, ki je odgovoren za spolne zlorabe v katoliški cerkvi.

3.3.7 POROČILO JOHN JAY DRUGIČ

... je spolna revolucija res pokvarila cele generacije duhovnikov

Ko je kazalo, da bo katoliška cerkev s svojim vodstvom po desetletju neuspelega iskanja krivca za svojo sramoto končno priznala svojo odgovornost za spolne zlorabe, je John Jay College, na željo (in za 1,8 milijona dolarjev) ameriške Konference katoliških škofov (USCCB), izdal svoje drugo poročilo. Tokrat so raziskovalci univerze na podlagi med leti 1950 in 2010 zbranih podatkov prišli do novih zanimivih odkritij o spolnih zlorabah in vlogi duhovnikov v njih. Če so se raziskovalci v prvem poročilu usmerili v opis in obseg problema zlorab, je drugo poročilo usmerjeno v odgovor na vprašanje, kateri dejavniki so vplivali na spolne zlorabe otrok s strani klerikov v času med letoma 1950 in 2010. Zato so za pripravo empirične študije zbrali podatke o številu zlorab, geografski in časovni porazdelitvi prestopkov, karakteristikah duhovnikov, proti katerim so bile vložene pritožbe, in mladoletnikih, ki so bili zlorabljeni, odzivu katoliške cerkve na obtožbe in o finančnih posledicah, ki so jih povzročile zlorabe. Druga študija naj bi tako, s povezovanjem sociološko-kulturnih, psiholoških,

situacijskih in organizacijskih dejavnikov, ponudila odgovor na vprašanje, zakaj je do spolnih zlorab otrok s strani klerikov sploh prišlo (John Jay College 2011).

Raziskavo, za katero so pridobili podatke z uporabo kombinacije empiričnih (kvalitativnih in kvantitativnih) pristopov, so usmerili v obdobje šestdesetih in sedemdesetih let prejšnjega stoletja. Raziskovalci so želeli ugotoviti, kaj je povzročilo povečanje zlorab v šestdesetih z dosegom vrha v sedemdesetih in kaj je bil vzrok za drastično zmanjšanje zlorab proti koncu osemdesetih prejšnjega stoletja. Na podlagi že pridobljenih podatkov iz prvega poročila, ki so služili kot primarni vir, so raziskovalci opravili še: 1.) longitudinalno analizo podatkovnih sklopov različnih oblik asocialnega vedenja (npr. kriminala, ločitev, izvenzakonske spolnosti) v omenjenem obdobju; 2.) analizo strukture semenišč v tem obdobju (zgodovina semenišč, razvoj slušateljev, kurikulum, mnenja vodij semenišč); 3.) ankete in intervjuje z neaktivnimi duhovniki, ki so bili obtoženi zlorab, in tistimi, ki so aktivni, vendar niso bili obtoženi; 4.) intervjuje in primarne podatke iz študije o psihologiji ameriških duhovnikov, ki jo je leta 1971 opravila univerza Loyola; 5.) raziskavo o žrtvah, pomoči zlorabljenim in vedenjskih spremembah zlorabljenih; 6.) raziskavo o politiki delovanja cerkvenega vodstva po letu 1985; 7.) analizo kliničnih ugotovitev iz treh centrov za zdravljenje, kjer so zdravili tiste klerike, ki so zlorabljali otroke, in tudi tiste, ki so bili na zdravljenju zaradi drugih vedenjskih težav (John Jay College 2011, 2). Temeljne ugotovitve zadnjega poročila o spolnih zlorabah otrok lahko strnemo glede na:

1) Zgodovinski in sociokulturni kontekst

V tem delu raziskovalci ugotavljajo, da je vrhunec krize kleriških spolnih zlorab otrok zgodovinski problem, predvsem zaradi dejstva, da se je število incidentov na letni ravni stalno povečevalo od sredine šestdesetih do konca sedemdesetih let, dokler v sredini osemdesetih ni prišlo do upadanja. Ugotovili so, da je prihajalo do velikih zamud pri prijavljanju spolnih zlorab. Tako so bili incidenti prijavljeni šele desetletja po zlorabi. Navkljub poznim prijavam pa zlorabe večinoma spadajo v omenjeno časovno obdobje. Vzrok za povečano število spolnih zlorab v omenjenem obdobju so bile splošne socialne spremembe, ki jih je bila deležna ameriška družba. Zato je povečanje števila zlorab v katoliški cerkvi povezano s povečanjem deviantnega vedenja zaradi uporabe drog in kriminala, prav tako pa je v skladu s spremembami v socialnem vedenju, saj se je evidentno povečalo prakticiranje predzakonske spolnosti in število ločitev. Proti koncu osemdesetih let se je v ameriški družbi povečalo znanje o viktimizaciji in

razumevanje o storjeni škodi, ki so jo zlorabe povzročile otrokom, zato so bili spremenjeni zakoni, ki so obravnavali posilstvo in spolne zlorabe otrok. Raziskovalci so nadalje ugotovili, da karakteristične značilnosti katoliške cerkve, kot so celibat, čistost in izključno moška duhovščina, v času največjega števila zlorab niso bile vzrok za krizo duhovščine.

2) Pomen izobraževanja v semeniščih

Izkazalo se je, da semeniščniki, ki so bili posvečeni v duhovnike v tridesetih, štiridesetih in petdesetih letih prejšnjega stoletja, niso zlorabljali pred kritičnim obdobjem, medtem ko so tisti, ki so bili posvečeni v duhovnike malo pred kritičnim obdobjem, predvsem zaradi družbenih vplivov hitreje začeli prakticirati deviantno spolnost z otroki. Zanimiva je ugotovitev, da so bili tisti semeniščniki, ki so se udeleževali (znotraj kurikulumu šole) seminarja o konstituiranju človeka, statistično manjkrat udeleženi pri spolnih zlorabah kot tisti, ki teh seminarjev niso obiskovali. Mnogo obtoženih duhovnikov je začelo spolno zlorabljati otroke več let po posvetitvi v duhovnika, vzrok so raziskovalci našli v stresu pri delu, socialni izolaciji, zmanjšanih kontaktih z vrstniki in pomanjkanju strokovnih (psiholoških) svetovalcev, ki bi jim svetovali pri težavah, s katerimi so se srečevali.

3) Individualne in psihološke dejavnike

Ugotovljeno je, da je manj kot pet odstotkov duhovnikov, obtoženih spolnih zlorab otrok, pedofilov, zato je posploševanje v diskurzu o »pedofilskih duhovnikih netočno« (prav tam, 3). Spolne aktivnosti, ki so v nasprotju s celibatom, je priznalo osemdeset odstotkov vseh tistih duhovnikov, ki so se udeleževali psihološkega zdravljenja, vendar so bili v večini primerov spolni partnerji odrasle osebe, kar velja tudi za vse tiste duhovnike, ki so imeli spolne odnose pred šolanjem ali med njim, saj so s spolnimi aktivnostmi nadaljevali tudi po posvetitvi v duhovnika. Zanimivi pa sta ugotovitvi, da vsi tisti duhovniki, ki so imeli istospolne izkušnje pred šolanjem ali med njim in so s spolno prakso nadaljevali tudi po posvetitvi, niso statistično bolj nagnjeni k spolnim zlorabam otrok kot ostali duhovniki in da so homoseksualni duhovniki v večini primerov iskali partnerje med odraslimi osebami. Raziskava je pokazala, da so duhovniki, ki so sami doživeli spolno zlorabo v mladosti, prej zlorabili otroke kot tisti, ki zlorabe v otroštvu niso doživeli. Pomanjkanje socialnih vezi in negativen odnos do spolnosti v družini sta imela močan vpliv na bodočega klerika, saj je ugotovljeno, da so imeli tisti duhovniki, posvečeni v štiridesetih in petdesetih letih prejšnjega stoletja, zaradi odnosov v družini kasneje težave s svojo intimnostjo (prav tam, 3–4).

4) Organizacijske dejavnike

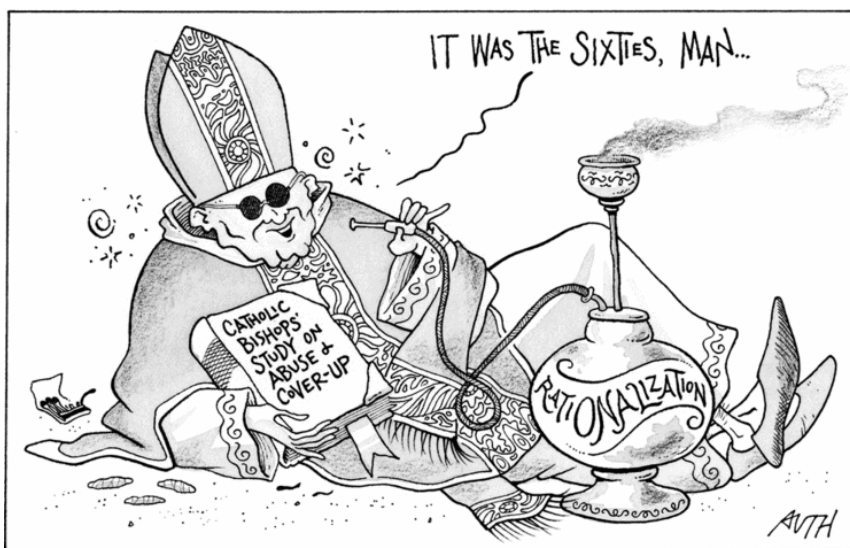
Analiza je pokazala, da so spolne zlorabe otrok, ki so se zgodile pred letom 1985, starši prijavili takoj, medtem ko so bile zlorabe, ki so se zgodile po sredini devetdesetih let, prijavljene deset ali dvajset let kasneje. Ugotovljeno je, da so v teh primerih prijave vlagali odvetniki žrtev in da se je večina prijavljenih primerov zgodila pred tridesetimi oziroma štiridesetimi leti. Iz raziskave je razvidno, da so do leta 1985 škofje vedeli, da so zlorabe otrok problem katoliške cerkve, vendar niso vedeli za njihov obseg. Čeprav se je osemdeset odstotkov danes znanih primerov zlorab zgodilo pred omenjenim letom, je bilo v času do leta 1985 škofom prijavljenih le šest odstotkov primerov. Ob prijavi zlorab so se škofje takoj odzvali, vendar je bilo njihovo reševanje, kot so ugotovili raziskovalci, usmerjeno v rehabilitacijo duhovnikov, ne pa na žrtve zlorab. Podatki kažejo tudi na dejstvo, da se cerkveno vodstvo z žrtvami ni srečevalo. Vzrok za takšen odnos je skrit v nepoznavanju posledic, ki jih zloraba povzroči žrtvi, kar pa se je po letu 1990 spremenilo, saj se je povečalo poznavanje posledic zlorab v družbi na splošno, s tem pa tudi odnos cerkvenega vodstva do nedolžnih žrtev. Za uspešno reševanje spolnih zlorab so ameriški škofje (1992) sprejeli pet načel (John Jay College 2011), po katerih so morali škofje: a) se nemudoma odzvati na obtožbe zlorab, če je obstajalo razumno prepričanje, da je prišlo do zlorabe; b) če je bila trditev o zlorabi podprta z dokazi, storilca odstraniti od duhovniških dolžnosti in ga napotiti na ustrezno zdravljenje; c) izpolniti obveznosti do kazenske prijave državnim organom in sodelovati v preiskavi; d) vzpostaviti stik z žrtvijo in njeno družino in poskrbeti za njihovo boljše duhovno in čustveno počutje; e) v mejah spoštovanja zasebnosti posameznika o zlorabah javno spregovoriti z ostalimi člani skupnosti (prav tam, 4). V poročilu so poudarili, da so škofje največkrat preiskovali prijave zlorab znotraj institucije in da primerov niso posredovali zunanjim/državnim kazensko-pravnim organom. S tem so bili marsikateri ukrepi, ki so jih izvajali škofje, netransparentni širši javnosti. Prav tako se niso posluževali s kanonskim pravom določenih kazni za zlorabe (pravična kazen ali odslopitev iz kleriškega stanu), ker so bili postopki komplicirani in dolgotrajni, vendar pa so o sprejetih ukrepih za preprečevanje spolnih zlorab otrok redno poročali na srečanjih ameriških škofov. Dejstvo je, da so bili nekateri škofje pri reševanju primerov spolnih zlorab pravi »inovatorji«, medtem ko nekateri niso prepoznali pomena njihovega hitrega reševanja. Ravno slednji so bili tarča medijskih poročanj in zaradi njih se je ustvarila slika v javnosti, da katoliški škofje za reševanje tako občutljivega problema, kot so spolne zlorabe otrok, ne storijo dovolj (ali nič).

5) Situacijske dejavnike in preventivno politiko

Raziskovalci so ugotovili, da morajo biti izpolnjeni trije pogoji, da pride do spolne zlorabe. Prvič, obstajati mora oseba, ki je motivirana, da izvrši dejanje zlorabe, drugič, obstajati mora potencialna žrtev, zadnji pogoj pa je pomanjkanje kompetentnih nadzornikov. Zato je preventivno usposabljanje vseh treh subjektov primarnega pomena za zmanjševanje števila spolnih zlorab, prav tako morajo duhovniki tudi po posvetitvi obnavljati svoje znanje in razumevanje konstituiranja človeka. Če želi cerkvena oblast sprejetje njenih prizadevanj pri reševanju zlorab s strani javnosti, morajo biti njihova dejanja neposredna in transparentna. Šele ko bo javnost politiko cerkve in odzive cerkvene oblasti na zlorabe razumela kot rutinske, bo trud cerkve poplačan (John Jay College 2011, 5).

Zadnje poročilo o spolnih zlorabah je javnosti z nesebično pomočjo ameriških katoliških škofov in z dokumenti, ki so jih posredovali raziskovalcem, odprlo novo obzorje pri iskanju krivcev za deviantne dogodke v cerkvi. Vendar pa so »nova obzorja« naletela na kritike prav tistih, ki se jih spoznanja najbolj tičejo (Roberts 2011). Žrtve zlorab, njihovi odvetniki in vsi tisti, ki so v vseh letih spolnih zlorab zbrali enormne količine dokaznega gradiva o zlorabah, delovanju cerkve in njihovega vodstva, opozarjajo bralce (in razlagalce) poročila, da je potrebno k njemu pristopiti z določeno skepsjo in previdnostjo. Trdijo namreč, da sta izvor in analiza primarnih podatkov o spolnih zlorabah (tudi tistih za pripravo poročila 2004) dvomljiva, saj so se raziskovalci osredotočili le na informacije, ki so jih prejeli od škofov. Zanesljivost teh podatkov je namreč postala vprašljiva predvsem po poročilu filadelfijskega sodišča in neodvisnega raziskovalca, da uradni predstavniki ene od nadškofij (v Filadelfiji) niso prijavili ducatov obtoženih duhovnikov, ki bi bili po zakonu obtoženi spolnih zlorab in na podlagi dokazov tudi obsojeni. Na drugi strani pa je v pridobivanje in zanesljivost podatkov podvomila celo ena od raziskovalk, ki je sodelovala v intervjujih za potrebe zadnjega poročila. Raziskovalka je na vprašanje, kako zanesljivi so podatki, ki so jih pridobili od tistih nadškofov, ki so bili tudi sami udeleženi v preiskavi, odgovorila, da so raziskovalci podobne odgovore o spolnih zlorabah dobivali od nadškofij po vsej Ameriki. Po drugi strani pa različni strokovnjaki trdijo, da so ugotovitve v poročilu, ki kažejo, da so za povečanje spolnih zlorab krive socialne in kulturne spremembe v tem obdobju, dvomljive in nedokazljive. Prepričani so namreč, da je sklicevanje na vpliv družbenih sprememb na katoliške duhovnike in njihove zlorabe v Ameriki

neutemeljeno, saj so se v ostalih državah sveta v istem času in v enaki obliki pojavile spolne zlorabe otrok v družbi, kjer takšnih socialnih in kulturnih pretresov ni bilo (vsaj ne v takšni obliki). Večina kritikov pa se strinja, da primanjkuje predvsem raziskav, ki bi poglobljeno obravnavale in pojasnile vprašanja, zakaj je cerkvena oblast prikrivala spolne zlorabe otrok, deviantne klerike in njihovo početje pa toliko časa tolerirala (prav tam). Po mnenju kritikov je najboljši komentar na ugotovitve univerze John Jay podal Tony Auth (2011) v svoji karikaturi (razsodbo o avtorjevem zadetku v bistvo poročila prepuščam morebitnemu bralcu tega magistrskega dela).

5-20-11 THE PHILADELPHIA INQUIRER. UNIVERSAL UCLICK.

Da je bilo energije (in denarja), vložene v ohranjanje čistega obraza odgovornih v katoliški cerkvi, veliko, ni dvoma. Ko je družba ob vsakem novem škandalu pričakovala, da se bo v glavah odgovornih zganil krščanski duh milosti, pravičnosti in ne nazadnje bogaboječnosti, se je uštel. Ni samo družba Združenih držav Amerike tista, ki je doživela kruto spoznanje o svojih katoliških pastirjih, celoten svet se je namreč soočal s spoznanji, da zlorabe niso zgolj lokalne (tam čez lužo) in da je tudi zibelka krščanstva prežeta s pedofilskimi kleriki in njihovimi žrtvami. Irska je poleg ZDA prva doživela podobno tragično spoznanje o pedofiliji v katoliški cerkvi na evropskih tleh, pa tudi Avstrija, Nemčija, Belgija, Italija, Nizozemska itd., in da ne pozabimo, tudi Slovenija, so države, ki so doživele prijave stotin žrtev spolnih zlorab svojih katoliških duhovnikov.

In kako se je evropska katoliška cerkev odzvala na vse obtožbe? Enostavno. Zanikala je vsakršno prikrivanje zlorab v preteklosti, zavračala trditve, da so si z denarjem (in morda tudi s subtilnimi grožnjami) kupovali/zagotovili molk pri žrtvah, zavračala je vsako odgovornost nadrejenih ter zanikala odgovornost institucije v odnosu do deviantnih duhovnikov in žrtev. Edino, kar je cerkev odkrito priznala, je dejstvo, da želijo nekatere družbene strukture zmanjšati ugled cerkve kot edine institucije, ki v poznomodernem svetu vzgaja človeka v strpnosti, spoštovanju človekovih pravic in kot moralna avtoriteta skrbi, da svet ne bi skrenil z (dobre stare) krščanske poti.

Reakcijo katoliške cerkve na obtožbe o spolnih zlorabah na evropskih tleh lahko analiziramo s pomočjo raziskave, ki jo je opravila neodvisna Deetmanova preiskovalna komisija na Nizozemskem (Deetman 2011). Ugotovitve komisije so bile za nizozemsko družbo in katoliško cerkev šokantne. V raziskavi je zaobjela obdobje od leta 1945 do sredine 2010 in vanjo vključila vse žrtve, ki so bile v času zlorabe mlajše od 18 let in za katere so bile odgovorne osebe, ki so delovale v okviru nizozemske katoliške cerkve: duhovniki, menihi, pastoralni delavci in posvetni delavci, ki so bili tu zaposleni. Komisija je na podlagi empiričnih podatkov iz cerkvenih poročil o spolnih zlorabah otrok in ankete, ki jo je razdelila med 34.234 Nizozemcev (med tiste, ki so spolne zlorabe prijavili, in druge iz izbranega vzorca populacije), starejših od štirideset let. Komisija je ugotovila, da:

- je en od desetih (9,7 %) Nizozemcev, starejših od štirideset let, pred osemnajstim letom starosti doživel eno od oblik spolne zlorabe s strani starejše osebe, ki ni bila družinski član;
- je neprostoVOLjno spolno izkušnjo pred osemnajstim letom s storilcem, ki je služboval v katoliški cerkvi, doživelo od 0,3 do 0,9 % Nizozemcev, starejših od štirideset let;
- je skupno število ugotovljenih spolnih zlorab otrok (vseh oblik), v katere so vpleteni uslužbenci katoliške cerkve, nekaj deset tisoč (samo najtežjih oblik zlorab, kjer je prišlo do penetracije, so ugotovili več tisoč);
- se je tveganje spolne zlorabe povečalo za dvakrat, če je otrok preživel del mladosti v eni od institucij (večjih razlik v številu zlorab glede na to, ali so bili otroci v katoliški ali kateri drugi instituciji, ni bilo, vseeno pa se je tveganje zlorabe povečalo z 9,7 % na 22 %); komisija je tako velik odstotek pripisala

dejstvu, da so bili otroci v institucijah v stalni oskrbi (podnevi in ponoči), poleg tega pa starši niso bili prisotni;

- je bil specifičen problem v katoliških institucijah pomanjkanje zagotavljanja ustreznega nadzora nad zaposlenimi;
- je bilo v katoliških institucijah v času med leti 1945 in 1981 spolno zlorabljenih več deset tisoč otrok (Deetman 2011).

O odgovornosti cerkvenega vodstva je komisija ugotovila sledeče:

- Vodstvo cerkve na Nizozemskem je vedelo za primere spolnih zlorab otrok, vendar se ni zavedalo, kako resni so. Iz cerkvenih arhivov je bilo sicer razvidno, da so se nekateri škofje na problem zlorab odzvali odgovorno, medtem ko nekateri zlorabam niso posvečali posebne pozornosti.
- Organiziranost nizozemske katoliške cerkve temelji na avtonomiji vsake posamezne škofije. Škof je osebno odgovoren za dogajanje v njej, in sicer le svetemu sedežu v Vatikanu.
- Čeprav je bila besedna zveza »spolna zloraba« v nizozemski družbi do leta 2000 redko uporabljena, je bilo do sredine petdesetih let v cerkvenih arhivih veliko dokumentov, ki so pričali o »neprimernem spolnem vedenju« duhovnikov in redovnikov. Iz dokumentov je razvidno, da so bila v tem času že sprejeta pravila in predvideni ukrepi za izvajanje sankcij zoper pedofilske duhovnike v katoliški cerkvi. Navkljub skrbi za odpravo neprimernega spolnega vedenja duhovnikov pa komisija v cerkvenih arhivih ni našla nobenih dokazov o pomoči žrtvam spolnih zlorab. Cerkev je spolne zlorabe prikrivala javnosti v skladu s kulturo molka in v skladu z ohranjanjem statusa moralne avtoritete.
- Pristop cerkve do reševanja spolnih zlorab je bil neprimeren, saj jih je reševala zgolj na individualnem in ne na strukturnem nivoju.
- Nekateri storilci spolnih zlorab so bili podvrženi alkoholu ali drogam in so imeli finančne težave, drugim storilcem pa so bile diagnosticirane psihične deviacije že v času pred letom 1945. Ne eni in ne drugi niso bili zdravljeni s primernimi medicinskimi metodami ali psihiatričnim nadzorom.
- Navkljub jasnim standardom in pravilom v primeru spolnih zlorab v katoliških institucijah se je cerkveno vodstvo na zlorabe odzivalo z veliko mero prizanesljivosti do storilcev. Spolne zlorabe so bile namreč obravnavane kot del

samostanske/institucionalne kulture, storilci pa so bili le premeščeni v druge škofije.

- »Kultura molka« je bila izrazita predvsem tam, kjer je vladal močan *esprit de corps* (prav tam).

Komisija je pri pregledu arhiva katoliške cerkve in na podlagi spoznanj opravljene raziskave ugotovila, da odgovorne cerkvene avtoritete do spolnih zlorab otrok v katoliški cerkvi niso bile ignorantske, izpostavila pa je sledeči spoznanji: 1.) da je bil diskurz o spolnih zlorabah otrok v nizozemski družbi do leta 1980 tabu tema, ki se je zavijala v tančico lažne nevednosti. Katoliška cerkev je imela v tem času status zaprte strukture (administrativne in kulturne), vseeno pa je močno povezovala nizozemsko družbo. Prav ta vpetost cerkve v družbeno sfero je odvrnila verne katoliške Nizozemce od tega, da bi zaradi spolnih zlorab oskrunili dobro ime celotne katoliške skupnosti, v kateri so prebivali. Družbena in starševska strpnost in molk sta se odrazila v prikrivanju spolnih zlorab otrok v katoliški cerkvi, istočasno pa cerkvena oblast ni sprejela nobenih ustreznih ukrepov za preprečevanje novih zlorab in škandalov. 2.) da je bil škofov namestnik odgovoren za izvrševanje dogovorov med škofi in nadškofi. V primerih spolnih zlorab, ki so jih cerkveni organi preiskovali, je bil ravno on tisti, ki je urejal stike med žrtvami in storilci v posamezni škofiji. Čeprav so bili (nad)škofje o spolnih zlorabah obveščeni, so se izogibali soočenju žrtve s storilcem, prav tako niso sodelovali pri reševanju posameznega primera. Ravno zaradi te nezainteresiranosti cerkvenega vodstva je odgovornost pri sprejemanju odločitev/sodbe padla na rame običajnih duhovnikov/nadzornikov, ki pa primerov zlorab niso znali ali pa hoteli ustrezno zaključiti in storilcev sankcionirati. Ključni element pri reševanju pedofilskega škandala pa je bilo spoznanje, da cerkveni voditelji, ki so se ukvarjali z reševanjem spolnih zlorab, storilcev niso prijavljali policiji. Prijava storilca je tako ostala v domeni žrtve (oziroma njenih staršev), ki pa za takšen korak niso zmogle dovolj poguma. Tako so bile sankcije, ki so doletele storilce, izvršene v obliki premestitve, predčasne upokojitve aličasne razrešitve duhovniških obveznosti (prav tam).

Avtorji poročila so ugotovili, da je cerkvena oblast šele po letu 1990 začela uresničevati prakso soočanja žrtev in storilcev spolnih zlorab. Čeprav so storilci ob soočenju izrazili obžalovanje zaradi storjenih dejanj, je bilo potrebno celo desetletje, da se je cerkev žrtvam tudi opravičila in jim izplačala odškodnino za storjeno gorje. Komisija je

ugotovila, da je bila takšna reakcija cerkve v primeru zlorab le izogibanje morebitni materialni in moralni škodi. Iz enakih razlogov se je izogibala prijavi storilcev zlorabe policiji. Iz pregledanih dokumentov, ki jih je komisija pridobila od cerkve, je razvidna ustaljena praksa, da se je žrtvam grozilo, da o zlorabah ne bi govorile v javnosti, prav tako pa je jasno, da je do soočenja žrtve in odgovornega (nad)škofa prišlo le v primeru, ko so bile vse alternative izkoriščene oziroma ko je prizadeta stran grozila s prijavo policiji ali javnemu tožilstvu. Ne nazadnje nosijo del krivde za prikrivanje spolnih zlorab otrok tudi starši in skrbniki, ki v primeru zlorabe otrokom niso verjeli ali pa so jim svetovali, naj o izkušnji molčijo. Zabeleženi so primeri, ko je bila krivda za spolno zlorabo pripisana žrtvi/otroku, saj naj bi ta s svojim obnašanjem storilca izzval (prav tam).

Deetmanova preiskovalna komisija je v zaključku poročila nizozemski katoliški cerkvi kot deklarirani moralni avtoriteti svetovala, naj vsako prijavo spolne zlorabe obravnava s polno odgovornostjo, tako do žrtve kot tudi do celotne družbe. Takšno ravnanje je po njenem mnenju edino primerno za institucijo, ki sebe v sodobni družbi prikazuje kot varuha moralnih vrednot in standardov. Prav kršenje teh vrednot pa pri vernikih in nevernikih povzroča občutek zgroženosti. Ne nazadnje je komisija v raziskavi potrdila, da so bile tiste žrtve, ki so jih spolno zlorabili predstavniki katoliške cerkve, v večji duševni stiski kot tiste, ki so zlorabo doživele s strani drugih storilcev (prav tam).

3.4 NA KONCU NEVTRALIZIRATI NASTALO ŠKODO

... ko pastirji mirijo čredo

Vsakič, ko se je Vatikan stresel ob odkritju novih zlorab, je na plan potegnil pisma, okrožnice, inštrukcije, navodila in napotila, s katerimi je vodjem škofij in nadškofij svetoval, kako se je treba soočiti z nastalo situacijo. Na očitke javnosti, da cerkev ni storila dovolj za zaščito nedolžnih žrtev, je ta odgovarjala, da je samo ona sprejela vrsto ukrepov, katerih namen je bil preprečiti spolne zlorabe in zaščititi otroke, medtem ko druge institucije (Vatikanu so trn v peti predvsem ostale cerkve), ki jih ravno tako pretresajo pedofilski škandali, takšnih napotkov nimajo. In da je v njihovih trditvah kanček resnice, seveda pa tudi sprenevedanja, razkrivajo vsebine nekaterih dokumentov iz preteklosti. Šele ti dokumenti dajejo jasnejšo sliko o vedenju cerkvenega vodstva o spolnih zlorabah otrok (seveda s predpostavko, da so bili tako ali drugače objavljeni).

Pa vendar velja začeti z dogodkom, ki je v sredini prejšnjega stoletja želel cerkev in vero približati modernemu človeku.

3.4.1 VATIKAN II

Drugi vatikanski vesoljni cerkveni zbor (Drugi vatikanski koncil, tudi Vatikan II, med leti 1962 in 1965) je (naj bi) temeljito moderniziral cerkev in jo na podlagi razumevanja socialnih sprememb v svetu tudi prenovil. Vsaj takšen je bil namen papež Janeza XXIII., ki pa konca koncila ni dočakal. Zanimivo je, da je bil drugi vatikanski koncil sklican manj kot sto let po prvem koncilu (Vatikan I)⁶⁷ in da je s tem sprožil val negotovanja v krogu katoliških tradicionalistov, ki so trdili, da zaradi razglasitve papeške nezmotljivosti, ki je bila sprejeta na prvem koncilu, drugi vatikanski koncil sploh ni potreben. Ostali, liberalnejši udeleženci pa so prenavo podpirali in uspeli koncil nadaljevati tudi po smrti papeža Janeza XXIII. Njegov naslednik papež Pavel VI. je sledil usmeritvi predhodnika, ki je želel »odpreti okna in Cerkev temeljito prevetriti« (Greeley 1998). Najpomembnejše sklepe pokoncilske cerkve lahko zožimo na naslednje:

- temeljita prenova poteka liturgije, uvedba domačega jezika v bogoslužje in konec prevlade latinskega jezika;
- večja in aktivnejša vloga laikov pri bogoslužju in opravljanju cerkvenih zadev, razvoj cerkve v bolj demokratični smeri;
- aktualizacija službe stalnega diakona (ki ni le del karijerne poti klerikov);
- ekumensko zблиževanje različnih krščanskih cerkva in manjših krščanskih skupnosti;
- uvedba dialoga z nekrščanskimi verami. Ta sklep je bil »revolucionaren«, saj so druge vere pred koncilom veljale za zmote, po koncilu pa je rimskokatoliška cerkev tudi v drugih verah začela priznavati določene elemente božjega

---

⁶⁷ Omeniti velja, da je bilo vseh katoliških ekumenskih koncilov enaindvajset. Vatikan I in II sta bila zadnja in edina, ki sta potekala v baziliki svetega Petra v Vatikanu. Bila sta tudi edina v 19. in 20. stoletju. Drugi vatikanski koncil je odprl papež Janez XXIII., 11. oktobra 1962, zaključil pa ga je papež Pavel VI., 8. decembra 1965. Med udeleženci (2625), ki so sodelovali na drugem vatikanskem koncilu, so bili prisotni tudi kardinal Giovanni Battista Montini (bodoči papež Pavel VI.), nadškof Albino Luciani (kasneje papež Janez Pavel I.), nadškof Karol Wojtyła (papež Janez Pavel II.) in oče Joseph Ratzinger (zadnji papež, Benedikt XVI.), ki je na koncilu sodeloval kot teološki svetovalec (povzeto po http://en.wikipedia.org/wiki/Second_Vatican_Council).

razodetja. Seveda pa je božje razodetje v krščanstvu bolj popolno kot v drugih verah (prav tam).

Sklepi so povzetki štirih temeljnih dokumentov, ki so nastali med samim koncilom in po njem in so odražali željo po spremembah v katoliški cerkvi. Ti dokumenti so: *Lumen Gentium* (dogmatična konstitucija o cerkvi), *Dei Verbum* (dogmatična konstitucija o božjem razodetju), *Sacrosanctum Concilium* (konstitucija o sveti liturgiji) in *Grandum et Spes* (konstitucija o cerkvi v sodobnem svetu). Kvaternik (2005) ugotavlja, da lahko drugi vatikanski koncil štejemo za najpomembnejši dogodek v zgodovini cerkve v dvajsetem stoletju, saj je »njegov pomen v tem, da je zaznal in teološko ovrednotil nove ideje in tokove in vzpostavil novo razmerje do sveta« (2005, 8). Kvaternik najpomembnejše novosti, ki jih je prinesel koncil, vidi v tem, da se je izoblikovala nova ekleziologija, v kateri je bil večji poudarek dan pastoralni. Pomen koncila vidi tudi v vračanju k virom, dialogu in ekumenizmu ter iskrenem iskanju uresničevanja »inkarnacije Cerkve v svet« (prav tam). Pomembne za moje delo so okrožnice, ki jih je Vatikan izdal po koncilu, saj kar pet dokumentov⁶⁸ govori o življenju, šolanju, službi in delu duhovnikov in misijonarjev. Še bolj pa je zanimivo dejstvo, da so bili ti dokumenti sprejeti ravno v obdobju, ki ga je zaznamoval vrhunec spolnih zlorab otrok po celem svetu. In če je bila želja papeža Janeza XXIII. prevetrili cerkev z odpiranjem oken, bi bilo brez dvoma bolje, če bi jo že takrat prevetrili s sankcioniranjem duhovnikov, ki so zlorabljali otroke, zaupane v njihovo duhovno (!) oskrbo. S takšnim odnosom do žrtev in vernikov bi se cerkev brez dvoma bolj približala vernikom kot s konstitucijami, okrožnicami in drugimi dokumenti, ki niso mogli poboljšati npravi nekaterih spolnih deviantnežev, varno skritih za cerkvenimi obzidji. Predvsem pa jim ne bi bilo treba zlorab prikrivati in z molkom motivirati storilcev, da so dejanja ponavljali brez strahu pred sankcijo in jih celo intenzivirali. In ko bodo vatikanski veljaki naslednjič poklicali koncilске očete na vesoljni zbor, upam, da bodo najprej »pometli pred svojim pragom« že tu, na zemeljskih tleh.

---

⁶⁸ Te okrožnice so *Perfectae Caritatis* (o verskem življenju), *Optatam Totius* (o šolanju duhovnikov), *Presbyterorum Ordinis* (o življenju duhovnikov), *Christus Dominus* (o pastirski službi škofov), *Ad Gentes Divinus* (o misijonarskem delu) (Documents of the II Vatican Council).

3.4.2 *SACRAMENTORUM SANCTITATIS TUTELA/Gravioribus delictis*

... varovanje svetosti zakramentov in hudi zločini

Če naj bi drugi vatikanski koncil zbližal in poenotil krščansko cerkev ter jo moderniziral, naj bi konec aprila leta 2001 izdano apostolsko pismo – motu proprio⁶⁹ *Sacramentorum sanctitatis tutela* (med drugim) poskrbelo tudi za odkrivanje in sankcioniranje pedofilije in drugih spolnih zlorab v cerkvenih vrstah. Papež Janez Pavel II., ki je avtor tega dokumenta, je spolno zlorabo otrok pred osemnajstim letom označil za hud prekršek, ki ob potrjenem sumu takoj preide pod ekskluzivno pristojnost Kongregacije za nauk vere. Papež je poleg dviga starosti zlorabljenega otroka s šestnajst na osemnajst let (kar zagovorniki cerkve radi poudarijo) dopustil tudi možnost prijave spolne zlorabe deset let po dopolnjenem osemnajstem letu. Nove norme, ki so obravnavale posebno hude delikte v katoliški cerkvi (*Normae de delictis gravioribus*) in ki so dopolnjevale Zakonik cerkvenega prava iz leta 1983, je sredi maja istega leta v obliki pisma napisal in naslovil na vse rimskokatoliške nadškofe sam prefekt Kongregacije za doktrino vere kardinal Joseph Ratzinger (v sodelovanju z nadškofom in sekretarjem Kongregacije, Tarcisio Bertonejem) (Doyle 2008, 1). To pismo je:

- obveščalo vse škofe o vsebini novega zakona in o novih zakonih in procedurah/postopkih, sprejetih za reševanje spolnih zlorab otrok in drugih težkih deliktov;
- nadomestilo dokument (*Instructio*) z naslovom *Crimen Sollicitationis* (zaradi njegove vloge pri prikrivanju spolnih zlorab otrok s strani katoliških duhovnikov, predvsem pa cerkvenega vodstva, ga obravnavam v naslednjem poglavju), ki je bil v veljavi od leta 1962 (oziroma 1922) do leta 2001 (*L'Osservatore Romano*, 2010).

Tako huda kazniva dejanja zoper svete zakramente po določilu motu propria in cerkvenem zakonu zagreši tisti duhovnik (ZCP 2006), ki

- svete podobne kruha in vina odvrže, jih s svetoskrunskim namenom vzame ali obdrži – kan. 1367;
- ni povzdignjen v duhovniški red, pa poskuša opraviti liturgično opravilo evharistične daritve oziroma to hlini – kan. 1378 in kan. 1379;

---

⁶⁹ *Motu proprio* prisl. [lat] »iz svojega nagiba«, brez tujih pobud (tudi ime za papeške poslanice ali manj pomembna pisma) (VST 2002, 762).

- somašuje z duhovniki ali služabniki cerkva in cerkvenih skupnosti, ki niso v polnem občestvu s katoliško Cerkvijo – kan. 908;
- posveti le eno snov brez druge ali tudi obe izven evharističnega opravila – kan. 927.

Zoper zakrament svete spovedi (ZCP 2006, 539–541) pa se pregreši tisti, ki

- ravna proti predpisu v kan. 977 (»Odveza soudeleženca pri grehu zoper šesto božjo zapoved je neveljavna, razen v smrtni nevarnosti«) – kan. 1378 § 1.;
- pri sami spovedi, ob priložnosti ali pod pretvezo spovedi spovedanca zapeljuje h grehu proti šesti božji zapovedi – kan. 1387;
- neposredno ali posredno prekrši spovedno molčečnost – kan. 1388;
- snema in distribuira spoved s kakršno koli tehnično napravo (*Sacramentorum Sanctitatis Tutela* 2001).

Da pa spolne zlorabe le ne bi bile povsem izključene iz nabora hudih zločinov, je zapisano, da spadajo v pristojnost Kongregacije za nauk vere tudi dejanja, ki

- so v nasprotju s šesto božjo zapovedjo in so jih izvršili kleriki z mladoletniki pod osemnajstim letom starosti.

Z novim dokumentom je prišlo do spremembe tudi v kan. 1362 § 1, kjer je zapisano, da »kazenska tožba zastara v treh letih, razen če gre za: 2. tožbo zaradi kaznivih dejanj, naštetih v kan. 1394, 1395, 1397, 1398, ki zastara v petih letih« (ZCP 2006, 533). Zastaralni rok se je namreč po novem podaljšal na deset let, teči pa začne takoj po dopolnjenem osemnajstem letu žrtve (*Sacramentorum Sanctitatis Tutela* 2001, 3–4).

Ker se število prijav spolnih zlorab ni zmanjševalo in ker je bilo jasno, da se cerkvene oblasti navkljub sprejetim navodilom o takojšnjem reševanju primerov spolnih zlorab ne odzivajo v skladu z navodili, je Vatikan oziroma papež Benedikt XVI. leta 2010 dopolnil seznam hudih zločinov, ki so prešli v pristojnost Kongregacije za nauk vere in bi se morali reševati prioritarno. V »Navodilih Kongregacije za nauk vere za razumevanje temeljnih postopkov za reševanje spolnih zlorab«, ki so »namenjena laikom in nepoznavalcem cerkvenega prava« in ki sta jih podpisala prefekt Kongregacije, kardinal William Levada in sekretar nadškof Luis Ladaria, je zapisano, da:

- škofije preiskujejo vsak sum spolne zlorabe mladoletne osebe s strani klerika;

- primer ob potrjenem sumu preide pod pristojnost Kongregacije za nauk vere, ob tem pa mora krajevni škof podati vse potrebne informacije in mnenje o izvedenih postopkih in ukrepih;
- je treba pri prijavi kaznivih dejanj vedno upoštevati državno zakonodajo;
- lahko škof v uvodnem delu postopka in dokler primer ni zaključen odredi ustrezne varnostne ukrepe za zaščito skupnosti (Kongregacija za nauk vere 2010).

V nadaljevanju postopka, ko Kongregacija za nauk vere preuči primer suma spolne zlorabe, lahko krajevnega škofa pooblasti:

- za vodenje kazenskega sodnega postopka pred krajevnim cerkvenim sodiščem (pritožbe morajo biti vložene na sodišču Kongregacije za nauk vere);
- za vodenje upravnega postopka pred delegatom krajevnega škofa in dvema prisednikoma (pri tem ima osumljeni duhovnik vpogled v dokaze, odgovarja na obtožbe in ima možnost pritožbe na Kongregacijo za nauk vere, katere razsodba je dokončna) (prav tam).

Ob spoznani krivdi je lahko duhovnik obsojen na določeno število kanoničnih kazni tako po sodnem kot tudi po upravnem postopku. Najhujša kazen je odpustitev iz kleriškega stanu. Če so primeri spolnih zlorab posebej hudi in je klerik v civilnem kazenskem postopku spoznan za krivega, lahko Kongregacija za nauk vere primer posreduje neposredno papežu, ki je pristojen za izdajo odloka o odpustitvi *ex officio* iz kleriškega stanu, ali pa lahko prošnji obtoženih duhovnikov, »ki zavedajoč se storjenih kaznivih dejanj, prosijo za spregled od duhovniških dolžnosti in za vrnitev v laiški stan«, ugotovi za dobro cerkve – *pro bono Ecclesiae* (prav tam). Med pomembnejšimi spremembami v dokumentu *Sacramentorum sanctitatis tutela* iz leta 2010, ki jih je predstavil papežev tiskovni predstavnik pater Federico Lombardi, so:

- podaljšanje roka prijave kaznivega dejanja spolne zlorabe z desetih na dvajset let;
- izenačenje teže zločina spolne zlorabe duševno zaostale osebe z zlorabo mladoletne osebe;
- posedovanje in razširjanje otroške pornografije ter poskus mašniškega posvečenja žensk, ki po dopolnilih kanonskega prava veljata za hud zločin.

Lombardi je v povezavi z objavljenimi določili pojasnil, da ta ne »obravnava« teme prijave suma kaznivega dejanja spolne zlorabe mladostnika civilnim oblastem, o čemer se v javnosti pogosto polemizira. Nova določila so namreč notranja pravila cerkvenega prava, ki so v izključni pristojnosti Cerkve.«. Ob tem je dodal, da »velja določilo iz smernic Kongregacije za nauk vere v boju zoper zlorabo otrok, ki so v veljavi že od leta 2003 in ki določajo, da je treba zlorabe otrok v skladu s civilno zakonodajo vedno prijaviti in da nikoli ne zastarajo« (Lombardi 2010). Pater Lombardi je slednjič poudaril, da so bila nova določila sprejeta po razkritju spolnih deliktov katoliških klerikov, storjenih v preteklosti. Zanimivo je, da je cerkev smernice za boj zoper zlorabo otrok sprejela leta 2003, vendar javnost z njimi ni bila seznanjena. Lombardi je poudaril, da se je »Sveti sedež za ta korak odločil po tem, ko se je nanj vsul plaz kritik zaradi domnevno neustreznega obravnavanja spolnih zlorab mladostnikov s strani duhovnikov ter zaradi domnevnega skrivanja teh kaznivih dejanj« (prav tam). Nova določila naj bi tako zagotovila strogo, dosledno in učinkovito obravnavo spolnih zlorab otrok.

Že leto pred sprejetjem smernic za boj zoper spolne zlorabe otrok je Rossetti (katoliški duhovnik, psiholog, izvedenec za psihično in duševno zdravje duhovnikov in takratni predstojnik Inštituta svetega Luke v Marylandu) zapisal, da je za reševanje škandala spolnih zlorab otrok s strani duhovščine in v družbi na splošno potreben kompleksen pristop (Rossetti 2002). Avtor trdi, da vsakršna uporaba preprostih pristopov k problemu spolnih zlorab in sprejemanje enostavnih rešitev za njihovo odpravo neizogibno vodi v še večje trpljenje prizadetih posameznikov. Izrazil je upanje, da bosta cerkev in družba s poglobljeno raziskavo o vzrokih zlorab uspeli preprečiti ponovitev preteklih napak in nastanek novih, za prizadete otroke še hujših zlorab. Pri iskanju rešitev za omejitev in odpravo zlorab otrok se je avtor posvetil petim najbolj pogostim trditvam o pedofilskih duhovnikih, ki predpostavljajo, da:

- so vsi, ki nadlegujejo otroke, pedofili in da so vsi pedofili neozdravljivi (to so nevarni ljudje, ki zlorablajo večje število otrok, in za takšne osebe ni rešitve);
- je verjetnost, da bodo duhovniki zlorabili otroka večja kot pri ostalih, ker so zavezani celibatu (celibat namreč pohabi človekovo spolnost, istočasno pa privablja večje število posameznikov s spolnimi težavami);

- je znotraj cerkvenih vrst toliko posameznikov, ki zlorablajo otroke, ker duhovniški celibat privablja posameznike s homoseksualno usmerjenostjo;
- ameriški nadškofje niso vredni zaupanja, ker prikrivajo spoznanja o spolnih zlorabah otrok in istočasno ne sledijo kazenskemu zakonu in odkritih primerov ne prijavijo civilnim oblastem;
- je edina rešitev za zaščito otrok pred spolnimi zlorabami odslovitve duhovnika iz cerkve (cerkev je pri premeščanju pedofilskih duhovnikov iz župnije v župnijo namreč ravnala skrajno neodgovorno in s tem omogočila nove spolne zlorabe otrok) (Rossetti 2002).

Avtor ugotavlja, da je v izjavah nekaj resnice, saj obstajajo posamezniki, ki otroke nadlegujejo in jih zlorablajo zaradi spolne usmerjenosti. Ti notorični storilci spolnih zlorab se po njegovih ugotovitvah upirajo psihološkemu zdravljenju, za razliko od drugih, ki uspejo svojo spolno usmerjenost po uspešnem zdravljenju obvladovati. Avtor opozarja, da je potrebno ločiti med pedofilom in tistim, ki zlorablja postpubertetne otroke. Verjame, da je z uspešnim zdravljenjem in nadzorom nad takšnim posameznikom mogoča njegova resocializacija in nadaljevanje opravljanja njegovega primarnega dela. Prav tako ugotavlja, da so se ameriški nadškofje aktivno lotili reševanja primerov spolnih zlorab otrok, ne dvomi pa, da so bile storjene določene napake, ki so privedle do negativnih reakcij družbe v odnosu do katoliške cerkve. Ta negativni odziv je po mnenju avtorja posledica naslednjih dejstev:

- Čustveni odziv staršev otrok, ki so bili spolno zlorabljeni, je močan, zato avtor predlaga, da cerkveni predstavniki bolj prisluhnejo staršem otrok, ki jih cerkvenim služabnikom ti zaupajo.
- Družba nadškofom pri urejanju njihovih notranjih (cerkvenih) zadev, povezanih z zlorabami, ne zaupa. Avtor vidi rešitev v povečani transparentnosti delovanja cerkvenega vodstva.
- Cerkvena oblast v posamezni škofiji ni bila pripravljena sodelovati s pravno oblastjo in vladnimi službami, zato je potrebno izboljšati komunikacijo in spoštovati odgovornost v sodelovanju med civilno oblastjo in cerkvenimi predstavniki.
- Družba od cerkvenih predstavnikov pričakuje, da predstavljajo skupnost duhovne popolnosti, ki je zaobljubljena celibatu in predstavlja prave kristjane.

Ko ta pričakovanja niso izpolnjena, pride do javnega linča. Edina rešitev je, da si cerkev prizadeva, da ostane ponižna in neomadeževana, kot se je zaobljubila v svojem temelju.

- Cerkev ima jasno doktrino o človeški spolnosti (devišstvo, kontracepcija, splav, zakon, istospolna usmerjenost itd.), ki je sodobna družba ne sprejema več. Takšna usoda čaka tudi Kristusov evangelij. Zato avtor predlaga, naj nadškofje izrazijo vero v edini evangelij, ki ga katoliška cerkev priznava, in o tem spregovorijo vernikom. Predvsem pa je pomembno, da cerkev še naprej pridiga sveto resnico (prav tam).

Rossetti svoje razmišljanje zaključi z željo, da bi bili vsi tisti deviantni duhovniki, ki so desetletja zlorabljali otroke in s svojimi dejanji zmanjševali zaupanje družbe v cerkev, »od nekje drugje« in ne del njihove duhovniške družine. Avtor ugotavlja, da je skrajni čas, da cerkev/duhovniki in družba začneta s skupnimi močmi premagovati takšno zlo, kot je spolna zloraba nedolžnega otroka (Rossetti 2002).

Laična družba pa lahko samo upa, da se bodo Rossettijeve želje uresničile in da bo institucionalno zlorabljanje otrok postalo del zgodovine.

3.4.3 IZZIVI ZA KATOLIŠKO CERKEV V NAŠIH KRAJIH

Poglejmo, kako se je zoper spolne zlorabe otrok, *post festum*, odzvala slovenska katoliška cerkev. Štefanič ml. v članku »Tako obvestiti škofa« (Družina 2006) bralca v uvodu seznanja z dezinformacijami,⁷⁰ ki jih o spolnih zlorabah klerikov in reakcijah cerkvenega vodstva na tovrstne pojave širijo slovenski mediji. Za pojasnitev delovanja slovenske katoliške cerkve v primeru zlorab mladoletnih oseb uporabi smernice (Slatinek 2010, 251), ki jih je sprejela Slovenska škofovska konferenca leta 2006. Ta namreč ugotavlja, da je spolnega zlorabljanja otrok in mladostnikov v celotni družbi na splošno vedno več, kar kaže na globoko krizo moralnih vrednot. Takšni dogodki so po prepričanju Slovenske škofovske konference posledica vedno hujšega materializma,

---

⁷⁰ »Obtožbe zaradi duhovniških kaznivih dejanj, ki so predmet sodne obravnave, namreč letijo na vse strani, tudi na "sam vrh" katoliške Cerkve, češ da so vodilni ljudje odgovorni za ta dejanja, saj ne želijo, "da se ti primeri razkrijejo, da se takšnim duhovnikom sodi, ampak želijo takšne zadeve skriti pod preprogo oziroma ščitijo duhovnike, ki počnejo kriminalna dejanja, jih premeščajo iz ene župnije v drugo, s tem pa jim samo omogočajo, da svoja kriminalna dejanja nadaljujejo še naprej", kot smo slišali v eni izmed televizijskih oddaj.« (Štefanič ml. v Družina 2006).

ideologije uživanja in spolnega razvrata, ki so za otroke in mlade pogubni, saj globoko ranijo njihovo dostojanstvo in celovitost (Štefanič ml. v Družina 2006). Cerkev in škofje se zato zavedajo, da morajo storiti vse, da pri izvajanju njihovih vzgojnih in izobraževalnih dejavnosti ne bi prišlo do spolnih zlorab, saj se ob duhovnikovi grešni spozabi povzroči moralna škoda, »hkrati pa tudi zatemni krščansko oznanilo in verodostojnost Cerkve ter povzroči veliko škodo cerkvenemu občestvu« (prav tam). Slovenska škofovska konferenca zato svetuje, naj ordinariji za preiskavo domnevnih spolnih zlorab nad otroki oziroma mladoletniki (ki naj bi jih zagrešili kleriki ali pastoralni delavci) v svojih škofijah imenujejo posebne pooblaščenca. Ti naj imajo pri preiskavi zlorabe vsa pooblastila, istočasno pa naj nastopajo tudi kot kontaktne osebe za državne organe pregona, če pa svojega dela ne zmorejo dovolj strokovno opraviti, lahko prosijo za pomoč psihologe, psihoterapevte, zdravnike, pravnike in teologe.

Ko oziroma če pride do zlorabe otrok znotraj cerkve, je vsakdo, ki je seznanjen z zlorabo, dolžan o tem obvestiti pooblaščenca ali škofa. Pooblaščenec mora po prejetju suma ali ovadbe prijavo takoj raziskati in stopiti v stik z žrtvijo, njenimi vzgojitelji ali skrbniki. Če se sum spolne zlorabe potrdi, se mora pooblaščenec pogovoriti še z osumljencem. Na podlagi vseh pridobljenih informacij lahko poišče učinkovito pomoč za prizadete in pot za nadaljevanje postopka (prav tam). V nadaljevanju postopka (ob potrjenem sumu spolne zlorabe) je treba:

- takoj obvestiti škofa ordinarija, ki, če je potrebno, zaščiti žrtev in/ali osumljenca, če sum ni prepričljiv;
- pri povečanem sumu in ob podani izjavi oškodovanca se sproži cerkvenopravna uvodna raziskava, v okviru katere se ugotovi, ali je potrebno osumljenca (klerika) v času preiskave oddaljiti od njegovega službenega mesta;
- po uvodni preiskavi in ob potrjenem sumu spolne zlorabe se primer prenese na sveti sedež: škof ordinarij ga posreduje apostolskemu sedežu (spolne zlorabe po navodilu Kongregacije za nauk vere zastarajo dvajset let po polnoletnosti žrtve);
- kadar je spolna zloraba mladoletne osebe ali več njih potrjena, se osumljencu (kleriku) svetuje, da se sam prijavi državnemu nosilcu kazanskega pregona oziroma zaprosi za pogovor z državnim tožilcem;
- škofov pooblaščenec ponudi žrtvi spolne zlorabe in njenim svojcem terapevtske in pastoralne oblike pomoči;

- storilec mora sprejeti tudi terapevtsko zdravljenje (škofovska konferenca meni, da je pedofilsko nagnjenje v sami strukturi neozdravljivo in da je efebofilija deloma ozdravljiva spolna motnja, vsekakor je zdravljenje po njenem mnenju nujno);
- pomoč je treba nuditi vsem prizadetim ljudem v območju župnije/škofije, kjer je do zlorabe prišlo;
- cerkvena kazen se kleriku naloži, če se mu dokaže kaznivo dejanje zlorabe, kar je neodvisno od kazenskega pregona in državnih sankcij, najhujša kazen pa je izključitev iz kleriškega stanu;
- kleriku, ki je preстал cerkveno kazen zaradi spolne zlorabe otrok, se ne zaupajo naloge, ki implicirajo stik z otroki in mladimi, pooblaščenec pa je odgovoren za njegovo spremljanje in upoštevanje omejevalnih ukrepov;
- pooblaščenca o oseba mora javnost o sumu zlorabe na primeren način obvestiti, da bi se zmanjšala škoda žrtvi in da ne pride do neupravičene diskriminacije storilcev (skrbeti mora za uravnoteženost med transparentnostjo in varovanjem zasebnosti med postopkom);
- cerkev mora pri vzgoji klerikov več pozornosti usmeriti v preprečevalne ukrepe (posebna pozornost velja tistim klerikom, ki izstopajo s svojim vedenjem);
- v primeru premestitve pedofilskih duhovnikov se zahteva princip obveščanja (velja za novega cerkvenega predstojnika);
- pri zlorabah s strani drugih zaposlenih v cerkvenih službah mora cerkev ustrezno postopati (Slatinek 2010, 253–258).

Cerkev se je (ne samo v Sloveniji) v svojih preventivnih ukrepih v boju zoper pedofilijo oziroma spolne zlorabe na splošno srečala tudi z vprašanjem odgovornosti, ki v konkretnem primeru ni moralna, temveč materialna. Vprašanje, ki je razburkalo mirne vode katoliškega vodstva, se namreč nanaša na izplačevanje odškodnin žrtvam spolnih zlorab. To je po nekaterih podatkih, ki so bili objavljeni predvsem v ameriškem prostoru, preseglo dve milijardi ameriških dolarjev. In česa se boji cerkvena oblast v Vatikanu? Najverjetneje obubožanja (zaradi česar bi morala papeško palico zamenjati z beraško)! Saje o vprašanju odškodninske odgovornosti tako ugotavlja, da »ameriški primeri odškodninskih tožb zoper storilce in zoper škofije zastavljajo vprašanje, ali je za kazniva dejanja spolnih zlorab odškodninsko odgovoren zgolj storilec osebno ali morda

tudi škofija ali redovna skupnost, ki ji klerik pripada« (Saje 2007, 499). Avtor nadalje navaja ugotovitve Gianfranca Ghirlande, da je po ZCP storilec kaznivega dejanja spolnih zlorab za svoja dejanja odgovoren osebno, saj je klerik do svojega predstojnika v določenem podrejenem razmerju, »vendar ta odnos ni primerljiv s pogodbenim ali katerim koli odvisnim odnosom, v katerem mora delavec natančno izpolnjevati predpisana dela. Bistvo podrejenosti je v tem, da klerik opravlja svoje poslanstvo v skladu s kanonskim pravom, splošnimi navodili škofa in pod njegovim vodstvom, vendar ne dela zanj ali na njegov račun.« (Ghirlanda v Saje 2007, 499). Cerkev kot institucija vsako materialno odgovornost (pri izplačevanju odškodnin žrtvam spolnih zlorab) zavrača, saj trdi, da je vsak duhovnik popolnoma avtonomen, in sicer tako pri opravljanju svojega cerkvenega poslanstva kot tudi v zasebnem življenju. Vsak posamezni klerik je tako polno moralno in materialno odgovoren, ordinarij pa v nobenem primeru odškodninsko ne odgovarja za spolne zlorabe svojega podrejenega (prav tam). Podobno mnenje o odškodninski odgovornosti cerkve je v primeru spolnih zlorab podal tudi Papeški svet za avtentično razlago zakonskih besedil. Saje zapiše, da je ta poudaril predvsem »neprimerljivost zakramentalnega odnosa med škofom in duhovnikom s civilnim razmerjem delodajalec – delojemalec« (Saje 2007, 500). Sicer ugotavlja, da je duhovniška služba »v sklopu hierarhičnega odnosa s škofom, ki temelji na teološko-ontološki povezanosti v zakramentalnem duhovništvu, opredeljena kot poslanstvo in služenje, za katero je glede na način izvajanja dela značilna avtonomija in s tem polna osebna odgovornost klerika za storjena dejanja« (Saje 2007, 500). Do enakih zaključkov o materialni (ne)odgovornosti cerkve v primeru spolnih zlorab otrok je prišel tudi Šalković (2009) v svojem razmišljanju o kaznivem dejanju zoper šesto božjo zapoved (brez dvoma bi lahko trdili, da je bila pri obeh avtorjih zaradi podobnosti argumentacije na delu »najvišja sila«). Šalković trdi, da lahko govorimo o pravni odgovornosti cerkvenega vodstva samo v primeru, ko bi bili cerkveni voditelji moralno prepričani v utemeljenost obtožb, ki bremenijo posameznega klerika, pa niso intervenirali v skladu s kanoni 1740–1747, ki določajo postopke odstranitve župnikov,⁷¹

---

⁷¹ Kan. 1741 – Razlogi, zaradi katerih je mogoče župnika zakonito odstraniti iz njegove župnije, so zlasti tile: 1. način delovanja, ki cerkveni skupnosti prinaša veliko škodo ali zmedo; 2. nespretnost ali trajna duševna ali telesna bolezen, ki naredi župnika za nesposobnega za koristno opravljanje njegovih nalog; 3. izguba dobrega imena pri poštenih in resnih župljanih ali odpor do župnika, za katera se predvideva, da ne bosta hitro ponehala; 4. hudo zanemarjanje ali kršitev župnijskih dolžnosti, ki se nadaljujejo tudi po opozorilu; 5. slabo upravljanje premoženja z veliko škodo za Cerkev, kadar tega zla ni mogoče odpraviti z drugim sredstvom (ZCP 2006, 665). Ta člen sem izpostavil, ker med razlogi za odstranitev župnika ni navedena spolna zloraba oziroma pohujšanje. Sprašujem se, ali je slabo gospodarjenje s premoženjem res večje zlo kot zlorabe otrok!

in v skladu s kan. 1341, ki nalaga kazni⁷² tistemu, ki je kršil zakone cerkvenega prava (Šalković 2009, 271). Saje v sklepnem razmišljanju ugotavlja, da velja vsakdo, ki je obtožen kaznivega dejanja, »za nedolžnega, dokler njegova krivda ni ugotovljena s pravnomočno obsodbo (27. čl. Ustave RS). Vsakdo ima pravico do dobrega imena in do zasebnosti (kan. 220). Dokler krivda ni dokazana, se je škof dolžan zavzeti za pravice duhovnikov (kan. 384 ZCP) in krivega ovaditelja kaznovati (kan. 1390 ZCP). Samo ugotovitev resnice daje možnost pravične sodbe in poprave moralne ter materialne škode posamezniku in skupnosti.« (Saje 2007, 502). Seveda pa ne pozabi omeniti, da »odgovornost za škodo zaradi storjenega kaznivega dejanja nosi storilec osebno (kan. 128 ZCP⁷³)« (prav tam).

Ob prebiranju takšnih preglednih znanstvenih člankov⁷⁴ dobi bralec občutek, da je cerkvi in njenim predstavnikom zavračanje materialne odškodninske odgovornosti institucije in s tem ščitenje (nad)škofijskega in posredno vatikanskega kapitala primarnega pomena, medtem ko je kaznovanje in odslopitev pedofilskih zločincev iz kleriškega stanu bolj ali manj sekundarno.

4 ČESA PRAVZAPRAV CERKEV NOČE PRIZNATI

... *Crimen Sollicitationis* in *Codex Iuris Canonici*, prepletanje in zapletanje

Dokument z naslovom »Zločin nagovarjanja (tudi napeljevanja) k spolnemu dejanju«, ki ga je Vatikan objavil leta 1922 in potem še leta 1962 (tedaj ga je potrdil papež Janez XXIII.), je bil s posredovanjem Kongregacije za doktrino vere poslan vsem katoliškim škofom na svetu. Škofom je bilo svetovano, naj dokument hranijo v tajnih arhivih kot strogo zaupnega, poleg tega pa ni smel biti objavljen, niti mu ni smel biti pripisan noben komentar.⁷⁵ V njem je opisan niz proceduralnih norm za obravnavanje obtoženih

---

⁷² Kan. 1341 – Ordinarij naj za sodni ali upravni postopek za naložitev ali razglasitev kazni poskrbi samo tedaj, ko spozna, da ni mogoče ne z bratskim svarilom, ne z grajo, ne z drugimi načini pastoralnega prizadevanja zadostno popraviti pohujšanja, vzpostaviti pravičnosti in storilca poboljšati (ZCP 2006, 527).

⁷³ Kan. 128 – Kdorkoli z nezakonitim pravnim dejanjem, pa tudi s katerimkoli drugim dejanjem, storjenim po naklepu ali malomarnosti, povzroči drugemu škodo, je dolžan prizadejano škodo popraviti (ZCP 2006, 85).

⁷⁴ Za primerjavo obeh tekstov glej: Andrej Saje – pregledni znanstveni članek (1.02) BV 67 (2007) 4, 491–505 in Josip Šalković – izvorni znanstveni rad, Bogoslovska smotra, 79 (2009) 2, 247–273.

⁷⁵ V uvodu *Crimen Sollicitationis* je zapisano: *INSTRUCTIO. De mondo procedendi in causis de crimine sollicitationis. Servanda diligenter in archivo secreto curiae pro norma interna non publicanda nec ullis commentaris augenda* (Ottaviani 1962). Zanimivo je, da dokumenta (ali njuna vsebina iz leta 1922 in iz

duhovnikov, ki med samim dejanjem zakramenta spovedi zapeljujejo spovedanca v greh zoper šesto božjo zapoved. Doyle (2008) ugotavlja, da je bil dokument objavljen pred drugim vatikanskim koncilom in celo pred revizijo Zakonika cerkvenega prava (leta 1983). Vendar pa je, kot trdi Doyle, v njem pomembno predvsem peto poglavje z naslovom »Najhujši zločin« (*De crimine pessimo*). »Najhujši zločin« namreč zaobjema štiri ločena kazniva/nemoralna dejanja klerikov: 1) napeljevanje k spolnemu odnosu med zakramentom spovedi, 2) spolni odnos med istospolnimi partnerji, 3) spolna zloraba otrok moškega ali ženskega spola in 4) spolni odnos z živalmi (bestialnost) (Doyle 2008, 5). In če je cerkev trdila (seveda pred razkritjem dokumenta), da ni vedela za spolne zlorabe otrok oziroma da so bile te v katoliški cerkvi do leta 1984 neznamen pojav, jih ravno obstoj tega dokumenta postavlja na laž. Doyle poudarja, da dokument dokazuje, da so se najvišje cerkvene avtoritete zavedale razširjenosti spolnih zločinov nad otroki že davno v preteklosti (vsebinski dokumentov iz leta 1922 in leta 1962 se bistveno ne razlikujeta, pa tudi Zakonik cerkvenega prava iz leta 1917 je že določal kazen za omenjene štiri spolne zločine) (Doyle 2008, 5–6). Kljub temu pa cerkev za zaščito otrok/žrtev ni storila nič konkretnega.

Doyle ugotavlja, da se družba od leta 2002 sooča s cerkvenimi prevarami, odklanjanjem odgovarjanja na vprašanja, nesodelovanjem v primeru zlorab, neposrednim laganjem javnosti in civilnim oblastem, ustrahovanjem žrtev in ustvarjanjem kompleksnih sistemov za manipulacijo z resnico in za oviranje njenega spoznanja. Vendar je, kot trdi avtor, kultura tajnosti, ki jo prakticira RKC, tej povzročila škodo, namesto da bi jo zaščitila. Dokument naj bi bil po njegovem mnenju resno opozorilo cerkveni oblasti, da obstajajo pomembnejše vrednote, kot je ščitenje institucionalne cerkve in njenih voditeljev. Predvsem pa se mora cerkev zavedati, da je vrednota odprtosti in poštenosti, ki temelji na pravičnosti in sočutju, ključna katoliška vrlina (Doyle 2008, 14). Avtor ugotavlja, da tajni cerkveni dokumenti niso glavni vzrok/razlog trenutnih težav katoliške cerkve, trdi pa, da ti dokazujejo vedenje cerkvene oblasti o zlorabah otrok in slabotnih s strani duhovščine (prav tam).

Šalković (2009) v svoji analizi, v kateri obravnava kazniva dela klerikov proti šesti božji zapovedi, v bran cerkveni oblasti in njenim zakonom zapiše, da je za vsakega

---

leta 1962) nikoli nista bila objavljena med uradnimi publikacijami svetega sedeža (*Acta Apostolicae Sedis*) v Vatikanu (Doyle 2008).

klerika, ki je grešil zoper kan. 1395 § 2, predvidena kazen, ki je določena v kan. 695 § 1. Zato si pogledajmo, kako so povezani kanoni v Zakoniku cerkvenega prava oziroma kako se dopolnjujejo. V poglavju Odslovitev članov – *De Dimissione Sodalium* (ZCP 2006, 307) je določba o odslovitvi tistega člana ustanove posvečenega življenja, ki je 1.) »javno odpadel od katoliške vere« in 2.) »sklenil ali tudi samo civilno poskušal skleniti zakon« (ZCP 2006, 307). V povezavi s tem je treba jasno poznati kan. 695, kjer piše, da je člana »treba odsloviti zaradi kaznivih dejanj, ki jih omenjajo kan. 1397, 1398 in 1395, **razen če gre za kazniva dejanja, ki jih omenja kan. 1395 § 2, in bi predstojnik menil, da odslovitev ni povsem nujna ter da je na drug način v zadostni meri mogoče doseči poboljšanje člana, zadostiti pravičnosti ter popraviti pohujšanje**« (prav tam, poudaril A. O.). In kdaj je odslovitev po zakonih cerkvenega prava brezpogojna? Po zapisanem v ZCP (2006, 545) takrat, kadar sta izvršeni kaznivi dejanji proti človeškemu življenju in svobodi, ki sta opisani v kan. 1397 (»Kdor zagreši umor, človeka s silo ali zvijačo ugrabi, pohabi ali hudo rani, naj se po teži kaznivega dejanja kaznuje z odvzemi in prepovedmi, o katerih govori kan. 1336; umor oseb, o katerih govori kan. 1370, se kaznuje s tam določenimi kaznimi.«) in v kan. 1398 (»Kdor učinkovito oskrbi odpravo plodu, ga zadene vnaprej izrečeno izobčenje.«). In ker še vedno nimamo pravega odgovora, kdaj je odslovitev člana cerkve brezpogojna, si pogledajmo, kaj pravi kan. 1336 (ta spada med zadostilne kazni – *De Poenis Expiatoriis*): »§ 1 – Zadostilne kazni, ki lahko zadenejo storilca za stalno, za vnaprej določen ali nedoločen čas, so poleg tistih, ki jih je morda določil zakon, tele: 1. prepoved ali zapoved bivanja v določenem kraju ali ozemlju; 2. odvzem oblasti, službe, naloge, pravice, privilegija, pooblastila, ugodnosti, naslova, častnih znamenj, tudi zgolj častnih; 3. prepoved opravljati, kar je naštetu pod št. 2, ali prepoved to opravljati na določenem kraju ali zunaj določenega kraja; zaradi teh prepovedi dejanja niso nikoli nična; 4. kazenska premestitev v drugo službo; 5. odslovitev iz kleriškega stanu. § 2 – Vnaprej izrečene so lahko samo tiste zadostilne kazni, ki so naštetu v § 1, št. 3.« (ZCP 2006, 523–525).

Če upoštevamo določbe iz Zakonika cerkvenega prava, lahko ugotovimo, da je odslovitev člana ustanove posvečenega življenja pravzaprav skrajna oblika kazenske sankcije za deviantnega klerika. Zato ne čudi ugotovitev, da so navkljub evidentnim dokazom o spolnem zlorabljanju otrok s strani posameznih duhovnikov odgovorni cerkveni voditelji pravzaprav le sledili posameznim členom zakona in tako omogočali, da storilec nikoli ni bil kaznovan. Sprenevedanje po izbruhu škandala je brez dvoma le

reševanje lastne (škofovske) kredibilnosti in odvrčanje odgovornosti cerkve kot institucije. Ne nazadnje vse povedo besede dr. Valenčiča, ko je ob predstavitvi papeževega pisma irskim katoličanom dejal: »Storilci so dolžni svoja dejanja priznati pred žrtvami in njihovimi družinami, pred skupnostjo, Cerkvijo in družbo, nase vzeti pravično kazen in stopiti na pot prenove in odrešenja. **Ni cilj pustiti storilca ob strani samega z njegovim grehom. V krščanstvu je tudi najhujši greh in zločin pred Bogom odpustljiv, zato moramo tudi ljudje za takega človeka najti primerno besedo odpuščanja, razumevanja in pomoči.**« (Valenčič v Družina 2010, poudaril A. O.). **Ali res?** Zdi se namreč, da je rimskokatoliška cerkev deviantnim posameznikom in njihovim dejanjem spolnih zlorab izkazala preveč razumevanja, ponudila preveč pomoči in jim storjena dejanja blagohotno odpustila. In ne nazadnje, grehe posameznega storilca je zavijala v molk.

5 ANALIZA PRIMERA ODKRITE SPOLNE ZLORABE, NJEGOVEGA ZANIKANJA, POSKUSA NEUTRALIZACIJE IN SANACIJA STANJA

... da o komplikacijah niti ne govorimo

Slovenija se škandalu spolnih zlorab mladostnikov s strani klerikov ni izognila. Majhna podalpska država je imela (nekateri postopki zoper duhovnike, ki so osumljeni spolne zlorabe, še trajajo) po izjavi generalnega tajnika SŠK, Andreja Sajeta, v zadnjih desetih letih »prijavljenih, naznanjenih ali osumljenih vsaj dvajset duhovnikov« (Mavsar 2011). Točnih podatkov, kot v intervjuju trdi Saje, ni mogoče posredovati, saj ni bila opravljena nobena raziskava na temo spolnih zlorab otrok v katoliški cerkvi (prav tam). Dobro. Verjamemo, da raziskave spolnih zlorab v Sloveniji še niso bile opravljene (in verjetno tudi ne bodo). Vemo tudi, da Slovenija nima univerze Johna Jaya, ki bi za dobro plačilo izvedla relevantno raziskavo in analizo stanja spolnih zlorab otrok s strani katoliške duhovščine. Takšno raziskavo pa bi težko izvedla katera koli druga organizacija (vladna ali nevladna, katoliška ali nekatoliška), saj dvomim, da bi slovenske škofije raziskovalcem ponudile konkretne in celovite informacije o zlorabah. Zato bo verjetno ostalo pri številu dvajset osumljenih duhovnikov.

Tema mojega magistrskega dela je molk oziroma prikrivanje spolnih zlorab otrok na Slovenskem. In primer Franca Frantarja je prav gotovo osnovnošolski zgled prikrivanja

zločinskega delovanja slovenskega duhovnika s strani katoliške cerkve. Kaj se je pravzaprav dogajalo z župnikom Frantarjem?

Frantar, rojen dve leti po koncu druge svetovne vojne, je bil mašniško posvečen leta 1972, tri leta kasneje pa je prevzel župnijo na obrobju glavnega mesta. Tega, da je bil izredno priljubljen med župljani, ni potrebno omenjati. Priljubljenost mu ni padla niti po uradni prijavi (na policijo) polnoletnega dekleta, ki ga je obtožilo spolnega zlorabljanja v času, ko je bila stara vsega deset let (zlorabe so se dogajale od leta 1990 do leta 1992). Župljani so se na dekletovo prijavo odzvali z nerazumevanjem in brez sočutja. In kakšen postopek (ki bi moral biti v skladu z vsemi izdanimi navodili Vatikana o preganjanju pedofilije in zaščiti žrtev spolnih zlorab) je slovenska katoliška cerkev sprožila proti duhovniku? Po ovadbi, ki je bila vložena zoper Frantarja, je ta zapustil župnijo v okolici Ljubljane in odšel za župnika v manjšo vas pri Ribnici, kasneje pa se je preselil v Olimje, kjer je po nepotrjenih izjavah deloval kot skrbnik cerkva. Kakšen pa je bil odgovor na vprašanje, ki ga je Tiskovnemu uradu SŠK postavil novinar časopisa *Mladina*, zakaj je bil Frantar premeščen v drugo župnijo navkljub obtožbi spolne zlorabe in ali je to premestitev želel sam ali njegovi nadrejeni? Odgovora ni bilo (Pirc 2006)! Komentar ni potreben. Dejstvo pa je, da je v tem času še vedno veljal tajni dokument *Crimen Sollicitationis*, ki je po mnenju (za)govornikov cerkve urejal primere spolnih zlorab mladoletnih oseb in njihovo takojšnjo obravnavo s strani cerkvenih organov, po zagotovilih kritikov pa je služil predvsem za prikrivanje spolnih zlorab in zagotavljal molk vseh tistih, ki so bili v posamezen škandal vpleteni, in je tako ohranjal čist obraz in mirno vest institucije.

Ljubljansko tožilstvo je poleti 2001 na Okrožno sodišče v Ljubljani vložilo obtožbo zoper duhovnika Frantarja, v kateri so ga obtožili nadaljevanega kaznivega dejanja spolnega napada na osebo, mlajšo od petnajst let, za kar mu je grozil zapor od enega do deset let. Obtožnica je bila Frantarju vročena leta 2002, ko je postala pravnomočna. Kmalu po vročitvi, maja leta 2003, je bila razpisana prva glavna obravnava na sodišču v Ljubljani. Obtoženi duhovnik Frantar se zaradi zdravstvenih težav ni udeležil sojenja. Niti drugič, niti tretjič ... niti sedmič. Zato je sodišče določilo sodnega izvedenca, ki naj bi ugotovil, ali je res tako bolan, da ne more sodelovati na obravnavah. Sodni izvedenec Frantarja ni našel, saj je bil ta nedosegljiv oziroma je bil, kar je še bolj zanimivo, preseljen (prav tam). Po odreditvi pripora zoper Frantarja leta 2004, ko ga seveda tudi

niso našli, je bila za duhovnikom, obtoženim spolne zlorabe, razpisana mednarodna tiralica, ki jo je izdal Interpol v Ljubljani leta 2005. Zanimivo je, da ta ni bila objavljena javno na spletni strani omenjene organizacije (prav tam). Čas od vložitve obtožnice in razpisa mednarodne tiralice sovpada z obdobjem, ko je javnost začelo pretresati spoznanje o pedofilskem izživljanju katoliške duhovščine nad nemočnimi otroki po celem svetu. Molk, ki je desetletja varoval cerkveno hierarhijo, je zamenjalo kričanje tistih, ki so želeli povedati svoje boleče izkušnje in dobiti zadoščenje za vse zlo, ki so jim ga zadali ravno tisti, ki se proti zlu domnevno najbolj bojujejo. Glede na to, da je bil v tem času vesoljni cerkvi že poslan papežev *motu proprio Sacramentorum sanctitatis tutela* in da so bile izdane *Normae de Gravioribus Delictis*, je/bi družba upravičeno pričakovala korektno reakcijo cerkvenega vodstva ali njenih kongregacij in obtoženega duhovnika v primeru izmikanja roki pravice sama napotila na sodišče, ki bi odločilo o njegovi krivdi.

Navkljub izdani mednarodni tiralici obdolženega duhovnika Frantarja niso mogli najti. RKC je trdila, da ni imela nobenih informacij o gibanju in bivanju svojega duhovnika, pa tudi policija ga navkljub nekaterim indicem, da se obtoženi nahaja v eni od afriških držav, ni odkrila. Zasluga za Frantarjevo odkritje gre tistim panikom in histerikom, ki so bili zaposleni kot novinarji tednika *Mladina*. Ugotovili so, da je bil Frantar v času, ko je sodišče odredilo njegovo priprtje, v tujini vsaj leto dni, po razpisu mednarodne tiralice pa je bil v tujini vsaj dve leti, in končno, da se je nahajal v malavijskem kraju Kasung, kjer je pomagal slovenskemu misijonarju, patru in jezuitu Stanku Rozmanu. Ta je znan po pomoči revnemu prebivalstvu Zambije in Malavija pri iskanju vode s kopanjem vodnjakov in po pomoči otrokom, ki so ostali sirote zaradi razširjenega aidsa v tem predelu Afrike (Pirc 2006).

Kakorkoli, po razkritju novinarjev *Mladine* so se zganili vsi, ki so bili vpleteni v iskanje pobeglega obdolženega (a še ne obtoženega) pedofilskega duhovnika Frantarja. Frantar se je leta 2006 iz Malavija vrnil v Slovenijo. Pri prestopu meje v Slovenijo ni bil aretiran, kot bi pričakovali glede na to, da ga je iskal sam Interpol z mednarodno tiralico, temveč se je mirno vrnil v državo, ki ga je iskala zaradi spolne zlorabe mladoletne osebe. Do aretacije je prišlo »še le mesec dni pozneje, in to prav na dan, ko je *Dnevnik* preverjal, ali informacija o njegovi vrnitvi drži. V RKC so jim informacijo potrdili, na policiji pa, presenetljivo, o tem niso vedeli ničesar. A še isti večer so s

policije sporočili, da so Frantarja aretirali.« (Pirc 2006a). Avtorica še ugotavlja, da jim je duhovnika »najverjetneje predala kar sama RKC, ki je ugotovila, da bi se sicer znašla v velikih težavah. RKC je namreč ves čas poudarjala, da nima nič s Frantarjevim odhodom v Malavi in da je tja odšel na lastno pobudo, pa čeprav je tam živel v RKC-jevi inštituciji, zato bi bilo zanjo toliko bolj neprijetno, če bi se sedaj izkazalo, da ve, kje je pogrešani duhovnik, in da mu celo nudi zatočišče.« (prav tam).

Tega, kako so državni organi opravljali svojo nalogo pri iskanju pobeglega osumljenca Frantarja, v svojem delu ne nameravam obravnavati (čeprav bi bila njihova tako imenovana neaktivnost lahko predmet preiskave). Bolj me zanima tisto, kar lahko imenujemo prikrivanje odgovornih v instituciji, v kateri je bil (in je) župnik Frantar zaposlen. Po scenariju, ki je poznan iz podobnih primerov ameriških, irskih in drugih duhovnikov, obtoženih spolnih zlorab otrok, je bil tudi župnik Frantar prestavljen v drugo župnijo. In potem še v tretjo. V kanonu 1740 je zapisano sledeče: »Ko opravljanje kakega župnika iz kakega vzroka, tudi brez njegove velike krivde, postaja škodljivo ali vsaj neučinkovito, ga more krajevni škof odstraniti iz župnije.« (ZCP 2006, 665). Kanon 1741 med možnimi razlogi za zakonito odstavitev župnika ne navaja konkretno spolne zlorabe otroka, tako da bi lahko edini primeren razlog za odstranitev našli v škodljivem ravnanju ali v izgubi dobrega imena duhovnika (kan. 1741 § 1 in 3). To, da RKC na vprašanje novinarjev, zakaj in po čigavi volji je bil obtoženi župnik premeščen, ni odgovorila, je logična reakcija škofov/vodstva slovenske RKC. Premestitev je namreč posledica volje/zahteve škofa in zakona kanonskega prava. V ZCP je obrazloženo, da »če blagor duš ali potreba in korist Cerkve zahteva, da se župnik iz svoje župnije, ki jo koristno vodi, premesti v drugo ali v drugo službo, naj mu škof premestitev pismeno predlaga in svetuje, naj iz ljubezni do Boga in duš privoli« (ZCP 2006, 667). Ker je bil župnik Frantar premeščen v drugo župnijo, težko verjamem v razlago, da (nad)škof o tej premestitvi ni vedel nič oziroma da se je zoper obtoženega duhovnika sploh začel cerkveni postopek zaradi spolne zlorabe. Tiskovni urad SŠK namreč pravi, da je katoliška cerkev »zaradi temeljitejšega reševanja spolnih zlorab leta **2001 uvedla pravi sodni postopek, ki zagotavlja zanesljivo in bolj učinkovito reševanje kaznivih dejanj**.« (Tiskovni urad SŠK 2009) in nadaljuje, da je cerkev »žrtvi dolžna nuditi zaščito in podporo pri terapevtskem zdravljenju, storilca pa mora kaznovati, mu pomagati k ozdravitvi, v kolikor je to sploh mogoče, ter mu po prestani kazni pod določenimi pogoji ponuditi možnost za ponovno integracijo v skupnost,

vendar na delovnem mestu, kjer nima možnosti stika z otroki in mladoletnimi osebami.« (prav tam, poudaril A. O.). Isti urad tudi pojasni, da vsakega duhovnika vežejo civilni zakoni, zato lahko v primeru kaznivega dejanja spolne zlorabe potekata neodvisno kanonsko pravni in civilni kazenski postopek (prav tam). Vežejo civilni zakoni! Če ga dosežejo! Župnik Frantar je namreč iz Slovenije izginil v neznano in nihče od odgovornih ni vedel nič o tem. Ali res lahko verjamemo takšni zgodbi? Zapisano je namreč, da »vrhovno vodstvo in usklajevanje pobud in prizadevanj pri misijonskem delu in misijonarskem sodelovanju pripada rimskemu papežu in škofovskemu zboru« (kan. 782 § 1) in »ker so **posamezni škofje odgovorni tudi za vesoljno Cerkev in za vse Cerkve, naj posebej skrbijo za misijonsko delo**, ko zlasti v svoji delni Cerkvi budijo, gojijo in podpirajo misijonske pobude« (kan. 782 § 1) (ZCP 2006, 337). Da slovenska RKC ni vedela nič o odhodu Frantarja v Malavi? Sami so zatrdili, da niso vedeli nič o tem, da je odpotoval samovoljno in brez posredovanja ter da je odšel v misijon v Malavi na povabilo patra Rozmana. Težko verjetno. Vsaj pri takšni organizaciji, kot je RKC.

Vsekakor je treba glede odgovornosti izpostaviti nekatera dejstva o hierarhičnem odnosu v cerkvi, ki jih določa sam Zakonik cerkvenega prava. Če namreč upoštevamo izjavo cerkvenega vodstva/(nad)škofov o njihovi nevednosti o poteh svojega dušnega pastirja, ki ga je iskala celo mednarodna policija, ne moremo mimo določbe, kjer piše, da naj »krajevni škof posebno skrb posveča duhovnikom, ki naj jih kot sodelavce in svetovalce posluša, varuje njihove pravice in skrbi, da bodo svojemu **stanu lastne dolžnosti pravilno spolnjevali**« (ZCP 2006, 187). V nadaljevanju pa piše, da je v skladu z varovanjem edinosti cerkve »škof dolžan pospeševati vsej Cerkvi skupno disciplino in zato **zahtevati spolnjevanje vseh cerkvenih zakonov**« (ZCP 2006, 189). Predvsem pa mora škof bedeti, »da se v cerkveno disciplino ne prikradejo zlorabe, zlasti glede službe besede, obhajanja zakramentov in zakramentalov, čaščenja Boga in svetnikov, pa tudi upravljanja premoženja« (prav tam). Nadalje je škof dolžan »vsako **leto opraviti vizitacijo škofije v celoti ali delno** tako, da vsaj vsakih pet let opravi vizitacijo vse škofije sam osebno«, da si »more za spremljevalce ali pomočnike pri vizitaciji izbrati klerike, ki jih želi, zavržen pa je vsak nasproten privilegij ali običaj«, da »redna škofovska vizitacija veže osebe, katoliške ustanove, stvari in svete kraje, ki so na območju škofije« in da je krajevni škof »**vsakih pet let dolžan papežu podati poročilo o stanju škofije**, ki mu je zaupana, v obliki in času, ki ga določi apostolski sedež« (ZCP

2006, 91). In kako je z župnikom v Zakoniku? Po zakonu velja, da »le kdor ima mašniško posvečenje, more veljavno postati župnik«. Slednjega naj odlikujejo **»zdrav nauk in lepo življenje, gorečnost za duše in druge vrline, poleg tega pa lastnosti, ki jih za vodstvo določene župnije zahteva splošno ali območno pravo«**. Velja pa tudi, »da se komu podeli služba župnika, je potrebno, da **je njegova sposobnost zanesljivo ugotovljena na način, ki ga določi krajevni škof, tudi z izpitom«** (ZCP 2006, 241). Ko župnik prevzame župnijo, naj med ostalimi dolžnostmi, ki mu jih nalaga položaj, **»posebno skrbi za katoliško vzgojo otrok in mladine«**, pri svojih vernikih naj si prizadeva, »da bodo ti gojili molitev tudi po družinah in zavestno in dejavno sodelovali pri bogoslužju, ki ga mora župnik v svoji župniji voditi pod oblastjo krajevnega škofa in bedeti, da se vanj ne prikradejo zlorabe«. In kar je pomembno, župnik naj si zaradi vestnega spolnjevanja službe pastirja **»zelo prizadeva spoznati svoji skrbi zaupane vernike; zato naj obiskuje družine, z verniki deli skrbi v stiskah in žalosti in jih kreпча v Gospodu ter jih razsodno opominja, če so se v čem pogrešili«** (ZCP 2006, 243). Ko pa se zakon dotakne odsotnosti župnika, pravi: **»Če ne nasprotuje tehten razlog, sme župnik zaradi dopusta biti vsako leto odsoten iz župnije največ en mesec neprekinjeno ali s presledki; v ta čas dopusta se ne štejejo dnevi, ki jih župnik enkrat na leto preživi na duhovnih vajah; župnik mora o tem, da bo odsoten iz župnije več kot teden dni, obvestiti krajevnega ordinarija.«** (ZCP 2006, 247).

Navkljub zakonom, ki so zapisani in ob pozornem branju razumljivi tudi laičnemu bralcu, je vodstvo slovenske RKC mirno trdilo, da o odhodu obtoženega duhovnika Frantarja ni bilo seznanjeno in da o njegovem delovanju v misijonu v Afriki ni vedelo ničesar. Mirno in brez slabe vesti lahko zaključimo, da je omenjena trditev neresnica/laž in da je reakcija katoliške cerkve le vzorec podobnih prikrivanj spolnih zlorab, ki so se dogajale drugod po svetu.

Navkljub vsemu je bil leta 2006 duhovnik Frantar zaradi nadaljevanja spolne zlorabe osebe, mlajše od petnajst let, na Okrožnem sodišču v Ljubljani spoznan za krivega in obsojen na tri leta in pet mesecev zapor. Po pritožbi tožilstva ga je sodišče v ponovnem procesu obsodilo na pet let zapor. Frantar je po obsodbi prepričal zdravniško komisijo ministrstva za pravosodje, da je hudo bolan in da zaradi bolezni ne more na prestajanje kazni v zapor na Dobu. Komisija je odločila, da lahko ostane na prostosti, Frantar pa je odšel v enega od domov za ostarele duhovnike. Po dokaj lagodnem življenju težkega

bolnika in sproženem poslanskem vprašanju o njegovi usodi⁷⁶ je župnik Frantar več kot leto dni po obsodbi, aprila leta 2010, v spremstvu odvetnika in prijateljev prišel pred zapor na Dobu, kjer trenutno prestaja kazen. In to je eden od redkih pedofilskih duhovnikov, ki kazen za svoje zločine preživlja v zaporu.

6 SKLEPNE MISLI

V sklepnem delu naloge naj citiram besede, ki bolj ali manj potrjujejo to, kar je RKC pri razkritju pedofilskega škandala vseskozi zanikala. V intervjuju je tiskovni predstavnik SŠK namreč dejal, da je cerkev »v **preteklosti svoj ugled reševala s tem, da je molčala in upala, da bodo zadeve potihnille**. Zunanje razmere pa so jo prisilile v to, da se vedno bolj stvarno in na ustrezen ter strokoven način ukvarja z reševanjem primerov pedofilije.« (Mavsar 2011). Besede priznanja o molku in prikrivanju spolnih zlorab otrok je izrekel Andrej Saje, ki se je še nedolgo nazaj (2007) ukvarjal z odškodninsko odgovornostjo cerkve/klerika do žrtev spolnih zlorab in z neupravičenimi družbenimi in medijskimi pritiski na cerkveno oblast. Saje nadalje ugotavlja, da so bili »v zadnjih letih v Cerkvi na področju preganjanja kaznivih dejanj spolnih deliktov narejeni veliki koraki, ne samo po svetu, tudi pri nas, vendar še ne na dovolj učinkovit in transparenten način« (prav tam). Vsekakor je vodstvo katoliške cerkve povsod po svetu želelo prikriti spolne zlorabe v svojih vrstah in zaščititi tiste, ki so bili posvečeni za širjenje božje besede in vzgojo vernikov v Kristusovi ljubezni. Navkljub Kristusovi grožnji, da je vsakemu, ki bo pohujšal najmlajšega v skupnosti, namenjen mlinski kamen za vratom in globina morja, to posameznih klerikov ni odvrnilo od spolnih zlorab, niti ni grožnja rezultirala v odločnejši reakciji vodstva katoliške cerkve zoper storilce. Ko v medijih prebiramo opravičevanja papeža Benedikta XVI., dobimo bralci občutek, da je RKC najbolj nevedna ustanova na svetu. Razumeli bi, če bi posamezne škofije ali župnije delovale samostojno, avtonomno in brez nadzora, vendar argument nevednosti izgubi verodostojnost spričo jasne hierarhije znotraj cerkve in centraliziranega vodenja največje verske institucije. In o tem, da vse poti odločanja in vedenja peljejo v Vatikan, do bazilike svetega Petra in Kongregacije za nauk vere, ne dvomi nihče.

---

⁷⁶ Omenjeno poslansko vprašanje oziroma pobudo je predsedniku Državnega zbora, dr. Pavlu Gantarju, postavil vodja poslanske skupine SNS, Zmago Jelinčič Plemeniti, septembra 2009. V pismu je izpostavil, da je nedopustno, da se pravnomočno obsojeni pedofil prosto sprehaja po Ljubljani in celotni Sloveniji in na tak način prihaja v stik z otroki. Posebej je okrcal pravno državo in postopke, ki obsojenim pedofilom omogočajo prosto gibanje v družbi. Pismo je dostopno na [http://www.dz-rs.si/index.php?id=94&type=98&o=2240\\$unid=VVP%7C4421AE5CBCEE5%3C1257631002CA47B&showdoc=1](http://www.dz-rs.si/index.php?id=94&type=98&o=2240$unid=VVP%7C4421AE5CBCEE5%3C1257631002CA47B&showdoc=1) (9.10.2011).

Po drugi strani pa pravo cerkve (pisali in dopolnjevali so ga izbrani strokovnjaki⁷⁷ skoraj dve desetletji, tako da je, kot trdijo avtorji zadnjega Zakonika, preplet preprostosti, jasnosti, skladnosti in znanosti resničnega prava), ki ni tuje »ljubezni, pravšnosti, človečnosti in je popolnoma prepojeno z resničnim krščanskim duhom, skuša ustrezati zunanjemu in notranjemu značaju, ki je Cerkvi dan od Boga, in želi hkrati biti v pomoč v razmerah in potrebah sedanjega sveta, v katerih živi« (ZCP 2006, 41). Prav tako je bilo sprejetje novega cerkvenega zakonika pomembno za pravilno usmerjanje izvrševanja svete službe s tem, da ima »vsakdo na voljo sredstvo, da spozna sebi lastne pravice in dolžnosti ter se samovolji v ravnanju zapre pot; **zlorabe, ki so se zaradi pomanjkanja zakonov morebiti prikradle v cerkveni pravni red, bo mogoče lažje izkoreniniti in preprečiti**« (ZCP 2006, 43). Ne nazadnje je prav tudi to, da »imajo vse dejavnosti apostolata, ustanove in pobude dejansko nekaj, iz česar naj varno izhajajo in napredujejo, ker **je zdrava pravna ureditev vsekakor potrebna, da se cerkvena skupnost krepi, raste in cvete**« (prav tam). In ko se ozremo na preteklo in sedanje delovanje RKC pri sankcioniranju tistih, ki so zlorabljali otroke, lahko trdimo, da je navkljub sprejetemu Zakoniku cerkvenega prava pot samovolji v ravnanju klera široko odprta, zlorab pa navkljub novemu pravnemu redu in zagroženi kazni niso uspeli izkoreniniti in preprečiti. Vsekakor pa so poskrbeli za to, da bi se cerkev še nadalje krepila, rasla in cvetela.

Ross je o vlogi cerkve in njenih dostojanstvenikov pred skoraj sto leti razmišljal takole: »Velika verjetnost je, da verski organ, ki si je pridobil sredstva, veljavo in moč, postane nasičen s številnimi posvetnimi duhovniki, ki vidijo prižnico kot priložnost za lahko življenje ali možnost za napredovanje. Ambiciozni manipulatorji, ki v srcu nimajo niti zrna vere, vendar so spretni v verskih tonih, frazah in držah, se lahko povzpnejo do škofovskega naziva, medtem ko pravi svetniki neopaženo delajo v svojih župnijah. Ti iznajdljivi oportunisti so seveda močne avtoritete, izpovedujejo ortodoksna prepričanja in se hvalijo s svojo vnemo do iskanja in razkrivanja duhovnikov, ki so dovolj pošteni,

---

⁷⁷ Pri pripravi novega Zakonika cerkvenega prava so bili že od začetka poleg kardinalov članov (105) za svetovalce komisij pridruženi tudi nadškofje in škofje (77), duhovniki (73), redovniki in redovnice (47 + 3), laiki (12), izvedenci cerkvenega prava in teologije, pastoralnega dela in civilnega prava. Člani komisij so prihajali s petih celin in so predstavljali enaintrideset narodnosti sveta (ZCP 2006, 33). Zanimivo je, da je bil osnutek Zakona, ki govori o sankcijah v cerkvi, poslan v preučevanje leta 1973 (ZCP 2006, 37), ravno v času (v poznih sedemdesetih in zgodnjih osemdesetih letih prejšnjega stoletja), ki ga je John Jay College v svoji zadnji raziskavi označil kot obdobje z največjim številom spolnih zlorab otrok s strani klerikov (John Jay 2011, 8).

da priznajo nevero. **Dokler nekdo ne oblikuje lakmusovega papirja za testiranje duhovnosti, bodo bogate in močne cerkve zelo verjetno pod vplivom vse večje gnilobe in ne pretirane socialne solidarnosti, medtem ko bo mogoče najti čisto vero med učenimi in delovnimi duhovniki, ki ne razglašajo posvetne moči, le skromno življenje.**« (Ross 1916, 437).

Mi pa lahko upamo, da bo nekdo oblikoval takšen lakmusov papir, ki bo brez vsakega dvoma pokazal na zamolčane spolne zlorabe otrok.

Naj zaključim s citatom iz Svetega pisma, kjer je v *Apokalipsi* (Razodetje 22, 11–15) zapisano: »¹¹Kdor dela krivico, naj jo dela naprej, kdor je umazan, naj omadežuje naprej, kdor je pravičen, naj vrši pravico naprej, in kdor je svet, naj posvečuje naprej.¹²**Glej, pridem kmalu in z mano pride moje plačilo, da povrnem vsakomur po njegovem delu.** ¹³Jaz sem Alfa in Omega, Prvi in Zadnji, začetek in konec. ¹⁴Blagor njim, ki perejo svoja oblačila, da bi imeli pravico do drevesa življenja in da bi smeli vstopiti skozi vrata v mesto. ¹⁵**Zunaj pa ostanejo psi in čarovniki, nečistniki in ubijalci, malikovalci in vsi, ki ljubijo laž in jo uresničujejo.**« (Sveto pismo 2005, 1861).

V razmislek vsem, ki širijo božjo besedo in prisegajo na edino resnico v imenu očeta in sina in svetega duha in zapise v Svetem pismu, istočasno pa prikrivajo zlorabe otrok, ščitijo deviantne posameznike in se zavijajo v molk in prikrivanje!

7 LITERATURA

1. **24ur.** 2009. Vatikan: Duhovniki niso pedofili, ampak efebofili. Dostopno prek: <http://24ur.com/novice/svet/vatikan-duhovniki-niso-pedofili-ampak-efebofili.html>. (29. maj 2011).
2. **Argüello, Kiko.** 2009. Podelitev doktorata honoris causa. Kiko Argüello. Vatikan. Papeški inštitut Janeza Pavla II. za preučevanje zakona in družine. Neokatehumenski center Ljubljana.
3. **Auth, Tony.** 2011. It was The Sixties, Man... Dostopno prek: <http://www.gocomics.com/tonyauth/2011/05/20>. (3. julij 2011).
4. **Benedictus XVI, papež.** 2007. Človeška družina, skupnost miru: poslanica za svetovni dan miru, 1. januar 2008. Ljubljana. Družina. Cerkveni dokumenti. Nova serija. 12.
5. **Bostonska nadškofija.** 2011. Parishes, Schools & People. Dostopno prek: <http://www.bostoncatholic.org/Parishes-And-People/Default.aspx>. (28. april 2011).
6. **Boswell, John.** 2005. Krščanstvo, družbena strpnost in homoseksualnost. Ljubljana. ŠKUC.
7. **Bulc, Gregor.** 2003. Serijski morileci – mačk. Moralna panika in mladinsko prestopništvo. Teorija in praksa. Dostopno prek: <http://dk.fdv.uni-lj.si/db/pdfs/tip20032bulc.pdf>. (18. junij 2011).
8. **Burns, J. Edward.** 2011. Abuse hurts and so does the truth. JuneauEmpire.com. Dostopno prek: http://www.juneauempire.com/stories/011611/opi_770635158.shtml. (26. januar 2011).
9. **Clowes, W. Brian.** 2010. Homosexuality and the Church Crisis. Dostopno prek: http://www.lifesitenews.com/ldn/2010_docs/Homosexuality_Church_Crisis2.pdf. (22. junij 2011).
10. **Congregation for the Doctrine of the Faith.** 2011. Dostopno prek: http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfai th_pro_4071997_en.html. (6. maj 2011).
11. **Darley John in Latane Bibb.** 1964. Bystander apathy experiment. Dostopno prek: <http://www.experiment-resources.com/bystander-apaty-experiment.html>. (13. marec 2012).

12. **Deetman, Wim in ostali.** 2011. Seksueel misbruik van minderjarigen in de Rooms-Katholieke Kerk. Samenvatting_eindrapport_Engelstalig.1.pdf (angleški prevod). Dostopno prek: <http://www.onderzoekrk.nl/endorapport.html>. (5. marec 2012).
13. **Dnevnik.** 2010. Izjave kardinala, da je za spolne zlorabe duhovnikov kriva homoseksualnost in ne celibat, so med aktivisti vzbudile ogorčenje. Dostopno prek: <http://www.dnevnik.si/novice/svet/1042352346>. (11. junij 2011).
14. **Documents of the II Vatican Council.** Dostopno prek: http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/. (27. julij 2011).
15. **Doyle, P. Thomas.** 1993. Clergy sexual abuse: The first decade. Dostopno prek: <http://www.weirdload.com/sexualabuse-thefirstdecade-rev.pdf>. (21. junij 2011).
16. **Fox, C. Thomas.** 1992. Sex abuse crisis. Sex and power issues expand clergy-lay rift. Pedophilia crisis feeds surging discontent. National Catholic Reporter. Dostopno prek: <http://www.natcath.org/crisis/111392.html>. (24. maj 2011).
17. **Gauthe, J. Gilbert.** 2004. BishopAccountability.org. Dostopno prek: http://www.bishopaccountability.org/assign/Gauthe_Gilbert_J.htm. (21. julij 2011).
18. **Gerdes, I. Louise.** 2003. Child abuse in the Catholic Church. San Diego. Geenhaven Press. Dostopno prek: <http://www.enotes.com/catholic-child-abuse-article>. (29. april 2011).
19. **Gorrell, J. Paul.** 2006. The Roman Catholic Pedophilia Crisis and the Call to Erotic Conversion. Theology and Sexuality. Dostopno prek: <http://tse.sagepub.com/cgi/content/abstract/12/3/251>. (12. junij 2011).
20. **Greeley, Andrew.** 1998. The Second Vatican Council – Occurrence or Event? Towards a Social Historical Reconsideration. Dostopno prek: <http://www.agreeley.com/articles/vatican1.html>. (22. september 2011).
21. **Greenberg, Gary.** 2011. Who Wrote the Gospels? Why the New Testament Scholars Challenge Church Traditions. Pereset Press. New York.
22. **GS-ZN.** 1959. Deklaracija o otrokovih pravicah. Generalna skupščina Združenih narodov. Dostopno prek: <http://www.varuh-rs.si/index.php?id=107>. (30. december 2011).
23. **Haralambos, Michael in Holborn, Martin.** 2005. Sociologija: Teme in pogledi. Ljubljana. DZS.

24. **Heussner, Ki Mae.** 2010. Stephen Hawking on Religion: "Science Will Win". Dostopno prek: <http://abcnews.go.com/WN/Technology/stephen-hawking-religion-science-win/story?id=10830164>. (23. april 2011).
25. **International Humanist and Ethical Union.** 2009. Human Rights Situations that Require the Council's Attention. Written statement submitted by the International Humanist and Ethical Union (IHEU), a non-governmental organization in special consultative status. Dostopno prek: <http://www.iheu.org/un-publishes-iheu-statement-child-abuse-and-holy-see>. (7. junij 2011).
26. --- 2009. Holy See responds to IHEU criticism. Holy See, Right of Reply – Child Abuse. Dostopno prek: <http://www.iheu.org/holy-see-responds-iheu-criticism>. (7. junij 2011).
27. --- 2009. IHEU responds to the Holy See. Dostopno prek: <http://www.iheu.org/iheu-responds-holy-see>. (7. junij 2011).
28. --- 2011. IHEU again calls Holy See to account at UN. Child Abuse and the Holy See. Keith Porteous Wood. UN Human Rights Council. Dostopno prek: <http://www.iheu.org/iheu-again-calls-holy-see-account-un>. (8. junij 2011).
29. **John Jay College of Criminal Justice.** 2004. The Nature and Scope of the Problem of Sexual Abuse of Minors by Catholic Priests and Deacons in the United States. A Research Study Conducted by the John Jay College of Criminal Justice. Dostopno prek: http://www.bishop-accountability.org/reports/2004_02_27_johnjay_revised/2004_02_27_John_Jay_Main_Report_Optimized.pdf. (26. junij 2011).
30. --- 2011. The Causes and Context of Sexual Abuse of Minors by Catholic Priests in the United States, 1950–2010. A Report Presented to the United States Conference of Catholic Bishops by the John Jay College Research Team. Dostopno prek: <http://www.usccb.org/mr/causes-and-context-of-sexual-abuse-of-minors-by-catholic-priests-in-the-united-states-1950-2010.pdf>. (26. junij 2011).
31. --- 2011. The City University of New York. Dostopno prek: <http://www.jjay.cuny.edu/>. (26. junij 2011).
32. **Kaštrun, Danijel.** 2010. Župnikovo pojasnilo. Odmevi, predlogi. Družina. Dostopno prek:

- <http://www.druzina.si/ICD/spletnastran.nsf/all/5F4132E448354D9BC1257700002E5B97?OpenDocument>. (12. junij 2011).
33. **Katekizem katoliške Cerkve**. 1993. Slovenska škofovska konferenca. Ljubljana.
34. **Katekizem katoliške Cerkve: Kompendij**. 2006. Slovenska škofovska konferenca. Ljubljana. Družina.
35. **Kazenski zakonik Republike Slovenije**. 1994. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=199463&stevilka=2167>. (23. april 2011).
36. **Kongregacija za verski nauk**. 2003. *Premislek o predlogih za pravno priznanje zvez med istospolnimi osebami*. Cerkevni dokumenti. Nova serija 2. Ljubljana. Družina.
37. **Kongregacija za nauk vere**. 2010. Navodila Kongregacije za nauk vere za razumevanje temeljnih postopkov za reševanje spolnih zlorab. Dostopno prek: <http://aktualno.rkc.si/?id=10449>. (1. oktober 2011).
38. **Kuran, Timur**. 1995. *Private Truths, Public Lies: The Social Consequences of Preference Falsification*. Harvard University press. Cambridge.
39. **Kvaternik, dr. Peter**. 2005. *Kratka pastoralna teologija*. Ljubljana. Teološka fakulteta. Teološko pastoralna šola. Dostopno prek: http://kvaternik.over.net/slike/5/33-KRATKA_PT-skripta_za_TPS.pdf. (28. julij 2011).
40. **Lombardi, pater Federico**. 2010. *Pomen novih Norm o težjih zločinih – p. Lombardi*. Vatikan. Dostopno prek: http://storico.radiovaticana.org/slv/storico/201007/408521_pomen_novih_norm_o_tezjih_zlocinih_p_lombardi.html. (2. oktober 2011).
41. **L'Osservatore Romano**. 2010. *Historical Introduction to the Norms of Sacramentorum Sanctitatis Tutela*. Congregation for the Doctrine of the Faith. Dostopno prek: <http://ewtn.com/library/curia/cdfhistnorms.htm>. (30. avgust 2011).
42. **Lütz, dr. Manfred**. 2010. *Duhovniški celibat – psiho-duhovni vidiki*. »Kristusova zvestoba, duhovnikova zvestoba«. Kongregacija za duhovnike. Rim. Dostopno prek: http://www.eksegeza.net/web/images/stories/e-gradivo/biblicna_pastorala/microsoft_word_lutz_duhovniski_celibat_mar_2010.pdf. (17. april 2011).

43. **Mavsar, Ana.** 2011. Saje: O pedofiliji se med duhovniki govori premalo in na neustrezen način. MMC RTV Slovenija. Dostopno prek: <http://www.rtv Slovenija.si/slovenija/saje-o-pedofiliji-se-med-duhovniki-govori-premalo-in-na-neustrezen-nacin/251823>. (5. oktober 2011).
44. **Mosher, L. Donald.** 1989. Threat to Sexual Freedom: Moralistic Intolerance Instills a Spiral of Silence. Dostopno prek: <http://www.jstor.org/stable/3812978>. (1. marec 2012).
45. **Müller, Michael.** 2006. Cerkev in spolnost. Maribor. Slomškova založba.
46. **Office of the Attorney General Commonwealth of Massachusetts.** 2003. The Sexual Abuse of Children in the Roman Catholic Archdiocese of Boston. Dostopno prek: <http://www.bishop-accountability.org/resource-files/reports/ReillyExecSum.pdf>. (27. april 2011).
47. **Ottaviani, kardinal Alfredo.** 1962. Instructio de mondo procedendi in causis sollicitationis. Supremae sacrae congregationis sancti officii. Dostopno prek: <http://pdf finder.net/crimenlatinfull.html>. (6. julij 2011).
48. **Owen, Richard.** 2010. Chief exorcist Father Gabriele Amorth says Devil is in the Vatican. The Sunday Times. Dostopno prek: <http://www.timesonline.co.uk/tol/comment/faith/article7056689.ece>. (30. junij 2011).
49. **Papeški svet za družino.** 1996. Človeška spolnost. Resnica in pomen. Cerkevni dokumenti. 66. Ljubljana. Družina.
50. **Pett, Joel.** 2012. Dostopno prek: <http://www.gocomics.com/joelpett/2012/02/20>. (3. marec 2012).
51. **Pirc, Vanja.** 2006. Mednarodna tiralica za duhovnikom. Dostopno prek: http://www.mladina.si/te dnik/200630/clanek/slo-tema--vanja_pirc/. (6. oktober 2011).
52. --- 2006a. Duhovnik iz Malavija v zaporu. Dostopno prek: http://www.mladina.si/te dnik/200644/clanek/slo--pedofilija-vanja_pirc/. (8. oktober 2011).
53. **Pirnat, Alojz.** 2006. Čistost je imunski sistem ljubezni (K. Smodiš). Dostopno prek: <http://www.druzina.si/icd/spletnastran.nsf/all/00D4B59F22EA9D16C12572200037C9DA?OpenDocument>. (7. maj 2011).

54. **Pisa, Nick.** 2007. Vatican to create more exorcists to tackle 'evil'. The Telegraph. Dostopno prek: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/1573976/Vatican-to-create-more-exorcists-to-tackle-evil.html>. (30. junij 2011).
55. **Potrpin, Jože.** 2007. Obdobje kolektivne histerije. Pedofilija – tudi neresnične obtožbe duhovnikov. Dostopno prek: <http://www.druzina.si/icd/spletnastran.nsf/all/941367760C3D90C0C12572FA003A2BCF?OpenDocument>. (18. junij 2011).
56. **Rifel, Lucija.** 2005. Ali Bog nasprotuje užitku? Dostopno prek: <http://www.druzina.si/icd/spletnastran.nsf/all/33992FAD4EC9AA42C125709F003E7E53?OpenDocument>. (16. april 2011).
57. **Roberts, Tom.** 2011. Critics point to John Jay Study's limitations. National Catholic Reporter. Dostopno prek: <http://ncronline.org/news/accountability/critics-point-to-john-jay-studys-limitations>. (4. julij 2011).
58. **Ross, Alsworth Edward.** 1916. Acquisitive Mimicry. Dostopno prek: <http://www.jstor.org/stable/2763902>. (1. marec 2012).
59. **Rossetti, J. Stephen.** 1995. The Impact of Child Sexual Abuse on Attitudes toward God and the Catholic Church. *Child Abuse and Neglect*, 19, 1469–1481. Dostopno prek: <http://sciencedirect.com/science/article/pii/0145213495001001>. (3. marec 2012).
60. --- 2002. The catholic Church and Child Sexual Abuse. *America Magazine*. Dostopno prek: http://www.americamagazine.org/content/article.cfm?article_id=1721. (4. marec 2012).
61. **Sacramentorum Sanctitatis Tutela.** 2001. Papež Janez Pavel II. Dostopno prek: <http://www.bishop-accountability.org/resources/resource-files/churchdocs/SacramentorumAndNormaeEnglish.htm>. (31. avgust 2011).
62. **Saje, Andrej.** 2007. Spolne zlorabe v Cerkvi in vprašanje odškodninske odgovornosti. *Bogoslovni vestnik* 67. Dostopno prek: <http://www.teof.uni-lj.si/uploads/File/BV/BV-07-4-01-SajeZlorabe.pdf>. (27. februar 2011).
63. **Schmidt, Gunter.** 2002. Pedofilova dilema. Povzetek članka, objavljenega v reviji *Archives of Sexual Behavior*, Vol.31, Issue 6. Povzel Boris Pintar.

64. **Shepard, Benjamin.** 2003. In Search of a Winning Script: Moral Panic vs Institutional Denial. *Sexualities*. Dostopno prek: <http://sexualities.sagepub.com/cgi/content/refs/6/1/54>. (20. junij 2011).
65. **Slatinek, Stanislav.** 2010. Kazniva dejanja in kazni. Sankcije v cerkvi. Maribor. Slomškova založba.
66. **Slovar slovenskega knjižnega jezika.** 1998. Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Dostopno prek: <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html>. (25. januar 2011).
67. **Slovenska tiskovna agencija.** 2002. Velikonočni prazniki v ZDA v znamenju pedofilskega škandala. Dostopno prek: <http://www.sta.si/vest.php?s=s&id=632907&q=PEDOF>. (26. junij 2011).
68. --- 2002a. Sveti sedež določil sestavo mešane komisije v boju proti pedofilom med duhovniki. Dostopno prek: <http://www.sta.si/vest.php?s=s&id=683079&q=PEDOF>. (27. junij 2011).
69. **Smodiš, Karlo.** 2009. Škofje razglasili leto duhovništva. Dostopno prek: <http://www.druzina.si/ICD/spletnastran.nsf/all/FB92B97CF2763152C12575E100381EC0?OpenDocument>. (16. marec 2011).
70. **Sodstvo Republike Slovenije.** VS2005056. Sodba I Ips 108/2009. Dostopno prek: www.sodisce.si/znanje/sodna_praksa/vrhovno_sodisce_rs/65741/. (23. marec 2011).
71. **Sorenson, Kirsten.** 2011. The Rotten Apple Theory. Dostopno prek: http://www.ehow.com/facts_5877431_rotten_apple_theory.html. (23. junij 2011).
72. **Strehovec, Tadej.** 2008. Družina kot obveza. Etični in pastoralni vidiki vzgoje za zakonsko in družinsko življenje. Dostopno prek: http://www.teof.uni-lj.si/uploads/File/BV/BV-08-3-04-Strehovec-Druzina_obveza.pdf. (17. marec 2011).
73. **Sveto pismo stare in nove zaveze.** 2005. Svetopisemska družba Slovenije, Ljubljana.
74. **Sykes, Gresham in Matza, David.** 1957. Techniques of neutralization: A theory of delinquency. *American Sociological Review* 22, 664–770.
75. **Šalković, Josip.** 2009. Kaznjiva djela klerika protiv šeste božje zapovijedi (kan. 1395). Bogoslovska smotra. Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Dostopno prek: <http://hrcak.srce.hr/file/59970>. (17. maj 2011).

76. **Štefanič, ml. Bogomir.** 2006. Takoj obvestiti škofa. Družina. Dostopno prek: <http://www.druzina.si/ICD/spletnastran.nsf/all/6AB3836FEA329903C12571F000362968?OpenDocument>. (9. maj 2011).
77. **The Hierarchy of the Catholic Church.** 2011. Archdiocese of Boston. Dostopno prek: <http://www.catholic-hierarchy.org/diocese/dbost.html>. (28. april 2011).
78. **The National Catholic Reporter.** 2002. Crisis in the Church. Dostopno prek: <http://www.natcath.org/crisis/>. (22. maj 2011).
79. **Tiskovni urad SŠK.** 2009. Spolne zlorabe v Cerkvi – odgovori za raziskovalno nalogo. Dostopno prek: <http://aktualno.rkc.si/?id=9969&fmod=13>. (9. oktober 2011).
80. --- 2011. Simboli velikega tedna in velike noči. Dostopno prek: <http://aktualno.rkc.si/?id=11276&fmod=13>. (26. april 2011).
81. **Valenčič, dr. Rafko.** 2010. Med dolžnostjo in možnostjo prijavljanja cerkvenih zlorab. Dostopno prek: <http://www.druzina.si/icd/spletnastran.nsf/all/963751FD23A0F3D1C12577140031E915?OpenDocument>. (5. december 2010).
82. **West, Christopher.** 2008. *Teologija telesa za začetnike*. Ljubljana. Družina.
83. **White, D. Michael in Terry, J. Karen.** 2008. Child Sexual Abuse in the Catholic Church: Revisiting the Rotten Apples Explanation. Dostopno prek: <http://cjb.sagepub.com/cgi/content/refs/35/5/658>. (25. junij 2011).
84. **Wikipedia.** John Geoghan. Dostopno prek: http://en.wikipedia.org/wiki/John_Geoghan. (27. april 2011).
85. --- Bernard Francis Law. Dostopno prek: http://en.wikipedia.org/wiki/Cardinal_Law. (27. april 2011).
86. --- Q-source. Dostopno prek: http://en.wikipedia.org/wiki/Q_source. (17. februar 2012).
87. **Wormer, van Katherine in Berns, Lois.** 2004. The impact of Priest Sexual Abuse: Female Survivors Narratives. Dostopno prek: <http://aff.sagepub.com/content/19/1/53>. (7. marec 2012).
88. **Zakonik cerkvenega prava.** 2006. Codex iuris canonici. Ljubljana. Družina.
89. **Združenje proti spolnemu zlorabljanju.** Zloraba otrok. Dostopno prek: http://www.spolna-zloraba.si/?stran=zloraba_otrok&nav=2. (19. april 2011).

90. **Žižek, Slavoj.** 2010. »Če boga ni ...«. Nekaj krščanskih pripomb na rob novemu poganstvu. Objektiv, sobota 6. marca 2010. Ljubljana. Dnevnik.